

VAASAN YLIOPISTO
KAUPPATIETEELLINEN TIEDEKUNTA
TALOUSOIKEUDEN LAITOS

Mira-Maria Urpiola

PERINTÄLAIN MUUTOSTEN VAIKUTUKSET –
tarkastelussa perintäliiketoiminta

Talusoikeuden
Pro gradu -tutkielma

VAASA 2016

SISÄLLYS	sivu
TIIVISTELMÄ.....	7
LYHENNELUETTELO.....	9
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO.....	11
LIITELUETTELO.....	13
1. JOHDANTO	15
1.1 Tutkimuskohteen kuvaus.....	15
1.2 Tutkimusongelma ja sen rajaus	16
1.3 Tutkimuksen metodi ja rakenne	17
2. SAATAVATYYPIT JA PERINTÄ.....	20
2.1 Saatavan ja sopimuksen syntyminen.....	20
2.2 Saatavien jaottelu	22
2.2.1 Kuluttajasaatavat ja yrityssaatavat.....	23
2.2.2 Yksityisoikeudelliset saatavat.....	23
2.2.3 Julkisoikeudelliset saatavat.....	24
2.2.4 Rikosoikeudelliset saatavat.....	25
2.2.5 Verosaatavat	25
2.2.6 Poikkeustapauksia	26
2.3 Perintämenettely.....	26
2.3.1 Vapaaehtoinen perintä	26
2.3.2 Oikeudellinen perintä	28
2.3.3 Ulosottoperintä	28
2.4 Perinnän edellytykset	29
2.4.1 Perintätoimeksiannon peruste.....	29
2.4.2 Perintäkelvottomat saatavat.....	29
2.4.3 Saatavan takaisinmaksuaika	30
2.4.4 Velan vanhentuminen	30
3. PERINTÄLAIN MUUTOSTEN HISTORIA.....	32
3.1 Perintälain kehittyminen.....	32
3.2 Perintälain soveltaminen	36
3.3 Perintälain suhde muuhun lainsäädäntöön	37

3.4 Perintä Skandinaviassa	37
4. PERINTÄLAIN MUUTOKSET	39
4.1 Hyvä perintätapa 4 §.....	39
4.1.1 Velallisen oikeus saada tietoja 4 a §	43
4.1.2 Maksuvelvollisuuden kiistäminen 4 b §	44
4.1.3 Velallisen oikeus pyytää kuluttajasaatavan perinnän keskeyttämistä 4 c §.....	46
4.2 Perintäkeinot.....	48
4.2.1 Maksuvaatimus kuluttajasaatavien perinnässä 5 §	48
4.2.2 Maksuvaatimuksen sisältö 5 a §	50
4.2.3 Maksumuistutus.....	52
4.2.4 Tratta ja sen käyttö 7 §	53
4.3 Perintäkulut ja aikarajat.....	55
4.3.1 Perintäkulut ja niiden korvaaminen 10 §	55
4.3.2 Kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärät 10 a §	59
4.3.3 Perintätoimien aikarajat kuluttajasaatavan perinnässä 10 b §	66
4.3.4 Kulukorvaukseen oikeuttavien maksuvaatimusten ja maksusuunnitelmien enimmäismäärät kuluttajasaatavan perinnässä 10 c §	66
4.3.5 Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavan perinnässä 10 d §.....	72
4.3.6 Vakiokorvaus perintäkuluista 10 e § ja EU:n maksuviivästysdirektiivi.....	77
4.3.7 Perintäkulujen suora ulosottokelpoisuus 10 f §	78
4.3.8 Perintäkulujen arvonlisävero-osuus.....	80
4.4 Kuluttajasaatavan velkominen tuomioistuimessa 6 §	81
4.5 Oikeudenkäyntikulut	82
4.6 Varojen kohdentaminen saatavan osille 11 a §	83
4.7 Perintätoiminnan valvonta, rajoitukset ja rangaistussäännökset	86
4.7.1 Pakkokeinot 13 §	86
4.7.2 Kiellon määrääminen 14 §	87
4.7.3 Korvausvastuu 15 §	89

4.8 Perintäalan kannattavuus	90
4.8.1 Kannattavuuden määritelmä	90
4.8.2 Kannattavuuden tunnuslukuja	91
4.8.3 Perintäliiketoiminnan kannattavuus	94
4.9 Maksuhäiriöiden ja velkomustuomioiden määrä	102
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	107

LÄHTEET

LIITTEET

VAASAN YLIOPISTO
Kauppatieteellinen tiedekunta

Tekijä: Mira-Maria Urpiola
Tutkielman nimi: Perintälain muutosten vaikutukset –
tarkastelussa perintäliiketoiminta
Ohjaaja: Pekka Vainio
Tutkinto: Kauppatieteiden maisteri
Yksikkö: Talousoikeuden laitos
Koulutusohjelma: Talousoikeuden maisteriohjelma
Aloitusvuosi: 2014
Valmistumisvuosi: 2016

Sivumäärä: 123

TIIVISTELMÄ

Tutkielman tavoitteena on selvittää, mitä muutoksia ja lisäyksiä 16.3.2013 voimaan tulleeseen perintälakiin on tehty. Tutkielmassa pohditaan myös lakimuutoksen käytännön vaikutuksia vapaaehtoiseen perintään sekä perintäliiketoiminnan kannattavuuteen. Tutkimus perustuu suurelta osin lakiin saatavien perinnästä, hallituksen esityksiin saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta, oikeuskirjallisuuteen sekä perintäyhtiöille toteutettuihin haastatteluihin.

Tutkimuksessa perehdytään syvällisemmin yksityisoikeudellisten kuluttajasaatavien sekä yrityssaatavien ammattimaiseen vapaaehtoiseen perintään. Teorian alussa käsitellään perintälainsäädännön kehittymistä. Lisäksi avataan perintälakiin lisätyt ja muutetut lainkohdat. Lopuksi pohditaan lakimuutoksen aiheuttamia vaikutuksia perintäliiketoiminnan kannattavuuteen.

Ajantasaista kirjallisuutta tai oikeustapauksia ei ole aiheesta vielä julkaistu paljon, joten tutkielma pohjautuu pääasiassa lakeihin, hallitusten esityksiin ja mietintöihin sekä perintäyhtiöiden haastatteluista kerättyyn tietoon. Tutkimuksessa on hyödynnetty myös oikeuskirjallisuutta, oikeustapauksia sekä eri virastojen ja ministeriöiden internetsivuilta kerättyä tietoa.

Tutkimus on osoittanut, että perintälain muutoksella on merkittäviä vaikutuksia ammattimaisesti perintää harjoittavien yhtiöiden saatavien perinnän kannattavuuteen. Uudessa perintälaiassa on pyritty parantamaan velallisen asemaa perinnässä, täsmennetty hyvän perintätavan sisältöä sekä menettelyä perinnässä. Lisäksi siinä on rajoitettu velalliselle perinnästä aiheutuvia kustannuksia siten, että ne vastaisivat tosiasiallisesti velkojalle perinnästä aiheutuvia kustannuksia. Perintälain muutoksen myötä perintäprosessi ja saatavien siirtyminen oikeudelliseen perintään on nopeutunut. Perintäliiketoiminnan kannattavuus on heikentynyt, joten lakimuutos on edellyttänyt muutoksia perintätoimistojen aikaisempiin toimintatapoihin. Vapaaehtoisten sovintojen määrä on oletettavasti jossain määrin vähentynyt, ja taas maksuhäiriömerkintöjen määrä kasvanut.

AVAINSANAT: kannattavuus, perintä, perintäyhtiö, saatava, velkoja

LYHENNELUETTELO

EU	Euroopan Unioni
EV	Eduskunnan vastaus
HE	Eduskunnan hallituksen esitys
HO	Hovioikeus
L	Laki
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
KKO	Korkein oikeus
KKV	Kilpailu- ja kuluttajavirasto
KSL	Kuluttajansuojalaki
OK	Oikeudenkäymiskaari
OM A	Oikeusministeriön asetus
OM M	Oikeusministeriön mietintö
SakkoTpA	Asetus sakon täytäntöönpanosta
SakkoTpL	Laki sakon täytäntöönpanosta
VeronkantoL	Veronkantolaki
VeroUL	Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin
vp	valtiopäivät

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

	sivu
Kuvio 1. Perintäprosessi ennen	71
Kuvio 2. Perintäprosessi nyt	72
Kuvio 3. Käyttökateprosentti	98
Kuvio 4. Liiketulospoosentti	99
Kuvio 5. Nettotulospoosentti	100
Kuvio 6. Kokonaispääoman tuottooosentti	101
Kuvio 7. Sijoitetun pääoman tuottooosentti	102
Kuvio 8. Maksuhäiriöiset henkilöt 1995–2013	104
Kuvio 9. Henkilöt, joilla on maksuhäiriö 31.12.2007–2015	105
Kuvio 10. Uudet velkomustuomiot 2006–2012	106
Taulukko 1. Maksuvaatimuskulut	62
Taulukko 2. Maksusuunnitelmakulut	64
Taulukko 3. Perintäkulut	74
Taulukko 4. Perintäkulut suoraan ulosottokelpoiset	75
Taulukko 5. Oikeudenkäyntikulut	82
Taulukko 6. Kannattavuuden tunnusluvut	95

LIITELUETTELO

LIITE 1. Haastattelujen kohderyhmä

LIITE 2. Kyselylomake

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuskohteen kuvaus

Vuonna 2013 voimaan tullut perintälain muutos on vaikuttanut merkittävästi perintäyhtiöiden suorittamaan saatavien perintään. Muutoksilla on hyvin keskeinen vaikutus niin perintäyhtiöiden toimintaan kuin velallisen asemaan. Uuden perintälain tavoitteena on parantaa velallisen asemaa perinnässä, täsmentää hyvän perintätavan sisältöä sekä menettelyä perinnässä. Käytännössä lakimuutoksen perimmäisenä tarkoituksena on velalliselle perinnästä aiheutuvien kustannusten rajoittaminen siten, että ne vastasivat tosiasias-
sa velkojalle perinnästä aiheutuvia kustannuksia.

Perintälain mukaan perinnällä tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan velkojalle erääntynyt saatava. Tällaisia toimenpiteitä ovat maksumuistutusten sekä maksuvaatimusten lähettäminen, puhelinperintä, maksusuunnitelmien sopiminen ja eräpäivän siirto.

Lakimuutoksen tavoitteena on rajoittaa vapaaehtoisesta perinnästä velalliselle aiheutuvia kustannuksia, jotta velka ei niiden vuoksi kasvaisi kohtuuttomasti. Merkittävin muutos liittyykin perintäkuluihin. Lakimuutoksen myötä vapaaehtoisen perinnän kokonaiskulut ovat laskeneet. Myös maksuvaatimusten sekä maksusuunnitelmien määriin ja kuluihin on tullut tiukennuksia. Lakimuutos antaa kuluttajavelalliselle mahdollisuuden vaatia kokonaan erääntyneen saatavan perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään.

Perintälain muutos on aiheuttanut perintätoimistoille kustannuksia sekä merkittäviä järjestelmällisiä muutoksia. Perintäkuluja on rajoitettu. Velallisille on annettu oikeus pyytää perinnän keskeyttämistä. Kohdentamisjärjestys on erilainen, ja maksuvaatimusten sisältö on muuttunut. Muutos on aiheuttanut perintäprosessin nopeutumisen ja vapaaehtoisten sopimusten vähenemisen. Oikeudelliseen perintään siirrytään useammin ja haasteiden sekä maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut.

Lakiin saatavien perinnästä on tullut myös muita uudistuksia, joiden vaikutuksia perintäyhtiöiden liiketoiminnan kannattavuuteen on tarkoituksena käsitellä tässä tutkielmassa. Uudistukset ovat siis olleet mittavia, ja ne ovat vaikuttaneet perintäliiketoiminnan kannattavuuteen merkittävästi.

1.2 Tutkimusongelma ja sen rajaus

Tutkimus käsittelee 16.3.2013 voimaan tulleen perintälain muutoksen vaikutuksia perintäyhtiöiden toiminnan kannattavuuteen sekä heidän suorittamaan vapaaehtoiseen perintään. Tutkielman tutkimusongelmana on selvittää, miten perintälain muutos vaikuttaa perintäyhtiöiden toimintaan ja kannattavuuteen. Tutkimusongelmasta on johdettu seuraavat tutkimuskysymykset: 1. Mitä muutoksia ja lisäyksiä perintälakiin on tullut? 2. Miten nämä muutokset ja lisäykset vaikuttavat perintään?

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää perintälakiin tulleet muutokset ja lisäykset sekä niiden tuomat vaikutukset vapaaehtoiseen perintään sekä perintäliiketoiminnan kannattavuuteen käytännössä. Tutkielmassa perehdytään siis syvällisemmin yksityisoikeudellisten kuluttajasaatavien sekä yritysosaatavien vapaaehtoiseen perintään. Lisäksi keskitytään lakiuudistuksen myötä tulleisiin lisäyksiin ja uusiin lain kohtiin sekä niiden vaikutuksiin perintäyhtiöiden toimintaan. Tutkimuksessa käsitellään pääasiassa vain perintäyhtiöiden suorittamaa ammattimaista perintää. Velkojan oma perintä, oikeudellinen perintä sekä ulosotto-perintä on jätetty tarkoituksella käsittelemättä.

Osana tutkimusta tehdään haastatteluja sekä 2 suurelle perintäyhtiölle että 2 pienemmälle perintäyhtiölle, ja vertaillaan perintälain muutosten vaikutuksia heidän liiketoimintaan. Mitä haasteita perintälain muutos on tuonut heille? Mitä muutoksia heidän on täytynyt tehdä organisaatioissaan? Miten perintälain muutos on vaikuttanut esimerkiksi perintäprosessin kulkuun, perintämääriin ja perinnän kannattavuuteen? Löytyykö eroavaisuuksia pienten ja suurten perintäyhtiöiden välillä? Kaikki haastatellut perintäyhtiöt ovat Suomen perimistöimistoliitto ry:n jäseniä.

Haastattelujen tavoitteena on tuoda esiin perintäyhtiöiden näkökulmaa siitä, miten lakimuutos on vaikuttanut heidän liiketoimintaansa, ja sen kannattavuuteen. Haastattelujen

avulla haetaan myös vahvistusta omille pohdinnoille perintälain muutosten vaikutuksista perintäyhtiöihin. Haastattelujen avulla halutaan lisäksi selvittää perintälain muutosten vaikutukset perintäyhtiöiden toiminnan kannattavuuteen.

Ajantasaista kirjallisuutta tai oikeustapauksia ei ole aiheesta vielä julkaistu paljon, joten tutkielma pohjautuu pääasiassa lakeihin, hallitusten esityksiin ja mietintöihin sekä perintäyhtiöiden haastatteluista kerättyyn tietoon. Tutkimus perustuu lakeihin, lainvalmistelutöihin, oikeuskirjallisuuteen sekä oikeustapauksiin. Lisäksi eri virastojen ja ministeriöiden internetsivustoilta kerättyä tietoa on hyödynnetty.

1.3 Tutkimuksen metodi ja rakenne

Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää voimassa olevan lainsäädännön sisältöä, joten tutkimusmetodi on lainopillinen eli oikeusdogmaattinen. Lainopillisen lähestymistavan lisäksi tutkimuksessa käytetään laadulliselle tutkimukselle ominaista haastattelua ja harkinnanvaraista otantaa. Tutkittaviksi yksiköiksi valitaan neljä perintäyhtiötä, joista 2 on kooltaan suurta ja 2 on puolestaan kooltaan pienempiä. Niitä tutkitaan perusteellisesti ja haastatteluissa kerätyn tiedon perusteella pyritään tekemään yleistyksiä ja päätelmiä.

Tutkielman rakenne koostuu viidestä pääluvusta, joiden tarkoituksena on muodostaa kokonaiskäsitelmä alaluvussa 1.2 kuvaillusta tutkielman tutkimusongelmasta, ja sen taustasta. Tutkielman alussa, ennen varsinaista lainsäädännön tarkastelua, pyritään tuomaan esille mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti perintämenettelyn kulku sekä erilaiset saatavatyypit. Tutkielman kolmannessa pääluvussa käydään läpi perintälain kehittymisen historiaa. Neljännessä pääluvussa puolestaan selvitetään perintälakiin lisätyt uudet lainkohdat sekä aiemmin voimassa olleisiin lainkohtiin tehdyt muutokset. Tutkielman lopussa keskitytään lakimuutoksen vaikutuksiin perintäyhtiöiden liiketoimintaan, ja sen kannattavuuteen. Viimeisessä luvussa eli johtopäätöksissä ja yhteenvedossa kootaan yhteen tutkielman pääajatuksat, analysoidaan esille nousseita asioita sekä esitetään tutkielman lopputulokset.

Tutkielman ensimmäisessä pääluvussa eli johdantoluvussa kuvaillaan tutkimuskohteen taustaa sekä esitetään tutkielman varsinainen tutkimusongelma. Ensimmäisestä pääluvusta ilmenevät myös tutkielmalle asetetut tavoitteet ja tutkimusongelman ratkaisemisen mielekkyys. Lisäksi luvussa esitetään tutkielman rajaus sekä tutkielmassa hyödynetyt keskeisimmät lähteet.

Kokonaiskuvan ymmärtämiseksi on tutkielmassa mielekästä tarkastella ensin keskeisiä käsitteitä. Johdantoa seuraavassa toisessa pääluvussa onkin ensin käsitelty saatavan ja sopimuksen syntymistä. Luvussa on avattu seuraavat käsitteet: oikeussubjekti, oikeuskelpoisuus, sopimusvapaus, lojaliteettivelvollisuus ja vilpitön mieli.

Saatavien perintä koostuu erityyppisten saatavien perinnästä. Tutkielman toisessa pääluvussa on kuvailtu erilaisia saatavatyyppjä. Saatavatyyppit voidaan jakaa pääsääntöisesti yksityisoikeudellisiin ja julkioikeudellisiin saataviin. Toisaalta taas perinnän näkökulmasta saatavat jaetaan myös kuluttajasaataviin ja yrityssaataviin. Tätä jakoa on pyritty havainnollistamaan toisessa luvussa. Toista päälukua seuraavan alaluvun 2.2 lopussa on käsitelty myös saatavatyyppien poikkeustapauksia.

Tutkielman toisessa luvussa on käsitelty myös perintämenettelyä. Luvussa on tuotu selkeästi esille perintämenettelyä koskevat käsitteet ja samalla eri prosessivaiheet. Näitä käsitteitä ovat vapaaehtoinen perintä, oikeudellinen perintä ja ulosotto. Tutkielman toisen luvun lopussa on lisäksi käsitelty perinnän edellytyksiä. Luvussa selvitetään perintätoimeksiannon perusteet, perintäkeltottomat saatavat, saatavan takaisinmaksuaika ja saatavan vanhentuminen.

Tutkielman kolmas pääluku on katsaus perintälain muutosten historiaan. Luvussa käsitellään ensimmäisen perintälain voimaantuloa sekä aikaa, jolloin perintälakia ei ollut vielä säädetty. Myös perintälain soveltamisalaa, ja sen pakottavuutta käsitellään. Selvitetään, mikä on aiheuttanut tarpeen muuttaa ensimmäistä perintälakia sekä vuonna 2005 muutettua perintälakia. Lisäksi kerrotaan lyhyesti vuoden 2005 ja 2013 muutoksista.

Neljännessä pääluvussa selvitetään perintälakiin sen säätämisen jälkeen tulleet muutokset, niiden vaikutukset vapaaehtoiseen perintään ja perintäyhtiöiden toiminnan kannattavuuteen. Pääasiassa käsitellään vuosina 2005 ja 2013 perintälakiin tulleita muutoksia.

Ensin selvitetään kuitenkin perintälain alkuperäinen sisältö niiden pykälien osalta, joihin on ensimmäisen perintälain säätämisen jälkeen tullut muutoksia. Jokaisen pykälän sisällön selvittämisen yhteydessä on selvitetty sen aiheuttamat vaikutukset perintäyhtiöiden toimintaan. Tässä yhteydessä on myös tuotu esille perintäyhtiöiden haastatteluissa ilmenneitä näkemyksiä. Tällä hetkellä voimassa olevat oikeudenkäyntikulut on myös katsottu tarpeelliseksi esittää. Lisäksi käsitellään perintäkulujen arvonlisävero-osuutta.

Luvussa neljä selvitetään myös, miten lakimuutos on vaikuttanut perintäprosessiin ja perinnästä veloittaviin kuluihin. Käsitellään lakimuutoksen vaikutuksia perintäyhtiöiden toimintatapoihin. Pohditaan lakimuutosten vaikutuksia velkomustuomioiden lisääntymiseen sekä maksuhäiriömerkintöjen kasvuun. Tämän lisäksi tuodaan esille perintälain muutoksen aiheuttamia haasteita perintäyhtiöissä. Selvitetään, millaisia muutoksia ja niistä syntyviä kustannuksia perintälain uudistaminen on aiheuttanut perintäyhtiöille. Lisäksi pohditaan sitä, miten perintälain muutos on vaikuttanut perintäyhtiöiden perintäliiketoiminnan kannattavuuteen.

Tutkielman viimeisessä eli viidennessä luvussa muodostetaan johtopäätöksiä saaduista tuloksista. Johtopäätöksissä esitetään yhteenveto tutkielmasta sekä sen pohjalta syntynyt lopputulos sille, miten lakimuutos on vaikuttanut perintäyhtiöiden toimintaan, ja sen kannattavuuteen. Johtopäätöksissä tuodaan ilmi myös keskeisimmät perustelut, jotka vahvistavat esitettyä lopputulosta ja siitä tehtyjä päätelmiä.

2. SAATAVATYYPIT JA PERINTÄ

2.1 Saatavan ja sopimuksen syntyminen

Saatava syntyy, kun sopimuksen toinen osapuoli täyttää sopimusvelvoitteensa. Esimerkiksi kun myyjä luovuttaa kaupan kohteen ostajalle, syntyy ostajalle saatavan maksuvelvollisuus ja osapuolten välille sopimus. Koska myyjällä on saaminen ostajalta, syntyy myyjälle tällöin saamisoikeus. Ostajan maksuvelvollisuus on myyjälle saamisoikeus. Saatava voi syntyä myös jo aikaisemmin ennen tavaran toimittamista tai palvelun suorittamista, jos näin on sovittu sopimuksen osapuolten välillä. (Lindström 2014: 63; Norri: 2009: 84.)

Sopimuksen solmimisesta säädetään laissa varallisuus oikeudellisista oikeustoimista. Sopimus syntyy esimerkiksi silloin, kun tarjouksen antaja eli ostaja saa antamaansa tarjoukseen hyväksyvän vastauksen myyjältä. Sitova sopimus voi syntyä myös tosiasiallisen toiminnan tuloksena. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi pysäköinti maksulliselle alueelle, jolloin pysäköijä sitoutuu maksamaan pysäköintimaksun. (Lindström 2014: 66; Saarnilehto 2009: 3.)

Sopimus solmitaan tavallisesti kahden osapuolen kesken heidän nimissään ja heitä sitovin vaikutuksin. Sopimuksia voivat tehdä luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt. Sopimusosapuolten tulee kuitenkin olla oikeuskelpoisia ja oikeustoimikelpoisia oikeussubjekteja. Oikeussubjekteja ovat luonnolliset henkilöt eli ihmiset ja oikeushenkilöt, kuten osakeyhtiöt, säätiöt ja kunnat. Oikeuskelpoisuus tarkoittaa oikeuksien saamista ja velvoitetuksi tulemistä. Oikeuskelpoisuus luonnollisen henkilön osalta alkaa syntymästä ja päättyy kuolemaan. Oikeushenkilön oikeuksia käyttävät sen lailliset toimielimet. Oikeustoimikelpoisuus tarkoittaa taas kelpoisuutta ryhtyä oikeudellisesti vaikuttaviin oikeustoimiin. Yksityishenkilö on oikeustoimikelpoinen täyttäessään 18 vuotta edellyttäen, että hän ei ole holhouksen alainen. (Aarnio & Vahvelainen 1994: 60; Norri 2009: 81–82; Norros 2010: 116–119; Norros 2012: 196–197.)

Sitova sopimus voidaan solmia joko suullisesti tai kirjallisesti. On suositeltavaa, että sopimus laaditaan aina kirjallisena. Tällöin sen sisällön selvittäminen on selkeämpää.

(Lindström 2014: 63.) Oikeustoimen osapuolet ovat yleensä tehneet sopimuksen omasta vapaasta tahdostaan, ja sopimuksen sisältö vastaa molempien osapuolten tarkoitusta. Käytännössä hyvin yleisiä ovat vakiosopimukset, jossa toisella osapuolella ei yleensä ole mahdollista vaikuttaa sopimusehtojen sisältöön. (Lindström 2014: 67, 78.)

Sopimuksen solmimisen lähtökohtana on sopimusvapauden periaate. Sopimusvapauteen sisältyy päätäntävapaus, valintavapaus, sisältövapaus, muotovapaus, tyyppivapaus, purkamisvapaus ja lainvalinta- sekä forumvapaus. Päätäntävapaudella tarkoitetaan vapautta tehdä tai olla tekemättä sopimuksia. Valintavapaudella taas tarkoitetaan vapautta valita sopimuskumppani. Sisältövapaudella puolestaan tarkoitetaan vapautta määrätä sopimuksen sisällöstä, ja sen ehdoista. Muotovapaudella taas tarkoitetaan vapautta määrätä, missä muodossa tai järjestyksessä sopimus tehdään. Tyyppivapaudella puolestaan tarkoitetaan vapautta valita sopimuksen luonne tai tyyppi. Purkamisvapaudella taas tarkoitetaan vapautta vetäytyä ja olla jatkamatta sopimussuhdetta laillisin keinoin. Lainvalinta ja forumvapaudella tarkoitetaan vapautta sopia sopimukseen sovellettavasta laista ja riitoja käsittelevästä tuomioistuimesta. (Aarnio & Vahvelainen 1994: 58; Annola 2015: 60–64; Lehtonen, Mökkönen, Töyrylä, Seulu & Tammenkoski 2001; Saarnilehto 2009: 37–38.)

Sopimusvapautta on rajoitettu lainsäädännössä kaikkien edellä mainittujen vapauksien osalta. Laki asettaa joillekin oikeustoimille muotovaatimuksia, kuten kiinteistönkaupan sopimus. Lisäksi sopimuksen sisältöä rajoittavat kielletyt sopimusehdot ja sopimusehtojen kohtuuttomuus. Jos sopimus on tehty vastoin pakottavia lainsäännöksiä, se on pätemätön. (Aarnio & Vahvelainen 1994: 59; Lehtonen ym. 2001; Saarnilehto 2009: 38–39.)

Sopimuksen oikeusvaikutusten syntyminen ja laajuus saattavat riippua myös siitä, onko vastapuoli ollut vilpittömässä vai vilpillisessä mielessä. Lainsäädäntö suojaa vilpittömää mieltä. Vilpittömä mieli tarkoittaa, ettei henkilö tiennyt eikä hänen olisi pitänyt tietää jostain asiaan liittyvästä seikasta. Vilpittömään mieleen vetoaminen edellyttää selonottovelvollisuutta. Henkilön, joka väittää toisen olleen vilpillisessä mielessä, on näytettävä se toteen. (Niemi 2014: 29–30; Saarnilehto 2009: 20–23.)

Sopimusosapuolia sitoo sopimustilanteessa lojaliteettivelvollisuus. Tämä tarkoittaa velvollisuutta ilmoittaa sopimuksen toiselle osapuolelle seikoista, jotka voivat vaikuttaa hänen sopimushalukkuuteen tai päätöksentekoon. Lojaliteettivelvollisuuteen voidaan katsoa kuuluvaksi myös sopimuksen kohteen tarkastusvelvollisuus ennen sopimuksen solmimista. Lisäksi velvollisuus sopimuksen sisällön noudattamisesta, huolellisuusvelvoite sopimussuhteen kestäessä sekä reklamaatio- ja vahingonrajoittamisvelvollisuus sopimusrikkomustilanteissa voidaan katsoa kuuluvan osaksi lojaliteettivelvollisuutta. (Aarnio & Vahvelainen 1994: 113–118; Annola 2003: 83–89; Niemi 2014: 27–29.)

Perintälaki antaa velalliselle maksusuojaaja. Sen mukaan velallisen toimeksisaajalle eli perintäyhtiölle suorittama maksu on pätevä velkojaa kohtaan. Myös maksujärjestelyt velallisen ja toimeksisaajan välillä sitovat velkojaa. Maksusuojaaja ei kuitenkaan anneta, mikäli velallinen tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että toimeksisaaja ei ole oikeutettu vastaanottamaan maksua. (L 22.4.1999/513; Uitto 2009: 24–26.)

2.2 Saatavien jaottelu

Saatavia voidaan pääsääntöisesti katsoa olevan kahta eri tyyppiä. Ne jaetaan yksityisoikeudellisiin ja julkisoikeudellisiin saataviin. Keskeisenä erottavana tekijänä näiden kahden saatavatyyppin välillä on niiden täytäntöönpano. (Pönkä & Willman 2004: 19.)

Yksityisoikeudellisten saatavien täytäntöönpano edellyttää käräjäoikeuden antaman tuomion tai päätöksen, jossa velallinen veloitetaan maksamaan saatava velkojalle. Julkisoikeudellisten saatavien täytäntöönpano ei taas edellytä tuomion hakemista. Ne voidaan panna täytäntöön ulosottoviranomaisen toimesta ilman käräjäoikeuden antamaa tuomiota tai päätöstä. (Pönkä ym. 2004: 19.)

Toisaalta saatavat voidaan jakaa perinnän näkökulmasta myös kuluttaja- ja yrityssaataviin. Kuluttajasaatavia ovat sellaiset saatavat, joissa velallisena on kuluttaja. Yrityssaatavat ovat taas sellaisia saatavia, joissa velallisena on elinkeinonharjoittaja.

2.2.1 Kuluttajasaatavat ja yrityssaatavat

Kuluttajasaatavalla tarkoitetaan perintälain mukaan sellaista elinkeinonharjoittajan saatavaa, joka perustuu kulutushyödykkeen luovuttamiseen tai luoton myöntämiseen kuluttajalle. Kuluttajasaatavia ovat esimerkiksi vakuutusmaksut, puhelinmaksut, luottokortti-velat, osamaksukauppasaatavat, pankkilainat ja lehden tilausmaksut. Kuluttajasaatavasta on kyse myös silloin, kun siitä on vastuussa joku muu kuluttajaan rinnastettavassa asemassa oleva henkilö; esimerkiksi takaaja, kun hyödykkeen alun perin hankkinut on kuluttaja. (Lindström 2011: 219; Rikalainen ym. 2008: 206–207.)

Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan tavaroita, palveluita ja muita hyödykkeitä sekä etuuk-
sia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille, ja joita he hankkivat yksityistä talouttaan varten (KSL 1:3). Kuluttaja on luonnollinen henkilö, joka hankkii kulutushyödykkeen muuhun tarkoitukseen kuin elinkeinonharjoittamista varten (KSL 1:4). Elinkeinoharjoittajalla puolestaan tarkoitetaan luonnollista henkilöä joko yksityistä taikka julkista osakeyhtiötä, kommandiittiyhtiötä, avointa yhtiötä tai toiminimen harjoittajaa, joka ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan saadakseen tuloa tai muuta taloudellista hyötyä (KSL 1:5). (Lindström 2011: 219; L 20.1.1978/38; Rikalainen ym. 2008: 206–207.)

Yrityssaatavalla taas tarkoitetaan elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa syntyntä saatavaa. Yrityssaatavissa velallisena on aina elinkeinonharjoittaja. Yritys hankkii tavar-
ran, palvelun tai muun hyödykkeen elinkeinonharjoittamista varten. Elinkeinoharjoitta-
jien ja yritysten väliseen kauppaan sovelletaan Kauppalakia (L 27.3.1987/355).

2.2.2 Yksityisoikeudelliset saatavat

Ellei erityislainsäädännössä ole toisin säädetty, periaatteessa kaikki saatavat ovat yksi-
tyisoikeudellisia. Tavallisessa kaupankäynnissä, liikesuhteissa ja vuokrasuhteissa erään-
tyvät saatavat kuuluvat tähän ryhmään. Yksityisyriyten saatavat ovat aina lähes poik-
keuksetta luonteeltaan yksityisoikeudellisia. Kuluttajakaupassa sekä yritysten välisessä
kaupassa velkasuhteet ovat yksityisoikeudellisia. Tavallisin tilanne on yleensä tavar-
an tai palvelun myynti luotolla. Julkisyhteisön yksityisoikeudellisia saatavia ovat esimer-
kiksi kirjastomaksut, vesi- ja jätemaksut, asuin- ja liikehuoneistojen vuokrat sekä va-

hingonkorvaussaatavat. Yksityisoikeudellinen saatava voi olla myös rikosperusteinen silloin, kun rikoksentehtyjä on tuomittu korvaamaan asianomistajana olevalle velkojalle aiheutunut vahinko. (Pönkä ym. 2004: 19–20.)

Yksityisoikeudellisen saatavan täytäntöönpano ulosotossa edellyttää täytäntöönpanoperusteen hakemista. Yleisin täytäntöönpanoperuste on käräjäoikeuden antama yksipuolinen tuomio velkomusasiassa. Joskus saatavaan liittyy kuitenkin erimielisyyksiä velkojan ja velallisen välillä. Tällöin ulosottoperintä on mahdollista vasta hovioikeuden antaman lainvoimaisen tuomion tai jopa korkeimman oikeuden antaman lainvoimaisen tuomion jälkeen. Asian käsittely korkeimmassa oikeudessa vaatii kuitenkin valitusluvan. Velkomusasioita otetaan harvoin korkeimman oikeuden käsiteltäviksi. (Pönkä ym. 2004: 19–20.)

2.2.3 Julkisoikeudelliset saatavat

Osa saatavista on asetettu lainsäädännössä erityiseen asemaan. Osa julkisoikeudellisista saatavista on nimittäin lain nojalla suoraan ulosottokelpoisia ilman täytäntöönpanoperustetta. Nämä saatavat voidaan täytäntöönpanna ulosottomiehen toimesta, kuten lainvoimainen tuomio tai päätös. Kun velkojan aikomuksena on siirtää saatava ulosottoon perittäväksi, hänen ei siis tarvitse hakea saatavalleen erikseen täytäntöönpanoperustetta käräjäoikeudelta. (Pönkä ym. 2004: 19–20.) Periaatteessa kaikkia julkisoikeudellisia saatavia koskee asiamieskielto. Tällä tarkoitetaan sitä, että perimistöimisto ei voi toimia asiamiehenä tai hakijana julkisoikeudellisen saatavan ulosotossa. Kielto ei estä kuitenkaan asiamiehenä toimimista vapaaehtoisessa perinnässä. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009: 8–9; L 15.6.2007/706.)

Pääsääntöisesti julkisoikeudelliset saatavat perustuvat valtion, kuntien ja kuntayhtymien tarjoamiin palveluihin. Julkisoikeudellisia maksuja ovat muun muassa ajokortin, passin ja henkilöllisyystodistuksen hankkimisesta aiheutuneet maksusuoritteet. Lainvastaisesta menettelystä aiheutuneita seuraamuksia ovat joukkoliikenteen tarkastus- ja pysäköinti-
virhemaksut. (Pönkä ym. 2004: 20–21.)

Suoraan ulosottokelpoisia julkisoikeudellisia saatavia ovat lisäksi muun muassa päivähoitomaksut, sosiaali- ja terveydenhuollon maksut, vanhustenhuollon maksut, sairaan-

kuljetusten omavastuuosuudet sekä eräät oppilaitosmaksut. Kaikki julkisyhteisön palveluista perittävät maksut eivät kuitenkaan ole suoraan ulosottokelpoisia. Esimerkiksi julkisin varoin ylläpidettävien kirjastojen ja kuntien omistamien asuntoyhtiöiden saatavat eivät ole suoraan ulosmittauskelpoisia. Edellä mainitut kuuluvat yksityisoikeudellisten saatavien piiriin. (Pönkä ym. 2004: 21; Lindström 2011: 223.)

2.2.4 Rikosoikeudelliset saatavat

Rikosoikeudelliset saatavat voidaan luokitella julkisoikeudellisiksi saataviksi. Ne ovat suoraan ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä. Erityisviranomainen, oikeusrekisterikeskus, vastaa näiden saatavien perinnästä. (Koulu, Havansi, Lindfors & Niemi-Kiesiläinen 2005: 96–97.)

Rikosoikeudellisista seuraamuksista aiheutuvista saamisista, kuten sakoista, rikesakoista, menettämis-seuraamuksista ja valtiolle tulevien korvauksien perinnästä on annettu erityisiä säännöksiä. Nämä säännökset ovat laissa sakkorangaistusten täytäntöönpanosta (672/2002, SakkoTpL), ja sen perusteella annetussa samannimisessä valtioneuvoston asetuksessa (789/2002, SakkoTpA). Kyseisen täytäntöönpanolain tarkoituksena on edistää velallisen vapaaehtoista maksamista. (Koulu, ym. 2005: 96–97.)

2.2.5 Verosaatavat

Verosaatavat voidaan myös luokitella julkisoikeudellisiksi saataviksi, koska ne ovat suoraan ulosmittauskelpoisia ilman erillistä tuomiota tai päätöstä. Verojen perintää hoitavat alueelliset verotoimistot. (Koulu, ym. 2005: 96–97.) Pääsääntönä on, että lääninverovirasto lähettää ulosoton perittäväksi maksamattomat verot, maksut ja muut suoritukset (L 5.8.2005/609).

Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin (367/1961, VeroUL) sääntelee verojen täytäntöönpanoa. Lääninverovirastolla on mahdollisuus myös eräänlaiseen yksityisperintään. Virasto voi lähettää verovelvolliselle maksumuistutuksen maksamattomasta verosta ennen sen ulosottoon lähetystä. Veronkantoviranomaisella on laaja harkintavalta. Se voi olla ryhtymästä perintään tai keskeyttää sen, mikäli katsoo, ettei perintä johtaisi tulokseen. (Koulu, ym. 2005: 96–97.)

2.2.6 Poikkeustapauksia

On olemassa lisäksi saatavatyyppjä, joita ei voida määritellä joko yksityisoikeudelliseksi tai julkisoikeudelliseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi eräät vakuutusyhtiöiden saatavat.

Vakuutusyhtiöillä on silloin, kun ne ovat yksityisiä liikeyrityksiä, tietynlaisissa tapauksissa oikeus periä saatavansa ilman täytäntöönpanoperustetta aivan kuten suoraan ulosmitattavat julkiset maksut. Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, ettei vakuutusyhtiön vastuu lakkaa ennen sopimuskauden päättymistä, vaikka vakuutettu olisi laiminlyönyt maksun suorittamisen, voidaan tällainen saatava periä ulosottoimin ilman käräjäoikeuden antamaa tuomiota tai päätöstä. Tällaisia vakuutuksia ovat esimerkiksi työeläkevakuutukset ja yrittäjän eläkevakuutukset. Edellytyksenä tälle on myös se, että vakuutuksenottajalle on ilmoitettu tästä mahdollisuudesta hänelle lähetyssä laskussa. Mikäli velallinen kiistää saatavan, on sitä kuitenkin perittävä kuten yksityisoikeudellista saatavaa velkomuskanteella tuomioistuimessa. (Pönkä ym. 2004: 21.)

2.3 Perintämenettely

Perintä jaetaan vapaaehtoiseen perintään ja oikeudelliseen perintään. Vapaaehtoisen perinnän keinoja suorituksen saamiseksi ovat kirjeperintä, puhelinperintä ja maksusuunnitelman laatiminen. Oikeudellisen perinnän keinoja velan suorittamiseksi puolestaan ovat haastemenettely, tilitys- ja takaisinottohakemus, takavarikkomenettely, ulosotto, konkurssiperintä sekä rikosasioissa tutkintapyyntö. (Lindström 2011: 2.)

2.3.1 Vapaaehtoinen perintä

Vapaaehtoista perintää sääntelee ”Laki saatavien perinnästä”. Oikeudellisen etusijajärjestyksen näkökulmasta katsottuna perintälaki luokitellaan yleislaiksi. Perintälain soveltaminen on siten toissijaista muuhun lainsäädäntöön nähden. Toissijaisuudella tarkoitetaan sitä, että mikäli muualla laissa säädetään toisin, sovelletaan niitä säännöksiä tämän lain sijasta. (L 22.4.1999/513.)

Vapaaehtoisen perinnän tarkoituksena on saada velalliselta maksusuoritus erääntyneeseen saatavaan vapaaehtoisesti tuomioistuimeen tai ulosottoon turvautumatta. Jos saatava ei ole erääntynyt, sitä ei voida vielä periä. (Lindström 2005: 174.) Vapaaehtoinen perintä sisältää erilaisia toimenpiteitä, kuten maksumuistutusten sekä maksuvaatimusten lähettäminen, maksusuunnitelmien sopiminen ja maksusuunnitelmavahvistuskirjeiden lähettäminen, puhelinerintä sekä eräpäivien siirtäminen velallisen pyynnöstä. (Rikalainen & Uitto 2008: 197.)

Kirjeperinnällä tarkoitetaan maksumuistutusten ja maksuvaatimusten lähettämistä. Puhelinerintä on taas velallisen tavoittelemista puhelimitse. Sen tarkoituksena on sopia saatavan suorittamisesta, mahdollisesti eräpäivänsiirrosta tai maksusuunnitelman laatimisesta. Harvinaisempia vapaaehtoisen perinnän keinoja ovat perintäkäynnit, -tapaamiset ja -neuvottelut velallisen kanssa. (Lindström 2011: 2.)

Vapaaehtoisen perinnän tavoitteena on suorittaa perintä nopeasti ja taloudellisesti, mutta samalla kuitenkin tuottaa velalliselle mahdollisimman vähän vahinkoa. Velallinen välttyy oikeudenkäyntikuluilta ja maksuhäiriömerkinnältä, mikäli saatava maksetaan kokonaisuudessaan vapaaehtoisen perinnän aikana. (Lindström 2005: 174.) Suomen Perimistöimistöjen liiton puheenjohtajan Jyrki Lindströmin mukaan suurin osa, arviolta 90 %, saatavista tulee maksetuksi vapaaehtoisen perinnän aikana (Karttunen 2012).

Mikäli vapaaehtoinen perintä ei kuitenkaan tuota tulosta, asia siirretään tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ratkaisun antamisen jälkeen velalliselle aiheutuu maksuhäiriömerkintä luottotietoihin, ja asia siirretään ulosoton perittäväksi. (Lindström 2005: 174.) Lindströmin mukaan käytännössä vain muutama prosentti saatavista päättyy oikeudelliseen perintään (Karttunen 2012).

Vapaaehtoista perintää käytetään yleensä aina ensisijaisena keinona maksusuorituksen saamiseksi. Mikäli vapaaehtoinen perintä ei tuota tulosta, siirrytään oikeudelliseen perintään täytäntöönpanoperusteen hankkimiseksi. Kun tuomioistuin on antanut ratkaisunsa, toimitetaan se täytäntöönpanohakemuksen mukana ulosottoon ulosottomiehen perittäväksi.

2.3.2 Oikeudellinen perintä

Haastemenettelyllä vahvistetaan saatavat ulosottokelpoisiksi. Haastemenettely käynnistetään haastehakemuksella, jonka jälkeen tuomioistuin tai kanslia antaa asiassa ratkaisun. (Lindström 2011: 271.) Suurin osa velkomusasioista voidaan ratkaista yksipuolisella tuomiolla, jolloin käräjäoikeus antaa ratkaisun kansliassa ilman kantajan ja vastaajan kutsumista oikeuden istuntoon. Riitaisissa asioissa, vastaajan vastustaessa kannetta, asiaa käsitellään ensin suullisessa valmistelussa, jossa pyritään asian sovinnolliseen ratkaisuun. Mikäli osapuolet eivät pääse sovintoon siirrytään pääkäsittelyyn, jonka päätteeksi tuomioistuin antaa ratkaisunsa eli tässä tapauksessa tuomion. (Linna 2012: 47–48; Oikeuslaitos 2013.)

Konkurssiperinnässä velkoja jättää konkurssihakemuksen tuomioistuimelle. Konkurssihakemuksen laatiminen tarkoittaa velallisyriykselle uhkaa liiketoiminnan lopettamisesta. Konkurssiperintää käytetään sellaisiin yrityksiin, joilla on vielä aktiivista liiketoimintaa. (Lindström 2011: 408; Tuomisto 2010.)

Tutkintapyynnön velkoja laatii puolestaan silloin, kun on syytä epäillä, että velallinen on tehnyt luotto-ostoksia ilman aikomusta maksaa niitä tai hän on käyttänyt vääriä henkilötietoja luottoa hankkiessaan. Tutkintapyyntö tehdään rikospaikkakunnan poliisille. Tutkintapyynnön, ja sitä seuraavan esitutkinnan jälkeen asia siirtyy syyttäjän syyteharjintaan, josta rikosasia usein etenee käräjäoikeuden käsittelyyn. (Lindström 2011: 347.)

2.3.3 Ulosottoerintä

Ulosotolla tarkoitetaan velallisen tuloon ja omaisuuteen kohdistuvaa pakkotäytäntöönpanoa. Ulosottoviranomainen ottaa haltuunsa ja myy velallisen omaisuutta siinä määrin, että velkojan saatava tulee suoritetuksi. Ulosotto käynnistyy velkojan täytäntöönpanopyynnöllä, jonka perusteeksi tarvitaan ulosottoeruste. Ulosottoerusteita ovat esimerkiksi tuomioistuimien vahvistamat velkomustuomiot. (Lindström 2011: 356; Ojajarvi ym. 2002: 211–212.)

Tilitys- ja takaisinottohakemuksella taas tarkoitetaan tilannetta, jossa ulosottomies purkaa osamaksukaupan. Velkoja vaatii tilitystä ulosottomieheltä, koska velallinen on lainlyönyt maksusuorituksensa. Tilitystä haetaan velallisen kotipaikkakunnan tai esi-

neen sijaintipaikkakunnan ulosotosta. Tilityksen jälkeen myyty esine palautuu ostajalta myyjälle. Esineen myynnistä laaditaan tilityspöytäkirja, johon ulosottomies merkitsee myyjän ja ostajan hyväksi tulevat määrät, ja laskee kumman heistä on suoritettava toiselle tilityserotus. Yleensä tilityserotus tulee myyjän hyväksi, koska esineen arvo on usein laskenut. Mikäli tilityspöytäkirjassa olevia velvoitteita ei noudateta vapaaehtoisesti, voidaan tilityspöytäkirja toimittaa ulosottooperusteena ulosottoon täytäntöönpantavaksi. (Lindström 2011: 334–339; Ojajärvi & Vainio 2002: 205–206.)

Takavarikkomenettelyssä ulosottomies takavarikoi velallisen omaisuutta niin paljon, että velkojan saatava tulee turvatuksi. Takavarikkoa käytetään tilanteissa, joissa ei ole aikaa hakea ulosottokelpoista päätöstä. Tämän lisäksi on olemassa vaara, että velallinen kätkee, hävittää tai luovuttaa omaisuuttaan. (Lindström 2011: 324.)

2.4 Perinnän edellytykset

2.4.1 Perintätoimeksiannon peruste

Velkojan saatava velalliselta perustuu ennen saatavan syntymistä edeltävään oikeustoimeen sopimusosapuolten välillä. Tällainen oikeustoimi voi olla esimerkiksi kauppa, toimeksianto-, urakka- tai luottosopimus. (Lindström 2014: 67.) Sopimus on siis perinnän perusta. Se on hallitsevassa asemassa, koska perintä yleensä perustuu sopimusrikkomukseen saatavan suorittamatta jättämisestä. Tavallinen riita-asia voidaan sopia eri perinnän vaiheissa. (Aarnio & Vahvelainen 1994: 55.)

Kun sopimus on syntynyt, on osapuolten sitä noudatettava. Sopimus sitoo sen osapuolia ja sitovuus jatkuu, vaikka toinen osapuoli ei noudattaisikaan sopimusta. Jatkuvan sidonnaisuuden periaate luo sopimuksen loukatulle osapuolelle käytettävissä olevia oikeuskeinoja, kuten sopimusperusteinen vahingonkorvaus, hinnanalennus ja välillisesti myös saatavan perintä. (Aarnio & Vahvelainen 1994: 57.)

2.4.2 Perintäkelvottomat saatavat

Perintätoimistojen perittäväksi ei saa antaa valtion saatavia tai lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia, jotka ovat suoraan ulosotto-

kelpoisia ilman tuomiota (L 22.4.1999/513). Jos julkisoikeudelliset saatavat ovat muiden julkisyhteisöjen, kuten kuntien saatavia, asiamieskielto koskee vain ulosottoperintää. Kuntien saatavien osalta vapaaehtoisen perinnän ulkoistaminen perintätoimistoille on sallittua. Ulosottoperinnän osalta on toimittu käytännössä niin, että perintätoimistot toimivat teknisenä välittäjänä saatavan ulosottoon lähettämässä. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009: 8–9.)

Perintätoimeksianto on oltava kannekelpoinen. Kannekelvottomia ovat sellaiset saatavat, joita velkoja ei voi periä suoritustuomiolla. Siten myöskään vajanaisvelvoitteita, kuten pelivelkoja ei voida antaa perimistöimistöjen perittäväksi, koska ne eivät ole kannekelpoisia saatavia. (Uitto 2009: 50–51.)

2.4.3 Saatavan takaisinmaksuaika

Saatavan maksuaika on erilainen saatavatyypistä riippuen. Mikäli saatavan takaisinmaksuajasta ei ole sovittu erikseen, saatava tulee suorittaa vaadittaessa. Velallisen on tällöin suoritettava velka heti, kun velkoja vaatii suoritusta. Muutoin velallinen voi suorittaa vaadittaessa maksettavan saatavan silloin, kun haluaa. Sopimusta laadittaessa sovitaan yleensä kuitenkin saatavan takaisinmaksuajasta. Saatava sovitaan maksettavaksi ennalta määrättyinä eräpäivinä. Tällöin velkojalla ei ole oikeutta vaatia maksua saatavalleen ennen eräpäivää. Hänellä ei pääsääntöisesti ole myöskään velvollisuutta ottaa vastaan velallisen suoritusta ennen saatavan erääntymistä. (Uitto 2009: 33–34.)

Velallisen laiminlyödessä maksuvelvollisuutensa, velkojalla on oikeus siirtää saatava kolmannen osapuolen perittäväksi. Jotta saatava olisi perimiskelpoinen, sen täytyy olla erääntynyt, selvä ja riidaton. Saatava ei myöskään saa olla vanhentunut, sillä velallisen maksuvelvollisuus lakkaa velan vanhentumisen hetkellä. (Uitto 2009: 50–52.)

2.4.4 Velan vanhentuminen

Velka vanhentuu pääsääntöisesti kolmessa vuodessa, ellei vanhentumista katkaista. Velka, josta on annettu käräjäoikeuden ratkaisu, vanhenee viidessä vuodessa ratkaisupäivästä, ellei vanhentumista katkaista. Vanhentumisen katkaisutoimia ovat esimerkiksi maksujärjestelyn sopiminen, saatavan suorittaminen ja saatavasta muistuttaminen. Saa-

tavasta voidaan muistuttaa esimerkiksi kirjeitse tai puhelimitse. (L 15.8.2003/728; Lehtonen 1996: 134; Uitto 2009: 76–82.)

Saatava vanhenee lopullisesti pääsääntöisesti 20 vuodessa eräpäivästä. Mikäli velkoja on luonnollinen henkilö, vanhenee saatava kuitenkin 25 vuodessa eräpäivästä. (L 15.8.2003/728; Uitto 2009: 97–102) Velan vanhentuminen ei kuitenkaan koske seuraavia saatavia: vero, julkinen maksu tai muu rahasaaminen, joka on suoraan ulosmittauskelpoinen, sakko, menettämisseuraamus tai muu rikosoikeudellinen seuraamus, uhkasakko, julkisesta varoista suoritettava eläke, tuki tai muu etuus (Uitto 2009: 74–75).

3. PERINTÄLAIN MUUTOSTEN HISTORIA

3.1 Perintälain kehittyminen

Perintää määritteleviä säännöksiä on suunniteltu jo kulutusluottolainsäädännön uudistamisen yhteydessä vuonna 1985. Suomalaisen perintälain valmisteluun vaikuttivat myös ulkomaiset esimerkit, Ruotsi ja Norja. Ruotsissa perintää on säädelty vuodesta 1974 ja Norjassa jo vuodesta 1913. Sekä Ruotsissa että Norjassa perinnän harjoittaminen on luvanvaraista toimintaa. Molempien maiden perintälakien mukaan perintätoimintaa on harjoitettava hyvän tavan mukaisesti. Laissa kielletäänkin kohtuuttoman painostuksen, vahingon ja haitan aiheuttaminen velalliselle. Perintälain valmistelun Suomessa käynnisti lopulta eduskunnan oikeusasiamiehelle vuonna 1993 tehty kantelu tavan viranomaisprotestoinnista. (HE 199/1996; Lindström 2000: 156; Lindström 2005: 176.)

Suurin tarkoitus perintälain säätämiseksi on ollut velallisen oikeusturvan takaaminen. Hallituksen esityksen (199/1996) mukaan perinnän kohteeksi joutuvan oikeusturva on puutteellinen. Tämän vuoksi päätettiin luoda säännöstö, joka ehkäisee hyvän tavan vastaista menettelyä ennakolta sekä tarjoaa keinoja asiattomien menettelytapojen käytön estämiseen vastaisuudessa. (HE 199/1996; Lindström & Kivelä 1998: 88–89.)

Ennen perintälain säätämistä on perustettu paljon uusia perintäyhtiöitä. Koska alalle pääsy on ollut vapaata, on joukossa ollut myös sellaisia yrittäjiä, joiden toiminta ei ole aina ollut asianmukaista. (HE 199/1996; Muttilainen 1990: 11–13.) Suomen Perimistöimistöjen liiton vuonna 1992 laatima ohje hyvästä perintätavasta ei sitonut muita kuin sen jäseniä (Lindström & Kivelä 1993: 113). Tästä johtuen laadittiin saatavien perinnästä annetun lain lisäksi myös laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta. Tämä laki astui voimaan 1.9.1999. (HE 199/1996; Koulu & Lindfors 2010: 39.) Tällöin perintätoiminnan ammattimaisesta harjoittamisesta tuli luvanvaraista toimintaa.

Ennen perintälain voimaantuloa 1.9.1999 Suomessa ei ole ollut perintätoimintaa nimenomaisesti säätelevää lakia. Aikaisemmin perintätoimeksiantoihin on sovellettu yleisiä kauppakaaren asiameistä sekä oikeustoimilain valtuutusta koskevia säännöksiä. Perintä-

kulujen korvaamisesta oikeudenkäynnin yhteydessä on jo tuolloin säädetty oikeudenkäymiskaassa. Vapaaehtoisen perinnän kuluista ja niiden korvaamisesta ei kuitenkaan ole ollut nimenomaiseen lakiin perustuvia säännöksiä. (Lindström 2000: 155–156; Lindström 2005: 175.)

Perintätoiminnasta annetun lain mukaan sen säännöksistä ei saa poiketa velallisen vahingoksi (L 22.4.1999/513). Lain tarkoituksena on erityisesti suojata velallisen asemaa. Velallisen asemaa ei voida siten heikentää sopimusehdoilla, jotka poikkeavat annetun lain määrittelemästä minimitasosta velallisen vahingoksi. (Rikalainen ym. 2008: 198.)

Ennen perintälain säätämistä ei ole ollut säännöksiä siitä, että velallinen olisi velvollinen korvaamaan velkojalle perinnästä aiheutuvat kulut. Ensimmäisessä perintätoimintaa sääntelevässä erityislaissa, laissa saatavien perinnästä, on säädetty velallisen velvollisuudesta korvata velkojalle perinnästä aiheutuvat kohtuulliset kulut. Siinä ei ole kuitenkaan säännöksiä vapaaehtoisen perinnän kulujen enimmäismääristä, ja niiden korvaamisesta. Perintäkulujen korvaamisesta oikeudenkäynnin yhteydessä on sen sijaan säädetty oikeudenkäymiskaassa. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1§:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan vastapuolenkin oikeudenkäyntikulut. (Lindström 2005: 175.)

Perintäkuluista on kuitenkin olemassa korkeimman oikeuden antama päätös (KKO 1987:105), jonka mukaan velallinen on velvollinen korvaamaan velkojalle vapaaehtoisien perinnän kulut. Korkeimman oikeuden päätöksen mukaan velallisen jätettyä maksamatta velan sen erääntymisaikana hän oli velvollinen maksuviivästyksen vuoksi suorittamaan korvauksen viivästyskoron lisäksi myös suoritetuista perintätoimenpiteistä. Silloinen kihlakunnan oikeus sekä hovioikeus hylkäsivät kanteen perintäkulujen korvausvelvollisuudesta. Korkein oikeus antoi kuitenkin edellä mainitun lopullisen päätöksen, jolla se kumosi kihlakunnan oikeuden ja hovioikeuden päätökset, ja hyväksyi kanteen perintäkulujen korvausvelvollisuudesta. (KKO 1987:105; Lehtonen 1988: 118.)

Vuonna 2005 on kuitenkin perintäkuluihin ja niiden enimmäismääriin kuluttajaperinnässä puututtu 1.5.2005 voimaan tulleella lakiin tehdyllä muutoksella. Muutos on parantanut velallisen mahdollisuuksia saada velkojalta tietoja velastaan. Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen velalliselta perittäviin perintäkuluihin, vaikka velallisen

vastuu perintäkuluista olisikin ennen lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan tässä laissa säädettyä ankarampi. Lailla on siten tältä osin taannehtivia vaikutuksia voimassa oleviin sopimussuhteisiin. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28.)

Kuluttajavirasto on tehnyt selvityksiä vuosina 2000 ja 2001, joissa se on selvittänyt perintäyhtiöiden veloittamien perintäkulujen määriä. Kumpikin selvitys on osoittanut, että ero perintäkuluissa vaihtelee erittäin suuresti perintäyhtiöiden välillä. Ero johtuu pääosin siitä, että osa perintäyhtiöistä perii kiinteän summan toimenpiteeltä saatavan suuruudesta riippumatta, ja osa määrittää perintäkulunsa aina saatavan suuruuden mukaan. Maksuvaatimuksia toimitetaan keskimäärin kaksi, mutta joissain tapauksissa jopa neljä tai viisi. Aika ensimmäisen ja toisen maksuvaatimuksen välillä vaihtelee yhdestä viikosta kuukauteen. Joskus uusi maksuvaatimus on jo postitettu, ennen kuin velallinen on edes vastaanottanut edellistä. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28.)

Samana ajanjaksona vuosina 2000 ja 2001 on kuluttajavalituslautakunnassa, nykyisin kuluttajariitalautakunta, käsitelty 13 valitusta perintäkuluista. Vain yhdessä näistä tapauksesta perintäkulut on katsottu sinänsä kohtuuttomiksi. Kahdessa tapauksessa perintäkuluja on kohtuullistettu hyvän perintätavan vastaisen menettelyn vuoksi. (HE 21/2004.)

Jo perintälakia valmisteltaessa harkittiin perintäkulujen täsmällisempää sääntelyä kuluttajaperinnässä. Katsottiin kuitenkin, että muiden kuin suoraan ulosmitattavien saatavien osalta perintäkulujen taulukointi olisi liian kaavamaisista ja epätarkoituksenmukaista. Eduskunnan lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 30/1998 vp) mukaan perintäkulujen kohtuullisuus arvioidaan tapauksittain. Todella tehty työ sekä tosiasiasa syntyneet kulut voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon. Yleinen kulutaso ei ole kohtuullisuusarvioinnissa keskeinen peruste. Ajattelutapaan on vaikuttanut osaltaan se, että velalliset voivat tarvittaessa kääntyä valvonta- ja valitusviranomaisen puoleen. Riita-asiat perintäkuluja koskien voidaan saattaa ratkaistaviksi maksutta kuluttajariitalautakuntaan. Lisäksi kuluttaja-asiamies valvoo hyvän perintätavan noudattamista kuluttajaperinnässä. (HE 21/2004; LaVM 30/1998 vp.)

Eduskunta on liittänyt vastaukseensa lakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti (EV 302/1998 vp – 199/1996 vp) seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus

seuraa perimistoimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taukkomaksujen aikaansaamiseksi.” Edellä jo mainittu kuluttajaviraston tekemä selvitys osoittaa, ettei yleiseen kohtuullisuusvaatimukseen perustuva sääntely ole toiminut käytännössä niin kuin on oletettu. (HE 21/2004; EV 302/1998 vp.)

Perimistoimistojen erilaiset käytännöt perintäkulujen veloittamisessa asettavat kuluttajaperinnässä velalliset eriarvoiseen asemaan. Velalliset eivät voi vaikuttaa perintätöimiston valintaan tai toimeksiannon ehtoihin perintäkulujen määräytymisestä ja veloittamisesta. Velallisten yhdenvertainen asema on näin ollen turvattavissa vain säätämällä kuluvastuusta täsmällisemmin laissa. (HE 21/2004.) Tämän vuoksi vuoden 2005 perintälain muutos toi enimmäismäärät perintäkuluille.

Lakiuudistuksella, joka tuli voimaan 16.3.2013 on haluttu rajoittaa vapaaehtoisesta perinnästä velalliselle aiheutuvia kustannuksia, jotta velka ei niiden vuoksi kasvaisi kohtuuttomasti. Merkittävin muutos vuoden 2013 perintälain uudistuksessa liittyykin perintäkuluihin ja perintäkirjeiden sekä maksusopimusten määriin. Hyvän perintätavan sisältöä on myös täsmennetty tavoitteena tehostaa sen noudattamista. (HE 57/2012; M 54/2011.)

Lakiin on lisätty myös uusia kohtia. Velalliselle on tullut oikeus pyytää perinnän keskeyttämistä sekä asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. Lisäksi lakiin on lisätty uusi kohta koskien velallisen maksuvelvollisuuden kiistämistä. Sen mukaan perintää ei saa jatkaa, mikäli velallinen kiistää maksuvelvollisuutensa. (HE 57/2012; M 54/2011.)

Yrityssaatavien perinnässä on otettu käyttöön uusi 40 euron vakiokorvaus. Vakio-
korvauksen saa lain mukaan periä jokaisesta erääntyneestä myöhästyneestä erästä. Lisäksi tratan käyttöä yrityasperinnässä on täsmennetty. (HE 57/2012; M 54/2011.)

Myös perintäkulujen ulosotto-perinnän hakemista on rajoitettu. Lain voimaantulon jälkeen toimeksisaaja ei voi enää hakea itse perintäkulujen ulosotto-perintää. Vaan velkojan on toimeksisaajan puolesta haettava ulosotto-perintää pääoman lisäksi myös perintäkulujen osalta. (HE 57/2012; M 54/2011.)

Varojen kohdentamiseen saatavan osille on puututtu uuden perintälain säätämisen yhteydessä. Perintälakiin on lisätty säännökset varojen kohdentamistavasta. Varat saadaan

ensin kohdistaa korolle ja sitten vasta pääomalle. Tämän jälkeen varoja saadaan kohdistaa perintäkuluille ja niiden korolle. (HE 57/2012; M 54/2011.)

3.2 Perintälain soveltaminen

Lakia saatavien perinnästä sovelletaan erääntyneen saatavan perintään sekä perintään liittyviin velkasuhteen osapuolten asemaan vaikuttaviin muihin seikkoihin (L 22.4.1999/513). Perintälaki koskee sekä velkojan itse että perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavien tahojen suorittamaa perintää. Osa perintälain säännöksistä koskee kuitenkin vain perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavia. Lisäksi hyvän perintätavan noudattamiselle on asetettu erityisvaatimuksia perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavin osalta. (Lindström 2014: 223.)

Laki saatavien perinnästä luokitellaan yleislaki. Lakia ei sovelleta, jos muussa laissa säädetään toisin. (Pönkä & Willman 2005: 24.) Esimerkiksi, kun asia siirtyy oikeudelliseen perintään velkojan tavoitteena hankkia täytäntöönpanoperuste saatavalleen, oikeudenkäyntimenettelyyn sovelletaan oikeudenkäymiskaarta. Laki saatavien perinnästä ei myöskään sääntele ulosottoteitse tapahtuvaa täytäntöönpanoa, vaan ulosottoperintää sääntele ulosottokaari. (Rikalainen ym. 2008: 197–198.)

Erityislakeja, jotka syrjäyttävät perintälain, on säädetty eräistä julkisoikeudellisista saatavista, kuten veroista (Lindström 2011: 215). Yleis- ja erityislain suhteen ymmärtämisessä on kuitenkin ilmennyt väärinkäsityksiä. Erityislaki ei ole yleislakia kokonaan poissulkeva laki. Perintälaki voi siten tulla sovellettavaksi sovelletuin osin myös laissa erityisasemaan asetettujen saatavien perinnässä. Perintälain soveltamisalaa ei ole siis rajoitettu erikseen määriteltyihin saatavatyyppeihin tai velallisiin ja velkojiin. Lakia sovelletaan luonnollisten henkilöiden, yksityisten ja julkisten oikeushenkilöiden saatavien perintään saatavan syntyperusteesta riippumatta. (Pönkä & Willman 2005: 24.)

Perintälaki on pakottavaa lainsäädäntöä velallisen hyväksi. Tämä tarkoittaa sitä, että lainsäädännöstä ei voi poiketa velallisen vahingoksi hänen nimenomaisella suostumuksellaankaan. Velallisen oikeusasemaa heikentävä sopimusehto on mitätön. Velallisen

voi kuitenkin lain estämättä asettaa lainsäännöksiä parempaa asemaan. (Lindström 2014: 225.)

3.3 Perintälain suhde muuhun lainsäädäntöön

Perinnän harjoittamiseen liittyy lisäksi erityislakien ryhmä. Varsinkin valtion saatavien perinnästä on säädetty paljon erityislakeja. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi veronkantolaki ja -asetus, veronlisäyksestä ja viivekorosta annettu laki sekä verojen ja maksujen perinnästä perimisestä ulosottotoimin annettu laki. (Pönkä & Willman 2005: 24–25.)

Käytännön perintätoimintaan sovelletaan myös kuluttajansuojalakeja, henkilötietolakeja sekä lakia sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. (Pönkä & Willman 2005: 24–25.) Lisäksi perintätoiminnan harjoittamiseen ammattimaisesti sovelletaan lakia perintätoiminnan luvanvaraisuudesta. Mainitun lain mukaan perintätoimintaa saa harjoittaa ainoastaan sellainen taho, jolla on Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämä perintälupa (L. 22.4.1999/517; Perimistöimistöryhmä 1998).

3.4 Perintä Skandinaviassa

Sekä Ruotsissa että Norjassa perinnän harjoittaminen on luvanvaraista toimintaa. Ruotsissa perintää on säädelty vuodesta 1974 ja Norjassa jo vuodesta 1913. Molempien maiden perintälakien mukaan perintätoimintaa on harjoitettava hyvän tavan mukaisesti. (HE 199/1996; Lindström 2000: 156.)

Ruotsissa ja Norjassa perintäyhtiöt saavat omissa nimissään periä velalliselta perinnästä aiheutuneet kulut. Velallisen kulukorvausvastuu ei siten rajoitu vain perinnästä velkojalle aiheutuviin kustannuksiin. Ruotsissa velalliselle lähetettävästä maksumuistutuksesta saa veloittaa euroissa enintään 5,50 euroa. Maksuvaatimuksesta taas saa periä euroissa enintään 18 euroa. Norjassa puolestaan velalliselle lähetettävästä maksumuistutuksesta saa veloittaa enintään 8,16 euroa ja perintävaroituksesta enintään 16,31 euroa. (Oikeusministeriö 2011.)

Ruotsissa riidaton saatava voidaan siirtää suoraan ulosoton perittäväksi ilman tuomioistuimen ratkaisua. Tämä edellyttää sitä, ettei velallinen ole kiistänyt saatavaa. Menettelyä kutsutaan ulosottoviraston toteuttamaksi maksamismääräysmenettelyksi. Velallisen riitauttaessa saatavan velkoja voi siirtää sen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Velalliselle on lähetettävä perintävaroitus sekä maksuvaatimus ennen saatavan oikeudelliseen perintään siirtämistä. (Bärlund, Nybergh & Petrell (2013: 245–256.) Myös Norjassa velkoja voi siirtää saavansa suoraan ulosoton perittäväksi, mikäli velallinen on antanut siihen suostumuksensa. Velkojalla on tällöin mahdollisuus hakea suoraan saatavan ulosottoa velallisen tunnustamien asiakirjojen perusteella. (Oikeusministeriö 2006.)

4. PERINTÄLAIN MUUTOKSET

Perintälakiin tehdyt muutokset esitetään tässä luvussa asiajärjestyksessä. Luvun sisältö on pyritty esittämään selkeässä järjestyksessä asiakokonaisuuksittain. Jokaisessa alaluvussa perintälain sisältö käsitellään kuitenkin aikajärjestyksessä. Perintäyhtiöille toteutettujen haastattelujen tulokset on myös esitetty tässä luvussa. Sellaiset pykälät, joihin ei ole tullut muutoksia ensimmäisen perintälain säätämisen jälkeen, on jätetty tarkoituksella käsittelemättä.

Lakimuutoksen vaikutukset vapaaehtoiseen perintään ovat merkittäviä. Muutoksilla on hyvin keskeinen vaikutus niin perintäyhtiöiden toimintaan kuin velallisen asemaan. Lakimuutoksella on haluttu pääasiassa rajoittaa vapaaehtoisesta perinnästä velalliselle aiheutuvia kustannuksia sekä parantaa velallisen asemaa perinnässä.

Oikeusministeriö asetti 28.3.2011 työryhmän valmistelemaan EU:n maksuviivästysdirektiivin täytäntöönpanoa ja samalla perintälain uudistamista. Tavoitteena on ollut tämentää hyvän perintätavan sisältöä, menettelyä perinnässä ja rajoittaa velalliselle perinnästä aiheutuvia kustannuksia siten, että ne vastaavat tosiasiassa velkojalle perinnästä aiheutuvia kustannuksia. Erityistä huomiota on osoitettu euromääräisesti pienten velkojen perintään. Työryhmän mietinnössä on todettu, että nykyinen menettely on liian kallias velallisen kannalta. (OM M 54/2011.)

4.1 Hyvä perintätapa 4 §

Lainsäädäntöä perinnästä ja hyvästä perintätavasta ei ollut ennen saatavien perinnästä annetun lain voimaantuloa säädetty. Perintätoiminta ei ollut silloin kuitenkaan täysin sääntelemätöntä. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 1 §:n yleislausekkeen mukaan elinkeinotoiminnassa ei saanut käyttää hyväntavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Tätä yleislauseketta on sovellettu myös perintätoiminnassa. (L 22.12.1978/1061; Aarnio & Vahvelainen 1994: 177.)

Vuonna 1992 Suomen Perimistoimistojen liitto ry, oikeusministeriö ja kuluttajasiamiest ovat laatineet yhdessä hyvää perintätapaa koskevan ohjeen. Tämä ohje on koskettanut vain Perimistoimistojen liiton jäseniä, joten sillä ei ole voitu vaikuttaa koko perintäalan toimijoiden ja yritysten omien perintätoimenpiteiden sääntelyyn. Ohje hyvästä perintätavasta on määritellyt muun muassa sen, että perinnässä on otettava huomioon velallisen yksityisyys. Ohjeen mukaan perinnässä ei saa myöskään käyttää sopimatonta painostusta tai uhkailua saatavan suorituksen saamistarkoituksessa. Hyvää perintätapaa koskevat säännökset vahvistettiin vuonna 1993. (HE 199/1996; Aarnio ym. 1994: 177–178; Lindström 2005: 175–176.)

Kun ensimmäinen laki saatavien perinnästä tuli voimaan vuonna 1999, otettiin siihen määritelmä hyvästä perintätavasta. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Hyvän tavan vastaista on väärin ja harhaanjohtavien tietojen antaminen maksun laiminlyönnin seuraamuksista sekä kohtuuttomien tai tarpeettomien kulujen taikka tarpeettoman haitan aiheuttaminen. Hyvään perintätapaan kuuluu myös velallisen yksityisyyden suojaaminen. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Willman 1999: 36–37.)

Hyvää perintätapaa määrittelevä 4 §:n 1 momentti on yleislauseke, joka kieltää kaikenlaisen hyvän perintätavan vastaisen sekä velallisen kannalta epäasiallisen menettelyn kiellon. Hallituksen esityksessä on mainittu, että perinnän on aina oltava asiallista, tahdikasta ja velallisen yksityisyyttä kunnioittavaa. Ilmaisuja, jotka ovat velallista kohtaan loukkaavia tai häpäiseviä ei saa käyttää. Tämä periaate koskee kaikkia perintää harjoittavia tahoja, niin velkojaa kuin toimeksisaajaakin. (HE 199/1996; Willman 1999: 36.)

Perintää ammattimaisesti harjoittavalle on asetettu erityisvaatimuksia. Erityisesti heidän on huomioitava toiminnassaan myös velallisen oikeudet. Hyvään perintätapaan katsotaan kuuluvan, ettei lainvastaisia tai perusteettomia saatavia peritä. Esimerkiksi pelivelkojen sekä aiheettomien laskujen perintä ei ole hyvän perintätavan mukaista. Myöskään lakisääteistä korkoa korkeampaa viivästyskorkoa ei saa ryhtyä perimään, vaikka toimeksiantaja niin edellyttäisikin. Ammattimaisesti perintää harjoittavan yhtiön on edellytettävä, että toimeksiantaja antaa perittäväksi vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia. Perintäyhtiöllä ei ole kuitenkaan velvollisuutta ryhtyä etukäteen selvittämään saatavan oikeellisuutta. (HE 199/1996; Lindström 2011: 216; Lindström 2014: 226.)

Vuonna 2008 perintälain 4 §:ään otettiin viittaus kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksiin. Jatkossa kuluttajiin kohdistuvassa menettelyssä sovelletaan myös kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksiä siitä, mitä on yleisesti pidettävä hyvän tavan vastaisena ja sopimattomana menettelynä kuluttajan kannalta. (L 29.8.2008/568.) Viittauksella ei muuteta hyvän perintätavan sääntelyä, vaan tarkoituksena on ilmaista, että kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksiä sovelletaan rinnakkain perintälain kanssa kuluttajaa koskevilla asioilla. Viittaus ei muuta perintälain soveltamisalaa. (TaVM 11/2008 vp.)

Vuonna 2013 perintälain uudistuksen yhteydessä hyvää perintätapaa koskeviin säännöksiin lisättiin säännös, joka velvoittaa suhtautumaan perinnässä vastuullisesti maksujärjestelyihin. Vastaavanlainen, mutta sisällöltään suppeampi säännös on nykyään myös kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:ssä. Perintälakiin otetulla viittauksella tähän säännökseen on haluttu selventää, että sitä sovelletaan rinnakkain hyvästä perintätavasta annetun 4 §:n kanssa. Viittauksella kuluttajansuojalakiin ei ole kuitenkaan ollut tarkoitus muuttaa hyvän perintätavan asiasisältöä. Pykälää sovelletaan silloin, kun kyse on kuluttajaan kohdistuvasta menettelystä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 231.)

Velvollisuus vastuulliseen suhtautumiseen maksujärjestelyissä koskee sekä velkojaa että toimeksisaajaa. Säännöstä sovelletaan sekä kuluttajasaatavien että yrityssaatavien perinnässä. Säännös ei kuitenkaan estä sitä, että yrityssaatavien perinnässä maksujärjestelyihin suhtauduttaisiin tiukemmin. Yrityssaatavien perinnässä saatavan nopea periminen saattaa olla välttämätöntä velkojan edun turvaamiseksi. Perintää ei silloin katsota hyvän perintätavan vastaiseksi, vaikka saatavaa vaadittaisiin maksettavaksi heti. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 226.)

Maksujärjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi eräpäivänsiirtoa ja maksusuunnitelmien laatimista. Vastuullinen suhtautuminen maksujärjestelyihin taas tarkoittaa sitä, että velkojan tulee tapauskohtaisesti arvioida, voidaanko maksujärjestelyä pitää olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisena. Velkojan tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan sovinnolliseen ratkaisuun. Vastuullisella suhtautumisella tarkoitetaan myös sitä, että velallisen kanssa tehtävien maksusuunnitelmien tulee olla realistisia maksukyky huomioon ottaen. Velkojalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta suostua maksujärjestelyihin. Järjestelmällinen kieltäytyminen vapaaehtoisista maksujärjestelyistä ei toisaalta kuitenkaan ole velallisen kannalta asianmukaista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 231.)

Käytännössä esiintyneiden ongelmien vuoksi myös säännöstä totuudenvastaisten ja harhaanjohtavien tietojen antamisen kiellosta on täsmennetty. Aikaisemmin laissa kiellettiin harhaanjohtavien tietojen antaminen maksun laiminlyönnin seuraamuksista. Laissa ei ollut nimenomaisesti kielletty väärin ja harhaanjohtavien tietojen antamista muista seikoista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu & Lindfors 2013: 36–37.)

Käytännössä on esiintynyt esimerkiksi tilanteita, joissa velkoja on ryhtynyt käyttämään perintätoimintaan viittaavaa aputoiminimeä yhteydenotoissaan velalliseen saatavan erääntymisen jälkeen. Velallinen on voinut tällöin virheellisesti käsittää saatavan siirtyneen perintätoimiston perittäväksi. Tällainen menettely on omiaan vääristämään kuvaa, kuka saatavaa perii, ja missä vaiheessa perintä on. Tämän vuoksi uudessa perintälaiassa kielletään nyt myös totuudenvastaisten ja harhaanjohtavien tietojen antaminen maksun laiminlyönnin seuraamuksista sekä muista velallisen kannalta merkityksellisistä seikoista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 36–37.)

Pykälään hyvästä perintätavasta on myös lisätty momentti, jossa kielletään vanhentuneen tai muuten lakanneen saatavan perintä. Kielto perustuu siihen, että velallisen velvollisuus suorittaa saatava lakkaa silloin, kun se vanhentuu. Saatava voi olla muutoin kuin vanhentumisen vuoksi lakannut esimerkiksi silloin, kun velka on yksityishenkilön velkajärjestelyn johdosta lakannut. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu & Lindfors 2013: 36–37.)

Vuonna 2014 kuluttaja-asiamies on antanut uuden ohjeistuksen hyvästä perintätavasta. Kuluttaja-asiamies on ottanut kantaa uusiin perintälain kohtiin, kuten velallisen oikeuteen saada tietoja velkatilanteestaan, velallisen oikeuteen kiistää maksuvelvollisuutensa ja keskeyttää vapaaehtoinen perintä. Ohjeessa on täsmennetty yleisiä periaatteita velkojan ja toimeksisaajan perinnässä. Perintää ei saa hyvästä perintätavasta annetun ohjeen mukaan esimerkiksi tarpeettomasti viivyttää tai yhdistää myynnin edistämiseen. (KKV 2014.)

Perintäyhtiöiden haastatteluissa kävi ilmi, että hyvään perintätapaan lisätyllä säännöksellä vastuullisesta suhtautumisesta maksujärjestelyihin ei ole ollut vaikutuksia perintätoimintaan (A Oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016). Kaikki haastateltavat perintätoimistot ovat Suomen Perimistöimistojen Liitto Ry:n jäseniä, joten hyvä perintäta-

pa on kulkenut mukana heidän toiminnassaan aikaisemminkin. Tällä uudella säännöksellä on varmasti pyritty vaikuttamaan alalla toimiviin yksittäisiin tahoihin, joiden toiminta ei ole aina ollut hyvän perintätavan mukaista.

4.1.1 Velallisen oikeus saada tietoja 4 a §

Ensimmäisessä perintälaiissa ei ole ollut säännöstä velallisen oikeudesta saada tietoja velkojalta velkatilanteestaan. On tullut esille, että velallisilla on ollut vaikeuksia saada tietoja velkojensa kokonaismääristä velkojilta. Vaikeudet ovat liittyneet muun muassa tilanteisiin, joissa velkojalla on samalta velalliselta useampia saatavia. (HE 21/2004.)

Ajantasaisen ja oikean tiedon saanti velkasaldosta on osoittautunut joissain tapauksissa hankalaksi, jos saatavat ovat perinnän eri vaiheissa, velkojan omassa perinnässä, toimeksisaajan perinnässä ja ulosoton perinnässä, ja jos saatavia lisäksi maksavat myös takaajat. Velallisilla on myös ollut vaikeuksia saada velkojalta selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Näiden ongelmien vuoksi on katsottu, että velallisten tiedonsaantioikeutta on säädeltävä tarkemmin laissa. (HE 21/2004.)

Perintälakiin vuonna 2005 lisätyn uuden 4 a §:n mukaan velallisella on oikeus saada velkojalta ajantasainen tieto velkatilanteestaan sitä pyytäessään. Velallisella on oikeus saada tieto velkojensa kokonaismääristä sekä niiden perusteista, erittely maksamattomista veloistaan ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys pääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymistavasta. Korkoselvityksessä on mainittava korkoprosentti, korkoaika ja pääoman määrä, jolle korkoa tai viivästyskorkoa on kertynyt. Velallisella on oikeus saada tietoa myös velkojensa mahdollisesta vanhentumisesta ja vanhentumisen katkaisemisesta. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Lindström 2011: 132; Lindström 2014: 224; Suviala 2014: 391.)

Velallisella on oikeus saada ajantasainen tieto velkatilanteestaan maksutta kerran vuodessa. Mikäli velallinen pyytää erittelyn tai selvityksen useammin kuin kerran vuodessa, velkojalla on oikeus periä pyynnöstä maksu. Velkojalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus erittelyn taikka selvityksen laatimisesta aiheutuneista kustannuksista. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Lindström 2011: 132; Lindström 2014: 224.)

4.1.2 Maksuvelvollisuuden kiistäminen 4 b §

Tämä pykälä on uusi, ja se on lisätty perintälakiin vuonna 2013. Sitä sovelletaan niin kuluttajasaatavien kuin muidenkin saatavien perintään riippumatta siitä, periikö saatavaa toimeksisaaja vai velkoja itse. Pykälää ei sovelleta trattaperintään, sillä perintälakiin tehdyn lisäsäännöksen mukaan trattaa saa käyttää vain selvän ja riidattoman saatavan perintään. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Maksuvelvollisuuden kiistämisestä annetun pykälän 1 momentin mukaan perintää ei saa jatkaa, mikäli velallinen on kiistänyt maksuvelvollisuutensa. Kielto koskee vain perintälaisissa tarkoitettua perintää, jonka tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti maksamaan saatava. Mikäli velkoja haluaa jatkaa riitautetun saatavan perimistä, hänen on saatettava se tuomioistuimen käsiteltäväksi tai siirrettävä suoraan ulosottokelpoinen saatava ulosottoon. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 37; Lindström 2014: 264; Suviala 2014: 395.)

Lain 4 b §:n 2 momentin mukaan perintää saa kiistämisestä huolimatta jatkaa, mikäli velallinen ei esitä kiistämiselleen perustetta tai vetoaa ainoastaan sellaiseen perusteseen, jolla ei selvästi ole vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen. Velallisen esittämille kiistämisen perusteille ei voida kuitenkaan asettaa kovin korkeita vaatimuksia. Tämä koskee erityisesti sellaisia seikkoja, joista velkoja on näyttövelvollinen. Esimerkiksi, jos velallinen väittää, että sopimus, johon perittävän saatavan väitetään perustuvan, ei ole koskaan syntynyt. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 37; Lindström 2014: 264–265; Suviala 2014: 395–396.)

Perintälaisissa ei ole erikseen säännöstä siitä, että maksuvelvollisuus tulee nimenomaisesti kiistää kirjallisesti. Usein kiistäminen vaatii kuitenkin reklamaation laatimisen. Reklamaatiolla tarkoitetaan velkojalle suunnattua kirjallista valitusta esimerkiksi siitä, että tavaraa ei ole tilattu tai että se on maksettu.

Suoraan ulosottokelpoisen saatavan kiistäminen edellyttää perustevalituksen laatimista. Mikäli velallinen ei ole laatinut perustevalitusta, saa perintää jatkaa normaalisti kiistämisestä huolimatta. Kun velallinen on tehnyt perustevalituksen, ja velkoja haluaa jatkaa

saatavan perimistä, tulee se siirtää ulosoton perittäväksi. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Perustevalitus on muutoksenhakukeino, jota käytetään julkisen saatavan, kuten verojen tai julkisen maksun kiistämiseen. Perustevalitus tehdään silloin, kun katsotaan, että julkinen saatava on määrätty tai maksuunpantu virheellisesti taikka asiaa käsiteltäessä on tapahtunut erehdys tai menettelyvirhe. Perustevalitus tehdään sille viranomaiselle, jolle asiasta säännönmukaisesti yleensä valitetaan. Jos tällaista viranomaista ei ole, valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka piirissä julkinen saatava on määrätty taikka maksuunpantu. (L 15.6.2007/706.)

Jos velallinen kiistää maksuvelvollisuutensa esittämättä sille perustetta, hyvän perintätavan mukaan kiistämisen perustetta tulisi tiedustella velalliselta. Jos velallinen taas esittää kiistämisen perusteensa niin epäselvästi tai ylimalkaisesti, että kiistämisen aiheellisuutta on mahdoton arvioida, hyvään perintätapaan kuuluu pyytää velallista täsmentämään kiistämisen perustetta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 265.)

Velallinen saattaa myös kiistää maksuvelvollisuutensa vain osaksi. Esimerkiksi, kun velallinen myöntää saatava perusteen, mutta kiistää saatavan määrän. Silloin perintää voidaan jatkaa siltä osin, kun saatava ei ole riittävä. Voidaan mainita esimerkkinä myös tilanne, jossa velallinen ei kiistä saatavan pääomaa, mutta kiistää vaaditun viivästyskoron alkamisajankohdan ja esittää kiistämislle merkityksellisiä perusteita. Tällöin perintää voidaan jatkaa ainakin pääoman osalta, jos velalliselta ei vaadita viivästyskoroa siltä osin kuin se on velallisen kiistämisen vuoksi käynyt riittäväksi. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 264–265.)

Uusi säännös maksuvelvollisuuden kiistämisestä saattaa lisätä reklamaatioiden määrää perintätoimistoissa. Koska säännöksen mukaan velallisen kiistämisen perusteille ei voida asettaa kovin korkeita vaatimuksia, saattaa tämä kasvattaa reklamaatioiden lisäksi myös haastehakemusten määrää. Kun velallinen kiistää saatavan olemassaolon, voi saatavan perintää jatkaa ainoastaan oikeusteitse.

Perintätoimistoille toteutetuissa haastatteluissa kävi kuitenkin ilmi, että perintälakiin lisätyllä säännöksellä maksuvelvollisuuden kiistämisestä ei ole ollut vaikutusta heidän toimintaan. Velallisasiakkaat eivät ole reklamoineet saatavia aikaisempaa enemmän. Hyvän perintätapaan on aikaisemminkin sisältynyt velallisen oikeus reklamoida saatavasta, joten säännöksen nimenomainen lisääminen perintälakiin ei ole muuttanut tilannetta käytännön perintätyössä. (A Oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016.)

4.1.3 Velallisen oikeus pyytää kuluttajasaatavan perinnän keskeyttämistä 4 c §

Tämä pykälä on myös uusi, ja se on lisätty perintälakiin vuonna 2013. Sitä sovelletaan ainoastaan kuluttajasaatavan perinnässä. Lain 4 c §:ää sovelletaan riippumatta siitä, periikö saatavaa toimeksisaaja vai velkoja. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 236.)

Lain 4 c §:n 1 momentin mukaan velallisella on oikeus pyytää perintälain mukaista perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. Pyyntö ei edellytä velalliselta perusteluja. Keskeytyspyyntö koskee ainoastaan kokonaan erääntyneitä saatavaa. Esimerkiksi, kun on kyse vuokranmaksun laiminlyönnistä, voi keskeytyspyynnön tehdä vasta vuokrasuhteen päätyttyä. Puolestaan osamaksulla ostetusta tuotteesta tai useassa erässä takaisin maksettavasta luotosta keskeytyspyynnön voi tehdä vasta, kun viimeinen maksuerä on erääntynyt maksettavaksi. Jos kyse on taas tililuotosta, luottoa ei katsota kokonaan erääntyneeksi, jos kuluttajalla on edelleen oikeus käyttää luottoa sopimuksessa määritellyn luottorajan puitteissa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 37; Lindström 2014: 236; Suviala 2014: 396.)

Perinnän keskeyttämispyynnön laatimiseen ovat oikeutettuja vain kuluttajavelalliset. Yritysvelalliset eivät voi pyytää perinnän keskeyttämistä. Kun velallinen pyytää perinnän keskeyttämistä, tämä ei tarkoita, että hän on kiistänyt saatavan. Keskeytyspyynnön ei voida myöskään olettaa tarkoittavan, että velallinen olisi myöntänyt saatavan, vaan velallinen voi vielä myöhemmin kiistää saatavan oikeellisuuden. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Perinnän keskeytyspyyntö on tehtävä kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Pysyvällä tavalla tarkoitetaan tiedon toimittamista vastaanottajalle henkilökohtaisesti joko kirjalli-

sesti tai sähköisesti siten, että vastaanottaja voi tallentaa ja todentaa sen muuttumattomana. Velallisen tekemä keskeytyspyyntö johtaa usein siihen, että velkoja siirtää asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Säännös ei kuitenkaan velvoita velkojaa tekemään haastehakemusta tai ulosottohakemusta. Velkoja saa jatkaa perintälain mukaista perintää normaalisti, mikäli hän ei vaadi perinnän jatkamisesta aiheutuneista kuluista korvausta velalliselta. Jos velkoja haluaa jatkaa perintää, velalliselle on ilmoitettava, että häneltä ei vaadita korvausta keskeytyspyynnön jälkeen syntyneistä perintäkuluista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 37; Lindström 2014: 236–237.)

Kuitenkin keskeytyspyynnön estämättä velalliselle saa lähettää sellaisia kehotuksia ja ilmoituksia, joita lain mukaan velkojalta edellytetään maksuhäiriötiedon ilmoittamiseksi, vanhentumisen katkaisemiseksi tai muuten velkojan oikeuksien säilyttämiseksi (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 236–237; Suviala 2014: 396). Velalliselle saa siis lähettää luottotietolain 14 §:ssä tarkoitetun maksukehotuksen, ja vaatia korvauksen kehotuksen lähettämisestä aiheutuneista kuluista. Edellä mainitussa 14 §:ssä on säädetty, että maksuhäiriötietojen ilmoittaminen rekisterinpitäjälle, ja niiden tallentaminen luottotietorekisteriin edellyttää muun muassa, että velkoja on lähettänyt velalliselle kirjallisen maksukehotuksen. Maksukehotus on täytynyt lähettää vähintään 21 päivää ennen tietojen luovuttamista. Siinä on muistutettava maksuhäiriötietojen luottotietorekisteriin ilmoittamisesta ja merkitsemisestä sekä maksuhäiriötietojen tallentamista koskevista edellytyksistä. (L 11.5.2007/527; Lindström 2014: 236–237; Suviala 2014: 396.) Myöskään velallisen esittämä keskeytyspyyntö ei estä velkojaa muistuttamasta ja vaatimasta korvausta velasta, joka uhkaa vanhentua, jollei vanhentumista katkaista. Keskeytyspyyntö ei myöskään estä velkojaa ilmoittamasta velallisen maksuviivästyksestä takaajalle tai vierasvelkapantintantajalle. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 236–237; Suviala 2014: 396.)

Perinnän keskeyttämispyynnöstä annettu pykälä koskee vain perintämenettelyä. Säännös ei vaikuta siihen, milloin velkojalla on velallisen maksuviivästyksen vuoksi oikeus vaatia maksuerää, joka ei ole eräännytynyt maksettavaksi. Säännöksellä ei ole vaikutusta myöskään velkojan oikeuteen pidättäytyä omasta suorituksestaan, purkaa sopimus tai käyttää muuta erityistä seuraamusta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Haastatteluissa kävi ilmi, että vapaaehtoisen perinnän keskeyttämispyyntöjä tehdään määrällisesti todella vähän. Perintäyhtiö A Oy ilmoittaa, että heillä saatava siirtyy keskeyttämispyynnön jälkeen välittömästi käräjäoikeuteen (A Oy 2016). X ja Y Oy harkitsevat perinnän keskeyttämispyynnön jälkeen, kannattaako saatavaa siirtää tuomioistuinten perittäväksi (X Oy 2016; Y Oy 2016). B Oy:n mukaan toimeksiantaja päättää, milloin saatava siirretään oikeudelliseen perintään (B Oy 2016).

4.2 Perintäkeinot

4.2.1 Maksuvaatimus kuluttajasaatavien perinnässä 5 §

Ensimmäisen saatavien perinnästä annetun lain voimaan tullessa on siihen haluttu sisällyttää oma pykälä määrittelemään maksuvaatimusten sisältöä ja lähettämistä kuluttajasaatavien perinnässä. Tässä 5 §:ssä säädetään ammattimaisesti perintätoimintaa harjoittavan tiedonantovelvollisuudesta velalliselle kuluttajasaatavien perinnässä. Tarkoituksena on varmistaa, että kuluttajavelallinen saa saatavasta riittävästi tietoja perinnän yhteydessä selvittääkseen saatavan oikeellisuuden ja arvioidakseen oman oikeusasemansa. (HE 199/1996.)

Ainoastaan ammattimaiseen perintätoimeksiantojen hoitamiseen sovelletaan 5 §:ää. Perintätoiminta on ammattimaista silloin, kun toiminta ei ole luonteeltaan satunnaista, ja siihen liittyy tarkoitus hankkia tuloa tai muuta taloudellista hyötyä. Tätä pykälää ei sovelleta velkojan itse omia saatavia periessään, vaikka perintätoiminta olisikin ammattimaista. (HE 199/1996; Lindström 2014: 239.)

Saatavien perinnästä annetun lain 5 §:n mukaan kuluttajasaatavaa periessään perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on toimitettava velalliselle kirjallinen maksuvaatimus. Sen tulee sisältää ainakin seuraavat vähimmäistiedot: velkojan nimi ja osoite, saatavan peruste, erittely saatavan pääomasta, korosta, viivästyskorosta ja perintäkuluista, vaadittu kokonaissumma, ja kenelle, miten, ja milloin saatava on maksettava. Maksuvaatimuksessa on oltava maininta velallisen mahdollisuudesta esittää huomautuksia saatavasta, ja sen perusteesta sekä määräaika vaatimusten esittämiselle. (L

22.4.1999/513; Aurejärvi & Hemmo 2006: 72–73; Lindström 2011: 221–222; Lindström 2014: 237–238; Suviala 2014: 402–403.)

Vuonna 2013 5 §:n 1 momentin sanamuotoa täsmennettiin. Tarkoituksena on ollut selvittää, että pykälää on noudatettava vain silloin, kun perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava perii kuluttajasaatavaa toisen lukuun tai sille itselle siirrettyä kuluttajasaatavaa yksinomaan perintätarkoituksessa. Yksinomaan perintätarkoituksessa siirretyllä saatavalla tarkoitetaan yleensä saatavaa, joka on siirretty sen erääntymisen jälkeen perintätoimintaa harjoittavalle, jotta hän voi periä saatavan. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 239.)

Pykälää ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava perii omaa saatavaansa velkojana velalliselta. Myöskään aikaisemmin voimassa ollut 5 § ei ole koskenut tällaista tilannetta. Esimerkiksi, jos luottolaitos perii myöntämäänsä luottoa velalliselta, pykälässä määritelty maksuvaatimuksen lähettäminen ei ole tarpeellista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Korkeimman oikeuden päätöksen (KKO 2009:12) mukaan velallinen on velvollinen korvaamaan perintälain mukaiset perintäkulut siinä tapauksessa, että perintäyhtiö perii perintätarkoituksessa ostamiaan saatavia. Hallituksen esityksessä (199/1996) on todettu, että määrämuotoisen maksuvaatimuksen lähettäminen velalliselle koskee vain ammattimaisesti perintätoimintaa harjoittavia tahoja. Esitöissä ei ole kuitenkaan otettu kantaa tilanteeseen, jossa perintäyhtiö perii alkuperäiseltä velkojalta ostamiaan saatavia perintätarkoituksessa. Määrämuotoinen maksuvaatimus on säädetty velallisen suojaksi, ja sen tarkoituksena on turvata hyvän perintätavan noudattaminen siten, että velallinen saa riittävät tiedot saatavasta ja oikeusasemastaan. Korkeimman oikeuden mukaan säännösten tarkoitus puoltaa tulkintaa määrämuotoisen maksuvaatimuksen soveltamisesta myös perintätarkoituksessa ostettujen saatavien ammattimaiseen perintään. Tulkinta on myös yhdenmukainen perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 1 §:n kanssa, jonka mukaan perintään toisen lukuun rinnastetaan myös omien saatavien perintä silloin, kun saatavat on ostettu nimenomaan perintätarkoituksessa. (KKO 2009:12.)

Uuteen lakiin on otettu lisäksi säännös, että maksuvaatimuksen saa lähettää jatkossa myös muulla pysyvällä tavalla, jos velallinen on nimenomaisesti tämän hyväksynyt saa-

tavan erääntymisen jälkeen. Velallisen ja velkojan välisessä alkuperäisessä sopimuksessa ei voida sopia etukäteen tiedonantojen toimittamisesta tällä tavalla. Velallisen on tullut saatavan erääntymisen jälkeen nimenomaisesti tahdonilmaisullaan hyväksyä muun pysyvän tavan käyttäminen. Velallinen voi myös halutessaan peruuttaa muun pysyvän tavan käyttämisen. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 38; Lindström 2014: 240; Suviala 2014: 402.)

Maksuvaatimuksen palautuessa lähettäjälle osoitetietojen virheellisyyden vuoksi, hyvän perintätavan mukaan velkojan tulee, varmistaakseen maksuvaatimuksen perillemenon, mahdollisuuksien mukaan pyrkiä selvittämään velallisen oikea osoite ja lähettää siihen uusi maksuvaatimus taikka käyttää jotain muuta keinoa varmistaakseen, että velallinen tosiasiallisesti saa maksuvaatimuksen. Viime kädessä on kuitenkin tapauskohtaisesti arvioitava, millaisia toimenpiteitä velkojalta voidaan kohtuudella odottaa maksuvaatimuksen perillemenon varmistamiseksi. Jos on ilmeistä, että velallinen selvästi välttelee perintää, ei voida pitää välttämättömänä, että velkoja käyttää haastetiedoksianto maksuvaatimuksen toimittamiseksi velalliselle. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Lain 5 §:n 3 momentin mukaan maksuvaatimusta ei saa lähettää ennen kuin velalliselle on lähetetty saatavasta maksumuistutus. Maksumuistutuksen lähettämisestä on täytynyt kulua vähintään 14 päivää ennen kuin maksuvaatimus voidaan toimittaa velalliselle. Tämä säännös on uusi kohta 5 §:ssä. Se kuvastaa periaatetta, jonka mukaan saatava on pyrittävä ensin perimään lievemmillä ja kustannuksiltaan alhaisemmilla toimenpiteillä ennen voimakkaampiin ja suurempia kustannuksia aiheuttaviin perintätoimiin siirtymistä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013, 38; Suviala 2014: 398.)

4.2.2 Maksuvaatimuksen sisältö 5 a §

Maksuvaatimuksen sisällöstä on laadittu uuteen 2013 muutettuun lakiin oma pykälä. Se vastaa pääosin aikaisemmin voimassa ollutta lain 5 §:ää. Sitä sovelletaan vain perintätoimintaa ammattimaisesti harjoitettaessa. Maksuvaatimuksen sisältö on pysynyt uudistuksesta huolimatta lähes samana muutamaa lisäystä lukuun ottamatta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Lain 5 a §:n 2 momentti on uusi. Sen mukaan maksuvaatimuksessa on ilmoitettava velalliselle myös 4 c §:n mukaisesta oikeudesta pyytää perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. Jos perintä koskee useassa erässä erääntyvää saatavaa, on oikeudesta ilmoitettava vasta silloin, kun saatava on kokonaan erääntynyt. Maksuvaatimuksessa on myös kerrottava, että keskeytyspyyntö on tehtävä kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Siinä on lisäksi selvitettävä velalliselle pyynnön oikeusvaikutukset. Maksuvaatimuksen tulee siis sisältää ilmoitus siitä, että keskeytyspyyntö ei estä velkojaa siirtämästä asiaa oikeudelliseen perintään tai ulosottoon. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 38; Lindström 2014: 238–239; Suviala 2014: 403–404.)

Maksuvaatimuksessa on lisäksi selostettava 4 c §:n 2 ja 3 momentin sisällöt selkeässä ja helposti ymmärrettävässä muodossa. 2 momentti sisältää tiedon siitä, että perintää saa keskeytyspyynnön estämättä jatkaa, jos aiheutuneista perintätoimista ei vaadita korvausta velalliselta. 3 momentissa kerrotaan, että velkoja saa keskeytyspyynnön estämättä lähettää velalliselle sellaisia kehotuksia ja ilmoituksia, joita lain mukaan häneltä vaaditaan maksuhäiriömerkinnän ilmoittamiseksi ja saatavan vanhentumisen katkaisemiseksi. Jos maksuvaatimuksessa ei ole asianmukaisesti mainittu velallisen oikeudesta pyytää perinnän keskeyttämistä, velallisella ei ole pääsääntöisesti velvollisuutta korvata aiheutuneita perintäkuluja. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 238–239.)

Myös 5 a §:n 3 momentti on uusi. Sillä on haluttu täydentää 1 momentin 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa velkojan nimi maksuvaatimuksessa. Momentin mukaan maksuvaatimuksessa on ilmoitettava myös velkojasta alun perin käytetty nimi, jos se eroaa perintävaiheessa alkuperäisessä saatavan perusteena olevassa sopimuksessa ilmoitetusta nimestä. Lisäksi, kun kyse on elinkeinonharjoittajalta toiselle siirretystä saatavasta, maksuvaatimuksessa on ilmoitettava myös alkuperäisen velkojan nimi. Edellä mainitut tiedot ovat yleensä velalliselle välttämättömiä maksuvaatimuksessa tarkoitettun saatavan vaikeuksista yksilöimiseen. Tämän säännöksen tavoitteena on vähentää tilanteita, joissa velalliselle syntyy tarve ottaa yhteyttä toimeksisaajaan selvittääkseen saatavan oikeellisuuden tai tilanteita, joissa velallinen aiheuttomasti kiistää saatavan. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 238–239; Suviala 2014: 402–403.)

Korkeimman oikeuden päätöksen (KKO 2012:19) mukaan perintäkuluille maksetaan viivästyskorkoa haasteen tiedoksiannosta lukien, mikäli perintäkirjeessä ei ole mainittu voimassa olevan viivästyskoron suuruutta ja ajankohtaa, josta alkaen viivästyskorkoa on suoritettava. Korkein oikeus katsoi, että määrättäessä viivästyskorkoa korkolain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuluttajasaatavan perintäkuluille, joka liittyy velallisen ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen, on sovellettava korkolain 6 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan viivästyskorkoa on maksettava siitä lukien, kun vähintään 30 päivää on kulunut perintäkirjeiden lähettämisestä velalliselle. Kuluttajalla on oikeus saada yksilöidyt tiedot viivästyskoron määrään vaikuttavista seikoista myös silloin, kun on kysymys perintäkulojen viivästyskorosta. Koska kantaja ei ole ilmoittanut, että velalliselle olisi laskussa yksilöity perintäkuluja koskevan viivästyskoron suuruus, ja sen suorittamisen alkamisen ajankohta, kantajalla ei ole oikeutta viivästyskorkoon korkolain 6 §:n mukaisesti. Korkein oikeus katsoi, että viivästyskorkoa on tällöin maksettava korkolain 9 §:n mukaan siitä päivästä, kun velallinen on saanut haasteen tiedoksi. (KKO 2012:19.)

Uudet säännökset ovat aiheuttaneet käytännön muutoksia perintätoimistojen kirjeteksteissä. Lakimuutoksen johdosta perintätoimistoissa on laadittu uudet kirjepohjat perintälain vaatimuksia vastaaviksi. Maksuvaatimuksen sisällön muuttuminen on aiheuttanut kustannuksia perintätoimistoissa.

A Oy:n mukaan perintälain muutoksen aiheuttama tietojärjestelmien kehitystyö on aiheuttanut heille merkittäviä kustannuksia, vaikka heillä järjestelmien kehittäminen onkin jatkuvaa (A Oy 2016). Myös Y ja B Oy:lle lakimuutoksesta aiheutuneet kustannukset ovat olleet merkittäviä (B Oy 2016; Y Oy 2016). Y Oy arvioi niiden olleen satojatusiansia euroja (Y Oy 2016). B Oy ei ole tehnyt tarkkaa kustannuslaskentaa, mutta kustannuksia on kuitenkin aiheutunut kuukausien kehitystyöstä (B Oy 2016). X Oy kertoo myös tekniikan kehittämisestä heille aiheutuneiden kustannusten olevan satojatusiansia euroa (X Oy 2016).

4.2.3 Maksumuistutus

Maksumuistutukselle ei ole säännelty muotovaatimusta. Muistuttaminen voi tapahtua joko kirjallisesti tai suullisesti. Muistuttamisen keinoja voivat olla myös esimerkiksi

tekstiviesti tai sähköposti velallisen velkojalle ilmoittamaan puhelinnumeroon tai sähköpostiosoitteeseen. Edellytyksenä on, että velallinen ja velkoja ovat sopineet tietojen toimittamisesta tällä tavalla. Maksumuistutus voidaan lähettää, kun alkuperäisen laskun eräpäivästä on kulunut vähintään 14 päivää. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Suviala 2014: 398–399.)

Myöskään maksumuistutuksen sisältöä ei ole tarkemmin säännelty. Kuitenkaan mikä tahansa velkojan yhteydenotto velalliseen ei ole maksumuistutus. Jotta velkojan yhteydenottoa voitaisiin pitää maksumuistutuksena, velalliselle on annettava riittävät tiedot saatavasta, jotta hän voi niiden perusteella tunnistaa saatavan ja joko suorittaa sen tai esittää huomautuksia siitä. Maksumuistutuksen perillemenon takaamiseksi sovelletaan samoja jo aikaisemmin mainittuja hyvän perintätavan mukaisia menettelyjä kuin maksuvaatimuksen perillemenon takaamisessa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Suviala 2014: 398–399.)

4.2.4 Tratta ja sen käyttö 7 §

Tratta on yrityssaatavien perinnässä käytetty tehokas vapaaehtoinen perintäkeino. Tratan tehokkuus pohjautuu siihen, että mikäli trattaa ei makseta, voidaan maksamattomuus julkaista. Tratan käyttämisen edellytyksenä on, että saatava on erääntynyt ja riidaton. Saatavasta on lähetettävä vähintään yksi muistutuskirje. Lisäksi velallisella on oltava y-tunnus. (Rikalainen ym. 2008: 214–215.)

Julkisen notaarin toteuttama tratanprotestointi on ollut käytännössä yleistä. Vaikka trattojen protestoinnista ja julkisen notaarin toimivallasta protestin toimittamisessa ei ole ollut laissa säännöstä, protestointi on kuitenkin ollut yleistä. Julkisen notaarin rooli tratatprotestissa on ollut muodollinen, sillä oikeusvaikutuksia protestiin ei ole liittynyt eikä protestin aiheellisuuttakaan ole pyritty selvittämään viranomaistoimin. Vuonna 1995 on otettu käyttöön yksityinen tratanprotestointi, jossa tratan maksamisen laiminlyönti julkaistaan ja merkitään luottotietorekisteriin. Tämä uusi menettely on yleistynyt, ja se on korvannut suurelta osin tratan viranomaisprotestin. (HE 199/1996; Lindström 2011: 240–241.)

Ensimmäisen perintälain myötä tratan käyttöä määrittelevän 7 §:n mukaan tratan maksamisesta kieltäytymistä ei saa enää selvittää julkisella viranomaistoimituksella. Tarvemmin ilmaistuna sitä ei saa selvittää maksamatta jättämisen vuoksi otetulla protestilla. Estettä ei ole kuitenkaan sille, että tratan maksun laiminlyönti julkistetaan muulla kuin viranomaisen toimenpiteillä, kuten yksityisen protestin julkaisemisella, jossa maksun laiminlyönti merkitään luottotietorekisteriin. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2011: 241.)

Tratan vaikutus painostuskeinona, ja sen tehokkuus perustuvat pääasiassa siihen, että trattaprotestit julkistetaan ja merkitään luottotietorekisteriin. Trattaa käytetään ainoastaan yrityssaatavien perinnässä. Tratan käyttäminen kuluttajasaatavien perinnässä kielletään 7 §:n 2 momentissa. Kielto on laajempi kuin kuluttajasuojalain 7 luvun 18 §:n kielto, joka koskee vain kulutusluottoja. Tällä 7 §:n 2 momentin säännöksellä haluttiin vahvistaa vakiintunut käytäntö. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 262.)

Tratan käyttöä ei ole aikaisemmin perintälaissa sen enempää määritelty. Uudessa 2013 uudistetussa perintälaissa tratan käyttöä on täsmennetty. Tratan käyttöä määrittelevän 7 §:n 1 momentissa säädetään tratan käyttämisen edellytykset. Sen mukaan trattaa saa käyttää vain erääntyneen, selvän ja riidattoman velan perimiseksi. Trattaa ei saa lähettää velalliselle, jos velkoja tai toimeksisaaja tietää, että saatavan oikeellisuudesta on erimielisyyttä. Tratalla tarkoitetaan maksukehotusta, jossa vaaditaan määrääjassa maksua sillä uhalla, että saatavan maksamatta jättäminen julkaistaan tai merkitään luottotietorekisteriin. Edellä mainittu säännös koskien tratan käyttämisen edellytyksiä vastaa asiallisesti pääosin luottotietolain 24 §:n 1 momentin kohtaa 7. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 262.)

Lain 7 §:n 3 momentissa säädetään tratan käytön edellytykseksi myös se, että velalliselle on lähetetty aiemmin maksumuistutus. Maksumuistutuksen lähettämistä edellytetään muun muassa siksi, että näin voidaan varmistua siitä, ettei saatava ole riitainen. Maksumuistutuksessa tulee asettaa vähintään 7 päivän määräaika saatavan maksamiselle tai huomautusten esittämiselle. Tratan saa lähettää vasta, kun määräaika on päättynyt. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 262.)

Tratan ja maksumuistutuksen on oltava kirjallisia. Ne voidaan lähettää myös muulla pysyvällä tavalla, mikäli velallinen on tähän saatavan erääntymisen jälkeen nimenomaisesti suostunut. Maksumuistutuksen saa toimittaa velalliselle myös sellaisella muulla pysyvällä tavalla, jota velkasuhteen aikana on vakiintuneesti käytetty. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 262.)

Tratan saa julkaista tai ilmoittaa luottotietorekisteriin merkittäväksi aikaisintaan kymmenen päivän kuluttua sen lähettämisestä. Trattaa ei saa julkaista eikä ilmoittaa luottotietorekisteriin merkittäväksi, jos velallinen vasta tässä vaiheessa kiistää saatavan oikeellisuuden. Tratan maksamisesta kieltäytymistä ei saa myöskään toimittaa julkisella viranomaisprotestilla. Tämän momentin 3 kirjoitusasua on täsmennetty uudessa laissa sen selventämiseksi, että tarkoituksena on estää vain ennen perintälain voimassa oloa käytössä ollut julkisen notaarin toimittama protesti. Tämän momentin oikein tulkittaminen on ilmeisesti aiheuttanut aikaisemmin epäselvyyttä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 262.)

4.3 Perintäkulut ja aikarajat

4.3.1 Perintäkulut ja niiden korvaaminen 10 §

Ennen perintälain voimaantuloa ei ole ollut erillisiä säännöksiä perintäkulujen korvaamisesta. Edellä on jo mainittu, että esimerkkinä perintäkulujen korvausvastuusta on toiminut korkeimman oikeuden antama ratkaisu KKO 1987:105. Ratkaisussa velallisen maksettua saatavan perintään siirtämisen jälkeen, hän velvoitettiin kuitenkin korvaamaan toimeksisaajalle myös perinnästä aiheutuneet kulut. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lehtonen 1988: 118.)

Ensimmäistä perintälakia säädettäessä on lakiin haluttu ottaa säännös siitä, että velallinen on velvollinen korvaamaan velkojalle myös perinnästä aiheutuvat kulut. Velallisen korvausvastuu kattaisi jatkossa myös toimeksisaajalle perintätoimeksiannon hoitamisesta aiheutuvat kulut ja palkkio-osuuden. Tämä säännös vastaisi myös vakiintunutta oikeuskäytäntöä. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Suviala 2014: 407.)

Perintälain 10 §:n mukaan velallisen on korvattava toimeksisaajalle perinnästä aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä periikö saatavaa toimeksisaaja vai velkoja itse. Perintäkulujen kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, sen hoitamiseksi suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa sekä muut seikat. Kaikki asiaan vaikuttavat seikat on otettava huomioon, ja niiden perusteella on tehtävä kokonaisarvio perintäkulujen kohtuullisuudesta. Velallinen ei vapaudu kulujen korvausvastuusta maksamalla saatavaa suoraan velkojalle, vaan hänen on korvattava pykälän mukaan myös toimeksisaajalle perinnästä aiheutuneet kulut. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Aurejärvi ym. 2006: 73–74; Lindström 2014: 243–244; Suviala 2014: 407–408.)

Hyvästä perintätavasta annetun 4 §:n mukaan perinnässä ei saa aiheuttaa velalliselle tarpeettomia kuluja. Velallinen ei ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, mikäli velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt 4 §:ssä määritellyn hyvän tavan vastaisesti tai jos velalliselle ei ole lähetetty 5 §:n mukaista maksuvaatimusta. Toimeksisaajan tai velkojan menettelyn moitittavuus tai laiminlyönti pitää kuitenkin tässä tapauksessa olla vähäistä suurempi, jotta velallinen vapautuisi perintäkulujen korvausvelvollisuudesta. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Pönkä ym. 2005: 125 Lindström 2014: 243–244; Suviala 2014: 408.)

Helsingin hovioikeuden päätöksen (HelHO 6.9.2012 2357) mukaan velallinen ei ole velvollinen korvaamaan täysimääräisesti perintäkuluja, jotka ovat aiheutuneet saman velkojan samana ajankohtana syntyneistä saatavista ja samana päivänä lähetetyistä erillisistä saatavakohtaisista maksuvaatimuksista. Kantaja oli tässä tapauksessa vaatinut vastaajalta kuutta eri saatavaa, joissa velkoja oli sama. Saatavat olivat tulleet perintään erillisinä toimeksiantoina. Tämän vuoksi niitä oli peritty erikseen. Perintäkirjeet oli jokaisesta kuudesta saatavasta lähetetty kuitenkin samana päivänä. (HelHO 6.9.2012 2357.)

Perintälain mukaan velalliselle ei saa aiheuttaa tarpeettomia kuluja. Kuluttajaviraston 16.12.2007 päivätyn linjauksen mukaan perittäessä samanaikaisesti useaa saman velkojan samaa velallista koskevaa saatavaa on ne mahdollisuuksien mukaan kirjeperinnässä yhdistettävä turhien perintäkulujen välttämiseksi. Hyvä perintätapa ei kuitenkaan edellytä velkojaa yhdistämään saatavia, jos ne ovat syntyneet tai erääntyneet eri ajankohtina

taikka perustuvat eri perusteisiin. Hovioikeuden mukaan perintälaki ei myöskään edellytä perintätoimintaa ammattimaisesti harjoitettavaa tahoja yhdistämään samaa velallista koskevaa saman velkojan usean saatavan samanaikaista perintää. (HelHO 6.9.2012 2357.)

Tässä tapauksessa saatavat olivat eräänntyneet kahtena peräkkäisenä päivänä. Hovioikeus katsoi, että saatavat olivat siten syntyneet samanaikaisesti. Perintäkirjeet oli lähetetty kuudesta eri saatavasta samana päivänä, joten saatavien yhdistäminen kirjeperinnässä olisi ollut mahdollista toteuttaa helposti. Hovioikeus totesi, että perintäyhtiö oli aiheutanut velalliselle tarpeettomia kuluja siltä osin kuin se ei ollut yhdistänyt samana ajankohtana eräänntyneiden saatavien perintää. (HelHO 6.9.2012 2357.)

Helsingin hovioikeuden päätöksen (HelHO 27.1.2012 210) mukaan velallinen oli puolestaan velvollinen korvaamaan perintäkulut kokonaisuudessaan velkojalle. Tapauksessa kantaja oli vaatinut kolmen saatavan perinnästä aiheutuneita perintäkuluja yhteensä 143,50 euroa. Saatavat olivat tulleet kantajan perittäväksi eri toimeksiantoina, jonka vuoksi niitä on peritty erikseen. Tuusulan käräjäoikeus oli viran puolesta puuttunut perintäkulujen kohtuullisuuteen. Käräjäoikeuden mukaan perintää ei ollut suoritettu taroituksenmukaisesti, koska perintää oli pitkitetty tarpeettomasti kahden saman velallisen saatavan osalta, joiden maksuvaatimukset olisi voitu yhdistää. Ensimmäinen maksuvaatimus oli lähetetty kaksi kuukautta viimeisimmän saatavan eräpäivästä. Käräjäoikeus katsoi, että oli ollut ilmeistä, että perintä on tuloksetonta. Helsingin hovioikeus kumosi kuitenkin Tuusulan käräjäoikeuden päätöksen. Hovioikeuden mukaan haastehakemuksessa oli eritelty ja yksilöity suoritettut perintätoimet kunkin saatavan osalta. Hovioikeuden mukaan haastehakemus on ollut riittävän yksilöity, ja siitä on sitä täydentämättäkin selvinnyt seikat, joihin perintäkuluvaatimus on perustunut. (HelHO 27.1.2012 210.)

Velalliselle on hyvän perintätavan mukaan varattava mahdollisuus saatavan suorittamiseen vapaaehtoisesti ennen oikeudelliseen perintään siirtämistä. Hyvän perintätavan vastaisina pidetään toimenpiteitä, jotka etukäteen tiedetään tuloksettomiksi. Hovioikeus katsoi, että ei ole ilmennyt perusteita siitä, että yhtiön olisi tullut pitää ennen oikeudenkäyntiä suoritettuja perintätoimenpiteitä ilmeisen tuloksettomina. Saatavien pieni pääoma huomioon ottaen yhtiö ei ole hovioikeuden mukaan aiheuttomasti pitkittänyt perin-

nän suorittamista. Kantajan suorittamien perintätoimenpiteiden ei katsota aiheuttaneen vastaajalle tarpeettomia kuluja. Vaadittavat perintäkulut eivät myöskään ylitä perintäkuluja enimmäismäärää. Hovioikeus piti perintäkuluja kohtuullisena ja velvoitti vastaajan suorittamaan perintäkulut kokonaisuudessaan kantajalle. (HelHO 27.1.2012 210.)

Korkeimman oikeuden päätöksen (KKO 2005:108) mukaan velallisen on taas korvattava myös riitaisesta vahingonkorvaussaatavasta aiheutuneet perintäkulut. Perintälakia sovelletaan erääntyneen saatavan perintään saatavan syntyperusteesta riippumatta. Vahingonkorvaussaatavan korvausvelvollisuus syntyy, kun vahingonseuraus ilmenee. Saatavan erääntyminen edellyttää, että asianomainen esittää korvausvaatimuksen sekä selvityksen vaatimuksen määrästä ja perusteista. Hyvän perintätavan vastaisina pidetään sellaisia toimenpiteitä, joiden tiedetään olevan tuloksettomia. Asia on saatettava suoraan tuomioistunkäsittelyyn, mikäli on selvää, ettei velallinen suorita laskua ilman oikeuskäsittelyä. Korkein oikeus on katsonut, että velallinen on velvollinen korvaamaan myös vahingonkorvaussaatavan perinnästä aiheutuneet perintäkulut, koska velallinen ei ole korvauslaskun saatuaan yksilöinyt ja perustellut kiistämistä. Hän ei ole myöskään ilmoittanut, ettei suorita saatavaa ilman oikeuden ratkaisua. Tällöin velkoja ei ole rikkonut hyvää perintätapaa saattaessaan saatavan perintäyhtiön perittäväksi. (KKO 2005:108.)

Vuonna 2013 on täsmennetty 10 §:n 1 momentin sanamuotoa. Tarkoituksena on ollut selventää sitä, että velallisella on velvollisuus perintäkuluja korvaamiseen vain pääsaatavan velkojalle. Tämä merkitsee sitä, että perimistoimistolla tai muulla toimeksisaajalla ei ole oikeutta vaatia velalliselta korvausta perintäkuluista omissa nimissään. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 243–244; Suviala 2014: 407.)

Pykälän 1 momentin mukaan velallisella on velvollisuus korvata velkojalle perinnästä aiheutuvat kohtuulliset kulut. Korvausvelvollisuus voi perustua velkojan omista perintätoimista aiheutuneisiin kuluihin. Lisäksi velallisella on korvausvelvollisuus kuluista, jotka aiheutuvat velkojalle sen vuoksi, että hänen on maksettava korvausta toimeksisaajalle perinnän hoitamisesta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 39–40.)

Velalliselta saa vaatia toimeksisaajan perintätoimista aiheutuneita kuluja vain sen verran, kun velkoja on sen ja toimeksisaajan välisen sopimuksen mukaisesti tosiasiallisesti

velvollinen korvaamaan toimeksisaajalle. Lainvastaista on siten menettely, jossa velalliselta vaaditaan toimeksisaajan suorittamien perintätoimien perusteella esimerkiksi 50 euroa, vaikka velkoja ei ole sen ja toimeksisaajan välisen sopimuksen mukaan oikeasti velvollinen korvaamaan tätä määrää toimeksisaajalle. Mikäli velallinen riitauttaa toimeksisaajan perintään perustuvien perintäkulujen määrän, on velkojalla näyttövelvollisuus siitä, että hän on oikeasti suorittanut tai on velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle tämän rahamäärän. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Se, että perintätoimistot eivät saa enää hakea perintäkulujen ulosottoa omissa nimissään, on aiheuttanut muutoksia perintätoimistojen toimintatavoissa. Nykyään perintäkulut mahdollisesti esimerkiksi laskutetaan tai kuitataan toimeksiantajalta. Jatkossa toimeksiantaja toimii hakijana ulosotossa, ja hakee myös perintäkulujen osalta ulosottoa omis- sa nimissään. Perintäkulujen määrän tulee koostua toimeksiantajan todellisesti toimeksisaajalle maksamasta korvauksesta, joka on aiheutunut perintäpalveluiden käyttämisestä. Haastatteluissa kävi ilmi, että perintälainmuutos on aiheuttanut muutoksia toimeksiantajasopimuksissa (A Oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016).

4.3.2 Kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärät 10 a §

Vuonna 2005 perintälakiin lisättiin 10 a §, jossa määritellään perintäkulujen enimmäismäärät. Sen mukaan kuluttajasaatavaa perittäessä velalliselta saa vaatia kirjallisesta maksumuistutuksesta 5 euroa. Maksuvaatimuksesta saa vaatia enintään 21 euroa silloin, kun saatava pääoma on 250 euroa tai vähemmän, ja 45 euroa, kun pääoma on yli 250 euroa. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Lindström 2005: 187–188.)

Suoraan ulosottokelpoista saatavaa koskevasta maksuvaatimuksesta saa vaatia enintään 12 euroa. Yhdessä velallisen kanssa laaditusta kirjallisesta maksusuunnitelmasta koko jäljellä olevalle saatavan määrälle saa vaatia enintään 30 euroa. Muusta kuin 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta maksumuistutuksesta saa vaatia todelliset kulut. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Lindström 2005: 187–188.)

Lisäksi perinnästä saa pykälän mukaan vaatia todelliset kulut, mikäli saatavan periminen on edellyttänyt tavanomaista suuremman työn, vaikka 1 momentissa mainitut enimmäismäärät ylittyisivät. Tällöin velalliselle on esitettävä erittely vaadituista perin-

täkuluista, ja niiden perusteista sekä ilmoitettava enimmäismäärän ylittämisestä. Enimmäismäärät voivat ylittyä esimerkiksi sen vuoksi, että velallista on ollut vaikea tavoittaa tai että maksuvaatimuksen laatiminen on edellyttänyt tavanomaista monimutkaisempaa korkolaskelmaa. Enimmäismääriä ei saa kuitenkaan ylittää suoraan ulosmittauskelpoisen saatavan osalta. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Lindström 2005: 187–188.)

Vuonna 2005 perintälakiin lisätyssä 10 a §:ssä säädetään myös perintäkulujen enimmäismääristä sellaisten kuluttajasaatavien osalta, jotka ovat suoraan ulosottokelpoisia, ja kun toimeksisaaja perii niitä velkojan lukuun. Kuten aikaisemmin on jo mainittu, suoraan ulosottokelpoisesta saatavasta saa vaatia velalliselta enintään 12 euroa perintäkuluja perintäkerralta. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan, että velalliselta perittäisiin aina enimmäismäärä, vaan huomioon on otettava määritelmät perintäkulujen kohtuullisuudesta. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; L 9.11.2001/964; Lindström 2014: 228.)

Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perimisestä aiheutuvat perintäkulut ovat myös suoraan ulosottokelpoisia ilman erillistä täytäntöönpanoperustetta. Täytäntöönpanoperusteella tarkoitetaan tuomioistuimen antamaa ratkaisua saatavan maksamisesta velkojalle tai toimeksisaajalle. Edellä mainittua säännöstä sovelletaan vain silloin, jos saatavaa perii toimeksisaaja velkojan lukuun. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 228; Rikalainen ym. 2008: 210.)

Vuonna 2013 tähän 10 a §:ään on tullut lakiuudistuksen myötä paljon muutoksia. Pääasiassa muutoksia on tullut kulujen enimmäismääriin, ja niiden porrastuksiin. Pykälässä on määritelty kuluttajasaatavien perinnässä sallitut perintäkulujen enimmäismäärät. Yrityssaatavien osaltahan perintäkulujen enimmäismääriä ei ole laissa määritelty.

Lain 10 a §:n 1 momenttiin on tehty muutoksia perintäkulujen enimmäismääriin ja niiden porrastuksiin kuluttajasaatavien perinnässä. Momentissa mainitut euromäärät ovat enimmäismääriä. Perittävien kulujen tulee täyttää myös 10 §:ssä mainittu kohtuullisuusvaatimus. Tässä pykälässä tarkoitettuun saatavan pääomaan ei lueta luoton käsitteilykuluja eikä muita luottokustannuksia. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 249.)

Uuden lain voimaantulon jälkeen 5 §:ssä tarkoitettusta maksuvaatimuksesta saa nykyään periä kolmiportaisen asteikon mukaisesti enintään seuraavat määrät: 14 euroa enintään 100 euron saatavissa, 24 euroa yli 100 euron mutta enintään 1000 euron saatavissa ja 50 euroa yli 1000 euron saatavissa. Ensimmäisestä maksuvaatimuksesta saa vaatia edellä mainitut summat ja toisesta vain puolet mainitusta summasta. Edellä mainittu säännös on uusi, eikä sitä ole aikaisemmin ollut perintälaissa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 40–41; Lindström 2014: 249.) Aikaisemmin enintään 250 euron suuruudesta saatavasta on saanut vaatia 21 euron suuruisen maksuvaatimuskulun ja 250 euroa ylittävässä saatavissa 45 euron suuruisen kulun (L 21.1.2005/28). Suoraan ulosotto-kelpoista saatavaa koskevasta 5 §:ssä tarkoitettusta maksuvaatimuksesta saa nykyään vaatia enintään 14 euroa. (L 22.4.1999/513.) Aikaisemmin maksuvaatimuksesta veloitettava summa on ollut 12 euroa (L 21.1.2005/28). Seuraavassa taulukossa 1 on havainnollistettu tällä hetkellä voimassa olevat maksuvaatimuskulut. Aikaisemmin voimassa olleet kulut on esitetty sulkeissa.

Taulukko 1. Maksuvaatimuskulut.

Maksuvaatimuskulut			
Pääoma	alle 100 €	100 €–1000 €	yli 1000 €
	(alle 250 €)	(yli 250 €)	
1. maksuvaatimus	14 €	24 €	50 €
	(21 €)	(45 €)	
2. maksuvaatimus	7 €	12 €	25 €
1. maksuvaatimus	14 €	14 €	14 €
suoraan ulosmitattavat	(12 €)	(12 €)	
2. maksuvaatimus	7 €	7 €	7 €
suoraan ulosmitattavat			

Jos velkoja itse perii omaa saatavaansa velalliselta, hän ei saa vaatia maksukehotuksesta 2–4 kohdassa mainittuja kuluja, vaan ainoastaan 1 kohdassa mainitun 5 euron kulun. Momentin 5 kohta sisältää myös erityissäännöksen, joka koskee tilannetta, jossa saatava perii velkojan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluva perintätoiminnan harjoittaja. Tällöin maksuvaatimuksesta saa vaatia enintään 5 euroa eli saman määrän kuin kirjallisesta maksumuistutuksesta. Säännös koskee perintätoiminnan luvanvaraaisuudesta annetun lain (517/1999) 1 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja perintätoiminnan harjoittajia. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 244.)

1 momentin kohta 6 on uusi. Sen mukaan velallisen pyynnöstä tehdystä maksuajan pidennyksestä saa vaatia kuluja enintään 5 euroa. Tämä säännös koskee sekä velkojan että toimeksisaajan suorittamaa perintää. Maksuajan pidennyksellä tarkoitetaan velallisen pyynnöstä tapahtuvaa toimenpidettä, jolla velalliselle annetaan lisää maksuaikaa erääntyneen saatavan suorittamiseen. Esimerkiksi velalliselle lähetetyssä maksuvaatimuksessa asetettua eräpäivää siirretään velallisen pyynnöstä myöhemmäksi. Tämä säännös ei koske ennen saatavan erääntymistä tehtäviä eräpäivän siirtoja tai luottoajan pidennyksiä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513 Lindström 2014: 245–246.)

Edellä mainittu 5 euron enimmäismäärä kattaa kaikki kulut, joita velkojalle aiheutuu maksuajan pidennyksestä. Velkoja ei voi veloittaa kuluja maksuajan pidennyksestä, joka ei aiheudu velallisen pyynnöstä. Säännöksellä ei ole vaikutusta siihenkään, onko velallisella velvollisuus maksaa viivästyskorkoa siirtoajalta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

1 momentin kohdassa 7 määritelty enimmäismäärä velallisen kanssa tehdystä koko saatavan kattavasta maksusuunnitelmasta on muutettu kolmiportaiseksi. Lakiuudistuksen myötä velallisen kanssa tehtävästä maksusuunnitelmasta saa vaatia kuluja seuraavasti: 20 euroa, jos saatavan pääoma on enintään 100 euroa tai maksusuunnitelmassa on enintään 4 erää, 30 euroa, jos saatavan pääoma on yli 100 euroa, mutta enintään 1000 euroa ja kesto yli 4 erää ja 50 euroa, jos saatavan pääoma on yli 1000 euroa ja kesto yli 4 erää. Lähtökohtaisesti maksusuunnitelmasta saa kuitenkin veloittaa 20 euroa pääomasta riippumatta silloin, kun maksusuunnitelman kesto on enintään 4 erää. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 250; Suviala 2014: 410–411.)

Suoraan ulosottokelpoisesta saatavasta tehtävästä maksusuunnitelmasta saa veloittaa 20 euroa. Aikaisemmin velallisen kanssa tehtävästä maksusuunnitelmasta on saanut veloittaa 30 euroa. Suoraan ulosottokelpoisista saatavista tehdyistä maksusuunnitelmista on saanut myös veloittaa 30 euroa. (L 21.1.2005/28; Lindström 2014: 255.) Seuraavassa taulukossa 2 on esitetty tällä hetkellä voimassa olevat maksusuunnitelmakulut. Aikaisemmin voimassa olleet kulut on esitetty sulkeissa.

Taulukko 2. Maksusuunnitelmakulut.

Maksusuunnitelmakulut			
Pääoma	alle 100 €	100 €–1000 €	yli 1000 €
	(alle 250 €)	(yli 250 €)	
maksusuunnitelma	20 €	30 €	50 €
	yli 4 erää	yli 4 erää	yli 4erää
	20 €	20 €	20 €
	enintään 4 erää	enintään 4 erää	enintään 4 erää
	(30 €)	(30 €)	
maksusuunnitelma	20 €	20 €	20 €
suoraan ulosmitattavat	(30 €)	(30 €)	

Momentin 7 kohdassa säädettävä maksusuunnitelman enimmäiskulu on tarkoitettu kattamaan seuraavat maksusuunnitelman laatimiseen ja valvontaan liittyvät vaiheet: maksusuunnitelman ehtojen selvittäminen, maksusuunnitelmavahvistuksen lähettäminen, lyhennyskirjeiden lähettäminen, maksusuunnitelman noudattamisen valvonta ja suoritusten tilittäminen sekä raportointi velkojalle. Maksusuunnitelman enimmäiskulu kattaa myös suunnitelmaan tehtävät vähäiset ja tavanomaiset muutokset, esimerkiksi yksittäisen erän maksuajan pidennykset tai kokonaismaksuajan pidentämisen. Jos maksusuunnitelmaa kuitenkin muutetaan olennaisesti, toimenpide voidaan rinnastaa uuden suunnitelman tekemiseen, ja siitä voidaan veloittaa uusi kulu, mikäli sellainen on veloitettavissa 10 c §:n mukaan. Olennainen maksusuunnitelman muutos voi olla esimerkiksi uusien eräpäivien tai uusien erien sopiminen. Tämä kohta koskee sekä velkojan että toimeksisaajan suorittamaa perintää. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Suviala 2014: 411.)

Uusi perintälaki ei enää salli toimeksisaajien käyttämiä maksusuunnitelmien osamaksulisia. Osamaksulisällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että maksusuunnitelman 5. erästä veloitetaan 5 euroa. Kuten aikaisemmin on todettu, uuden perintälain mukaan maksusuunnitelmakulu on tarkoitettu kattamaan kaikki toimenpiteet, mitä maksusuunnitelman laatimisesta aiheutuu. Näin ollen osamaksulisten käyttäminen on hyvän perintätavan vastaista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Se, että yksittäisistä perintätoimenpiteistä aiheutuvia enimmäiskuluja sekä velallisen kokonaiskuluvastuuta perintäkuluista on pienennetty, aiheuttaa sen, ettei velallisella ole enää yhtä paljon mahdollisuuksia sopia velan maksusta vapaaehtoisesti. Myöskään perintätoimistoilla ei näin ollen ole enää mahdollisuutta joustaa maksun sopimisessa yhtä paljon, koska maksullisia toimenpiteitä on rajoitettu. Uudessa perintälaissa asetettujen kulukattojen enimmäismäärät saavutetaan käytännössä suhteellisen nopeasti.

Myös yksittäisistä perintätoimenpiteistä aiheutuvan velallisen perintäkuluvastuun pienentäminen aiheuttaa sen, ettei perintätoimeksiannon periminen tuota perintäyhtiölle yhtä paljon kuin ennen. Tämä on aiheuttanut perintäyhtiöissä toimeksiantajasopimusten päivittämisen tarpeellisuuden. Lisäksi se on aiheuttanut muutoksia käytännön perintätyön toteuttamiseen.

Perintäyhtiöille toteutetuissa haastatteluissa tuotiin julki, että perintälain muutos on vaikuttanut perintäliiketoiminnan kannattavuuteen negatiivisesti. A Oy kertoo perintälain muutoksen vaikutusten olevan pienempiä heillä kuin ehkä muilla toimijoilla. Samalla, kun muut perintätoimistot ovat tehneet muutoksia toimintaansa, se on vaikuttanut positiivisesti heidän toimintaan. He ovat pystyneet tarjoamaan palveluita, joita muut eivät ole pystyneet. Perintäkulutason muutos on kuitenkin vaikuttanut oleellisesti kannattavuuteen alalla. Tulos olisi ollut heillä parempi, jos perintälain muutos ei olisi toteutunut. (A Oy 2016.)

Y Oy:n mukaan lakimuutos on vaikuttanut perintäliiketoiminnan kannattavuuteen negatiivisesti, vaikka heillä olikin hanke, jolla pyrittiin pienentämään juuri näitä liiketoiminnallisia vaikutuksia. Ilman perintälain muutosta tuloskehitys olisi ollut vielä parempi. (Y Oy 2016.)

X Oy ilmoittaa, että perinnän tuottama tulos on pienentynyt noin puolella perintälain muutoksen jälkeen. Jos ajatellaan perintäkulutuottoja, mitä olisi voinut ennen perintälain muutosta saada, niin puhutaan miljoonista menetetyistä perintäkulutuotoista. Vaikka liiketoiminta ei ole yhtä kannattavaa kuin ennen, se on saatu kuitenkin kannattavaksi uusimmalla prosesseja ja sopimuksia sekä säästämällä kustannuksissa. (X Oy 2016.)

B Oy puolestaan kertoo, että lakimuutoksella ei ole ollut merkittävää vaikutusta yrityksen kannattavuuteen. Aikaisemmin perintäliiketoiminta oli erittäin kannattavaa, ja pitivät sitä edelleen vähintään kannattavana. Muutos ei näkynyt heillä niin vahvasti, koska tekevät yritysten välistä laskutusta. (B Oy 2016.)

4.3.3 Perintätoimien aikarajat kuluttajasaatavan perinnässä 10 b §

Perintälakiin vuonna 2005 lisätyssä perintälain 10 b §:ssä säädetään perintätoimien aikarajoista kuluttajasaatavan perinnässä. Pykälän mukaan maksumuistutuksesta saa vaatia kuluja velalliselta vain, mikäli saatavasta on aikaisemmin lähetetty velalliselle lasku vähintään 14 päivää ennen sen erääntymistä. Lisäksi tämän laskun erääntymisestä täytyy olla kulunut vähintään 14 päivää ennen maksumuistutuksen lähettämistä. Uudesta maksumuistutuksesta tai uudesta maksuvaatimuksesta saa vaatia perintäkuluja velalliselta vain, mikäli edellisen kirjeen lähettamisestä on kulunut vähintään 14 päivää. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Lindström 2005: 188–189.)

Tähän 10 b §:än on tullut vain vähäisiä muutoksia vuoden 2013 perintälain uudistuksen yhteydessä. Pykälään 10 b on lisätty 3 momentti, jonka mukaan 10 a §:n 1 momentin 6 kohdassa mainitusta maksuajanpidennyksestä saa vaatia kuluja vain, jos maksuaikaa pidennetään vähintään 14 päivää. Alle 14 päivän maksuajanpidennyksistä ei siten saa veloittaa kuluja velalliselta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 248–249.)

4.3.4 Kulukorvaukseen oikeuttavien maksuvaatimusten ja maksusuunnitelmien enimmäismäärät kuluttajasaatavan perinnässä 10 c §

Vuoden 2013 uudistuksen yhteydessä lisättiin perintälakiin 10 c §, joka rajoittaa maksuvaatimusten ja maksusuunnitelmien enimmäismääriä. Pykälän 10 c 1 momentin mukaan saman kuluttajasaatavan perinnässä saa vaatia kuluja korkeintaan kahdesta maksuvaatimuksesta. Lisäksi velalliselta saa pääsääntöisesti vaatia kuluja 1 maksusuunnitel-

masta. Jos saatavan pääoma on yli 100 euroa eikä se ei ole suoraan ulosottokelpoinen, saadaan velalliselta vaatia kuluja korkeintaan 2 maksusuunnitelmasta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013, 41; Lindström 2014: 250.)

Aikaisemmin perintälaissa ei ole ollut enimmäismääriä maksuvaatimusten lähettämiseksi tai maksusuunnitelmien laatimiseksi. Maksuvaatimuksia on saanut lähettää ja maksusuunnitelmia tehdä niin monta kuin on tarpeenmukaiseksi katsottu. Toimenpiteiden on kuitenkin pitänyt täyttää 10 §:ssä mainittu kohtuullisuusvaatimus. Lisäksi toimenpiteistä aiheutuneiden kulujen on täytynyt pysyä silloin 10 c §:ssä määriteltyjen kokonaiskulukattojen rajoissa. (L 21.1.2005/28.)

Pykälä ei estä lähettämästä velalliselle useampia maksuvaatimuksia tai sopimasta useampia maksusuunnitelmia. Näistä ylimääräisistä maksuvaatimuksista ja maksusuunnitelmista ei kuitenkaan saa veloittaa kuluja velalliselta. Pykälä koskee vain maksuvaatimusten ja maksusuunnitelmien kulukorvaukseen oikeuttavaa enimmäismäärää. Se ei vaikuta oikeuteen vaatia korvausta muunlaisista perintätoimista, kuten maksumuistutuksesta tai maksuajan pidennyksestä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013.)

Pykälän 2 momentti määrittelee, millä edellytyksillä 1 momentissa mainitut enimmäismäärät saadaan ylittää. Sen mukaan velalliselta saa vaatia kuluja useimmista maksuvaatimuksista ja maksusuunnitelmista kuin 1 momentissa, mikäli perintätoimiin on ollut erityistä aihetta. Toinen edellytys on, että perintätoimet eivät saa olla suhteettomia erityisesti saatavan pääoma huomioon ottaen. Tällöin velalliselle on selvitettävä erittely perintätoimista ja ilmoitettava syyt, joiden vuoksi perintätoimiin on ollut erityistä aihetta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 41.)

Erityinen aihe ylittää enimmäismäärät voi olla esimerkiksi se, että saatava eräännyy useassa erässä. Tällöin on kuitenkin huomioitava kielto aiheuttaa tarpeettomia kuluja velalliselle. Tästä seuraa se, että eri aikaan eräänntyneitä maksueriä koskevat maksukehotukset on koottava samaan maksuvaatimuksen silloin, kun se on mahdollista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 251.)

Erityinen aihe ylittää enimmäismäärät voi olla myös se, että velallinen on tahallaan yrittänyt vaikeuttaa perintää antamalla totuudenvastaisia ja harhaanjohtavia tietoja. Erityi-

nen aihe ylittää maksuvaatimusten enimmäismäärät voi olla myöskin tilanne, jossa samassa velassa on useampia velallisia, ja jokaiselle on lähetettävä oma maksuvaatimus. Erityinen aihe maksuvaatimusten enimmäismäärien ylittämiseen voi olla lisäksi se, että velallinen on laiminlyönyt tekemänsä maksusuunnitelman. Tämän johdosta hänelle lähetetään maksuvaatimus, jossa kerrotaan suunnitelman purkaantumisesta ja asian siirtämisestä oikeudelliseen perintään. Asiaa voidaan kuitenkin tulkita eri tavoin, mikäli maksusuunnitelma on ollut alun perinkin epärealistinen suhteessa velallisen maksukykyyn. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013; Lindström 2014: 251.)

Erityisenä aiheena ylittää maksuvaatimusten enimmäismäärät pidetään myös sitä, että velkojan on muistutettava velallista velasta, joka uhkaa muuten vanhentua. Erityinen aihe periä kuluja useammasta kuin yhdestä maksusuunnitelmasta voi olla esimerkiksi tilanne, jossa velallinen ei ole kyennyt noudattamaan maksusuunnitelmaa sen vuoksi, että hänen olosuhteensa ovat maksusuunnitelman teon jälkeen olennaisesti muuttuneet sellaisen syyn vuoksi, jota velkoja ei ole voinut ottaa huomioon maksusuunnitelmasta neuvoteltaessa. Erityistä aihetta periä kuluja useammasta kuin yhdestä maksusuunnitelmasta ei kuitenkaan ole, jos velallinen ei ole kyennyt noudattamaan ensimmäistä maksusuunnitelmaa ja velkoja ei ole sitä tehtäessä varmistunut riittävien tietojen perusteella, että se on realistinen suhteessa velallisen maksukykyyn. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 251.)

Itä-Suomen hovioikeuden päätöksen (I-SHO 25.11.2013 903) mukaan kuluttajavelalliselle lähetettävästä toisesta maksuvaatimuksesta vaadittavan kulun enimmäismäärää sovelletaan myös lain voimaantulon jälkeen lähetettävään maksuvaatimukseen siinäkin tapauksessa, että ensimmäinen maksuvaatimus on lähetetty ennen lain voimaantuloa. Velalliselle lähetettävästä toisesta maksuvaatimuksesta saa siten veloittaa vain puolet ensimmäisessä maksuvaatimuksessa veloitetusta summasta. Hovioikeus katsoo myös, että mikäli perintä on aloitettu ennen lain voimaantuloa, sovelletaan velallisen kokonaiskuluvastuuseen kuitenkin uuden perintälain sijaan aikaisemmin voimassa olleen perintälain mukaisia perintäkulojen enimmäismääriä. (I-SHO 25.11.2013 903.)

Uusien perintälainsäännösten mukaan velalliselle saa siis lähettää vapaaehtoisen perintän aikana enimmillään 2 maksuvaatimusta sekä tehdä 2 maksusuunnitelmaa, mikäli saatavan pääoma on yli 100 euroa. Aikaisemmin maksuvaatimusten lähettämislle tai

maksusuunnitelmien laatimiselle ei ole ollut enimmäismäärää, mutta suosituksena on ollut kuitenkin 2 kappaletta. Koska velalliselle saa nyt lähettää vain 2 maksullista maksuvaatimusta, johtaa tilanne siihen, että oikeudelliseen perintään siirrytään jo mahdollisesti 50 päivän kuluttua alkuperäisen laskun eräpäivästä (Karttunen 2012). Aikaisemmin oikeudelliseen perintään on siirrytty 100–120 päivän kuluttua (Karttunen 2012). Tämä tarkoittaa myös sitä, että velallisella on vähemmän mahdollisuuksia sopia saatavan maksusta vapaaehtoisesti.

Vaikka perintätoimistoilla on oikeus jatkaa perintää vielä 2 maksuvaatimuksen ja maksusuunnitelman jälkeen kuluitta, ei tämä käytännössä ole kannattavaa vaan usein saatavan perintää jatketaan oikeusteitse. Tämä taas aiheuttaa sen, että velallinen saa nopeammin maksuhäiriömerkinnän, ja maksettavaksi tulevat myös oikeudenkäyntikulut. Mikäli velallinen ei saa maksetuksi koko tuomiossa tuomittua rahamäärää kerralla, siirtyy asia ulosoton perittäväksi, ja velallisen maksettavaksi tulevat lisäksi ulosottoerinnästä aiheutuvat kulut. Nämä kulut voivat nousta aikaisemmin velalliselle vapaaehtoisesta perinnästä aiheutuneita kuluja suuremmiksi.

Muutos maksullisten maksuvaatimusten lähettämisessä ja maksusuunnitelmien enimmäismäärissä on lisännyt haasteiden sekä maksuhäiriömerkintöjen määrää velkomusasioissa. Käräjäoikeudet ovat ajoittain ruuhkautuneet lisääntyvien haastehakemuksien vuoksi. Tästä johtuen vapaaehtoisten velkasovintojen määrä on jossain määrin vähentynyt.

Ennen vapaaehtoisen perinnän aikana velalliselle on lähetetty useimmiten 3 maksuvaatimusta ja maksusuunnitelmia tehty keskimäärin 2. Nykyään maksuvaatimuksia lähetetään 1 tai 2 kappaletta ja maksusuunnitelma voidaan tehdä joko 1 tai 2 kappaletta saatavan pääomasta riippuen.

Suurin osa arviolta 90 % saatavista on yleensä tullut maksetuiksi vapaaehtoisen perinnän aikana. Todellisuudessa vain muutama prosentti saatavista on päätyneet oikeudelliseen perintään. Suorituksen saamiseksi ei useinkaan riitä 2 maksuvaatimusta, vaan kuten Suomen Perimistöimistöjen liiton puheenjohtaja Jyrki Lindström on tuonut julki, vasta 3. maksuvaatimus useimmiten ja todennäköisemmin saattaa saatavan loppuun maksetuksi. Haastatteluiden mukaan 3. maksuvaatimus ei saa velallista suorittamaan

saatavaa, mikäli hän ei ole kahden muistutus- ja perintäkirjeen jälkeen tehnyt saatavaan suorituksia (A Oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016). Aikaisemmin oikeudelliseen perintään on siirrytty 3. tai 4. maksuvaatimuksen jälkeen. Perintälain muutos aiheuttaa sen, että oikeudelliseen perintään siirrytään 2 maksuvaatimuksen jälkeen.

Haastatteluissa kävi ilmi, että perintälain muutos on aiheuttanut perintäprosessin nopeutumisen. Maksuvaatimuksia lähetetään nykyään vähemmän, mutta muita toimenpiteitä saatavan perimiseksi tehdään kuitenkin aiempaa enemmän. Vapaaehtoisen perintäprosessin lyhentymisen on aiheuttanut saatavien nopeamman siirtymisen oikeudelliseen perintään. (A Oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016.)

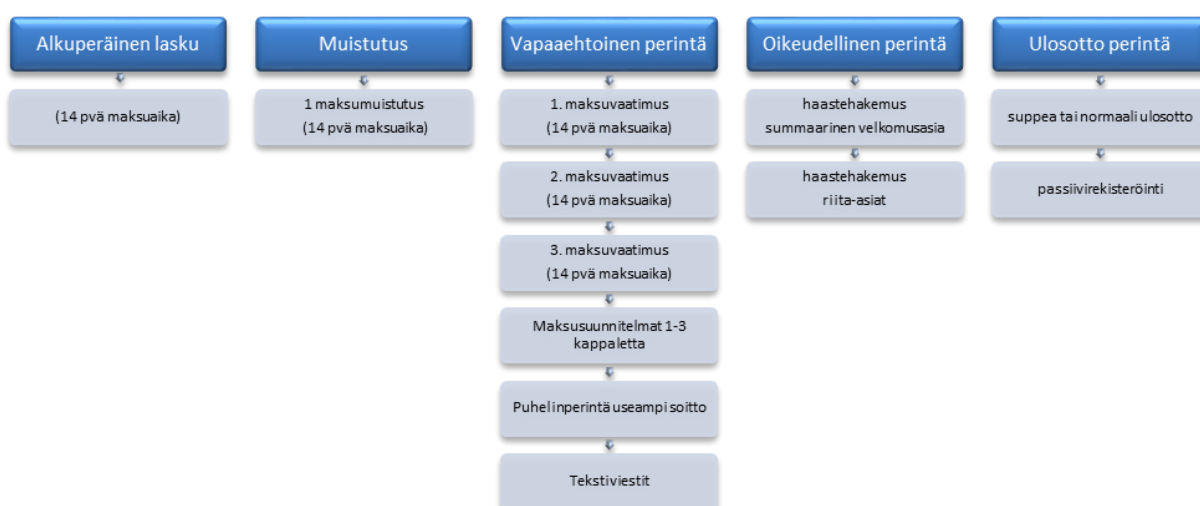
A Oy on tehnyt perintälain muutoksen myötä osittaisia muutoksia perintäprosesseihin. Manuaalista käsittelyä on vähennetty, ja osassa saatavista on nopeammat prosessit kuin aikaisemmin. Perintäprosessi ei ole nopeutunut kaikissa tapauksissa, koska usein velkoja päättää perintäprosessin kestosta. Lakimuutos ei ole heillä vaikuttanut prosesseihin niin paljon kuin olisi voinut odottaa. Perintä on heillä nykyään kuitenkin suoraviivaisempaa kuin aikaisemmin. Kirjeitä lähetetään vähemmän, ja saatavan perintään käytetään vähemmän aikaa. Kirjeiden sijasta muut toimenpiteet ovat lisääntyneet, kuten esimerkiksi sähköpostit ja tekstiviestit. Myös haastehakemuksien määrissä on tapahtunut kasvua lakimuutoksen myötä. (A Oy 2016.)

Y Oy kertoo, että heillä perintäprosessi ei ole juurikaan nopeutunut. Heillä on isoja asiakkaita, jotka seuraavat tarkkaan perinnän onnistumista. He eivät ole lähettäneet useampaa kirjettä aikaisemminkaan. Kun velallisiasiakkaalle on lähetetty kaksi maksumuistusta ja kaksi maksuvaatimusta, ei viides kirje saa häntä maksamaan. Toimeksiantaja-asiakkailla on toivomuksena nopeampi onnistuminen. He ovat aikoinaan lähettäneet kolme kirjettä, mutta todenneet, ettei kolmannella kirjeellä ole vaikutusta saatavan suorittamiseen. Kirjeiden määrä on heillä lakimuutoksen myötä kuitenkin vähentynyt ja muut kontaktointitavat lisääntyneet. Haasteiden määrä on taas kasvanut, mutta heidän mukaan se ei välttämättä ole pelkästään lakimuutoksen aiheuttamaa. Kaikkia saatavia ei haasteta, vaan vaikuttavana tekijänä on se, kannattaako siihen investoida rahaa. (Y Oy 2016.)

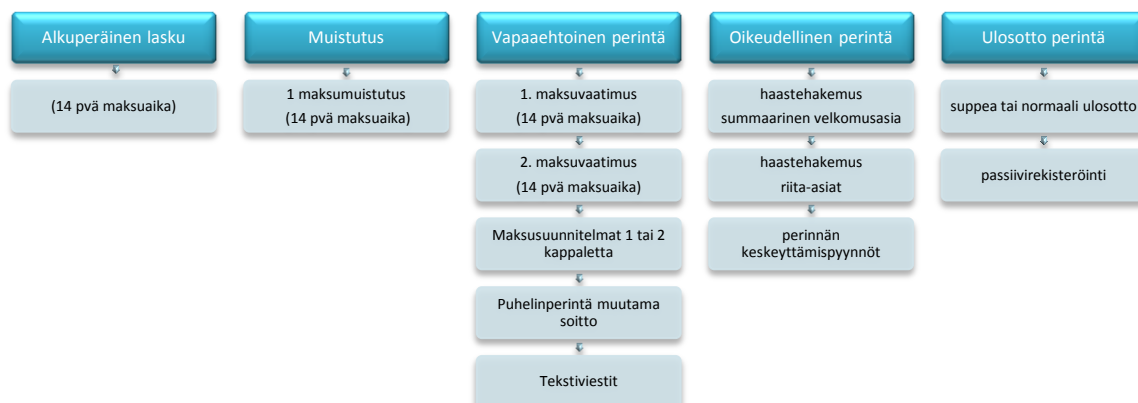
X Oy ilmoittaa, että heidän perintäprosessi on hieman nopeutunut. Heillä on aikaisemmin ollut nopea perintäprosessi. Vapaaehtoinen perintä on lyhentynyt keskimäärin kuukaudella, koska lähetetään yksi kirje vähemmän. Oikeudellinen perintä ja jälkiperintä ovat korostuneet heillä aikaisempaa enemmän. Prosentuaalisesti heillä siirtyy saatavia vähemmän oikeudelliseen perintään, mutta ne siirtyvät nopeammin kuin aikaisemmin. Perintätoimenpiteet ovat määrällisesti lisääntyneet, mutta toteutustapa on muuttunut. Nykyään lähetetään vähemmän kirjeitä ja käytetään enemmän muita toimenpiteitä, kuten tekstiviestiä, sähköpostia ja puhelinperintää. (X Oy 2016.)

B Oy kertoo myös, että heillä perintäprosessi on nopeutunut. Aikaisemmin he ovat lähettäneet neljä maksuvaatimusta. Nykyään he lähettävät kolme maksuvaatimusta, joista kaksi on maksullista ja yksi maksuton. Heillä pääpaino on edelleen kirjeperinnässä, mutta käyttävät myös puhelinperintää. Perintätoimenpiteet eivät ole vähentyneet määrällisesti verrattuna aikaisempaan. Saatavat siirtyvät kuitenkin oikeudelliseen perintään yhdestä kahteen kuukautta nopeammin. (B Oy 2016.)

Seuraavien kuvioiden 1 ja 2 tarkoituksena on havainnollistaa perintäprosessin kulkua. Kuviosta 1 nähdään aikaisemmin voimassa ollut perintäprosessi. Kuvio 2 taas kuvastaa tällä hetkellä voimassa olevaa perintäprosessia.

Kuvio 1. Perintäprosessi ennen.

Kuvio 2. Perintäprosessi nyt.

4.3.5 Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavan perinnässä 10 d §

Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajaperinnässä on määritelty perintälaisissa ensimmäisen kerran vuonna 2005. Lain 10 c §:n mukaan velalliselta saa vaatia perintäkuluina yhteensä enintään seuraavat määrät: 190 euroa silloin, kun saatavan pääoma on 250 euroa tai vähemmän ja 220 euroa, kun saatavan pääoma ylittää 250 euroa. Velallinen on velvollinen korvaamaan aiheutuneet kulut riippumatta siitä, johtuvatko ne tehdyistä perintätoimista vai perintätoimeksiannon hoitamisesta. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Rikalainen ym. 2008: 210–211.)

Velalliselta saa vaatia todelliset perintäkulut, vaikka 1 momentissa säädetyt enimmäismäärät ylittyisivät, jos perinnän suorittaminen on ollut poikkeuksellisen vaikeaa eikä perintätoimia voida pitää suhteettomina saatavan pääoma erityisesti huomioon ottaen. Velalliselle on tällöinkin esitettävä erittely vaadituista perintäkuluista sekä niiden perusteista. Lisäksi velalliselle on ilmoitettava syyt, joiden vuoksi kuluja vaaditaan enimmäismäärät ylittävissä osin. Ylimääräisiä kuluja voivat aiheuttaa esimerkiksi velallisen tekemien aiheettomiksi todettujen huomautusten selvittäminen. Suoraan ulosmittauskelpoisen saatavan perinnästä velalliselta ei saa kuitenkaan vaatia perintäkuluina enempää kuin yhteensä 59 euroa. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28; Rikalainen ym. 2008: 210–211.)

Perintäkulujen porrastus ja enimmäismäärät vastaavat summaaristen velkomusasioiden oikeudenkäyntikulujen perustaksoitusta ja enimmäismääriä. Näin ollen vapaaehtoisen perinnän kulut eivät voi enää nousta oikeudellisen perinnän kuluja suuremmiksi. (HE 21/2004; L 21.1.2005/28.)

Vuonna 2013 entisen 10 c §:n sisältö on uudistuksen yhteydessä siirretty 10 d §:än. Tähän on tullut paljon muutoksia koskien perintäkulujen enimmäismääriä ja porrastuksia. 1 momentissa määritelty kokonaiskuluvastuu on nyt muutettu kolmiportaiseksi. Lakimuutoksen myötä kuluttajasaatavien perinnässä sallitut kokonaiskulut ovat laskeneet niin, että enintään 100 euron saatavissa, perintäkuluja saa vaatia 60 euroon asti, yli 100 euron, mutta enintään 1000 euron saatavissa 120 euroon asti ja yli 1000 euron saatavissa 210 euroon asti. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013: 41–42.) Aikaisemmin perintäkuluja on saanut vaatia kaksiportaisen asteikon mukaan enintään 190 euroa, jos saatava on ollut alle 250 euroa ja enintään 220 euroa, jos saatava on ylittänyt 250 euroa (L 21.1.2005/28).

Pykälän 3 momenttia on muutettu. Tarkemmin ilmaistuna aiemmin voimassa olleen 10 c §:n 2 momentin viimeinen virke on siirretty omaksi momentikseen nykyisin voimassaolevaan 10 d §:n 3 momenttiin. Sen mukaan suoraan ulosottokelpoisen kuluttajasaatavan perinnästä velalliselta saa vaatia kuluja enintään 51 euroa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 246.) Aiemmin suoraan ulosottokelpoisen kuluttajasaatavan perinnästä on saanut vaatia enintään 59 euroa (L 21.1.2005/28).

Seuraavissa taulukoissa 3 ja 4 havainnollistetaan vapaaehtoisessa perinnässä sallitut perintäkulujen enimmäismäärät ja velallisen kokonaiskuluvastuut. Taulukossa 3 nähdään sallitut enimmäismäärät ja kokonaiskuluvastuut yksityisoikeudellisten kuluttajasaatavien osalta. Taulukossa 4 puolestaan kuvataan suoraan ulosottokelpoisten kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärät ja kokonaiskuluvastuut. Aikaisemmin voimassa olleet perintäkulut on esitetty sulkeissa.

Taulukko 3. Perintäkulut.

Perintäkulut 16.3.2013 alkaen			
Pääoma	alle 100 €	100 €–1000 €	yli 1000 €
	(alle 250 €)	(yli 250 €)	
maksumuistutus	5 €	5 €	5 €
	(5 €)	(5€)	
1. maksuvaatimus	14 €	24 €	50 €
	(21 €)	(45 €)	
2. maksuvaatimus	7 €	12 €	25 €
maksusuunnitelma	20 €	30 €	50 €
	yli 4 erää	yli 4 erää	yli 4 erää
	20 €	20 €	20 €
	enintään 4 erää	enintään 4 erää	enintään 4 erää
	(30 €)	(30 €)	
Kulut yht. enintään	60 €	120 €	210 €
	(190 €)	(220 €)	

Taulukko 4. Perintäkulut suoraan ulosottokelpoiset.

Perintäkulut 16.3.2013 alkaen			
Suoraan ulosottokelpoiset			
Pääoma	alle 100 €	100 €–1000 €	yli 1000 €
	(alle 250 €)	(yli 250 €)	
1. maksuvaatimus	14 €	14 €	14 €
	(12 €)	(12 €)	
2. maksuvaatimus	7 €	7 €	7 €
maksusuunnitelma	20 €	20 €	20 €
	(30 €)	(30 €)	
Kulut yht. enintään	51 €	51 €	51 €
	(59 €)	(59 €)	

Se, että yksittäisistä perintätoimenpiteistä aiheutuvia enimmäiskuluja sekä velallisen kokonaiskuluvastuuta perintäkuluista on pienennetty, aiheuttaa sen, ettei velallisella ole enää yhtä paljon mahdollisuuksia sopia velan maksusta vapaaehtoisesti. Myöskään perintätoimistoilla ei näin ollen ole enää mahdollisuutta joustaa maksun sopimisessa yhtä paljon, koska maksullisia toimenpiteitä on rajoitettu. Uudessa perintälaiassa asetettujen kulukattojen enimmäismäärät saavutetaan käytännössä suhteellisen nopeasti.

A Oy:n mukaan lakimuutos on vaikuttanut negatiivisesti yksittäisen perintätoimeksiannon kustannuksiin. He eivät kuitenkaan tee tarkkaa laskentaa yksittäisen toimeksiannon aiheuttamista kustannuksista, koska katsovat enemmän palveluidensa kokonaiskuvaa. Suuremmilla toimeksiantomäärillä kustannukset tietenkin laskevat. Perintälain muutok-

sen myötä kirjeiden lähettäminen on vähentynyt, ja muut vaihtoehtoiset perintätoimenpiteet ovat lisääntyneet. Saatavan perimiseksi käytetään vähemmän aikaa, ja saatavat siirtyvät nopeammin oikeudelliseen perintään. (A Oy 2016.)

A Oy pitää sekä kuluttajasaatavien että yrityssaatavien perintää kannattavana. Pääoman suuruudella on kuitenkin vaikutusta saatavan perinnän kannattavuuteen. Pääomaltaan suuria saatavia on kannattavampaa periä kuin pieniä. He eivät kuitenkaan näe eroja kannattavuudessa eri toimialojen välillä. Pienien toimeksiantajien toimeksiantojen kannattavuus on heikompaa, kun alkukustannukset ovat suuret. He katsovat asiakkuutta konkavisuutena, joten asiakas voi olla kannattava, vaikka perintä ei juuri tuottaisikaan. Lisäksi pienten saatavien kannattavuus on saatu heillä helpommin paremmaksi kuin muilla, koska tiedonsiirto on nopeaa. (A Oy 2016.)

Y Oy on tehnyt paljon laskentaa perinnän aiheuttamista kustannuksista ja toimenpiteitä minimoidakseen lakimuutoksen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset. Kirjeiden määrä on heillä vähentynyt, mutta muut kontaktointitavat ja toimenpiteiden määrät ovat lisääntyneet. Heidän mukaan kaikkia erääntyneitä saatavia on kannattavaa periä. Julkisoikeudelliset saatavat ovat kuitenkin heikommin kannattavia, koska niissä on matalimmat perintäkulut eikä niissä ole käytetty luotonmyöntämisen prosessin kriteerejä. Toimialojen välillä on myös valtavasti eroja saatavan perimisen kannattavuudessa. Tämä johtuu monesta tekijästä, joita ovat muun muassa saatavan keskikoko, luotonmyöntöprosessi ja saatavan alkuperäinen peruste. Velallisasiakkailta on sisäinen järjestys, missä järjestyksessä laskut maksetaan. Kuluttaja- ja yrityssaatavien perinnässä ero syntyy saatavatyypin ja saatavan koon perusteella. (Y Oy 2016.)

X Oy:n perinnän aiheuttamat kustannukset ovat taas laskeneet, koska heidän on lakimuutoksen myötä täytynyt seurata niitä aikaisempaa tarkemmin. Tällä hetkellä siihen, mitä toimenpiteitä saatavan perimiseksi käytetään vaikuttavat toimeksiantaja ja saatavatyypit. Nykyään saatavan perintäprosessin etenemiseen vaikuttavat enemmän saatavatyypit, asiakkaan luottotiedot, saatavan koko ja perinnän onnistuminen. Pienissä kuluttajasaatavissa on huonompi onnistuminen kuin taas pääomaltaan isommissa saatavissa, joissa luottotiedot on tarkistettu paremmin. Alle sadan euron kuluttajasaatavia ei ole heidän mukaan kannattavaa enää periä. Yrityssaatavien perintä on hieman kannattavampaa kuin kuluttajasaatavien perintä. Saatavan perimiseksi tehdyt toimenpiteet ovat

lisääntyneet, mutta ne ovat muuttaneet muotoaan. Nykyään lähetetään vähemmän kirjeitä ja enemmän esimerkiksi tekstiviestejä ja sähköpostia. (X Oy 2016.)

B Oy ei ole laskenut tarkasti, mitä yksi perintätoimeksianto heille maksaa. Pääpaino heillä on kuitenkin edelleen kirjeperinnässä, joten myös postimaksujen nousu on kasvatanut perinnän kustannuksia. Heidän mukaan lakimuutoksella ei ole vaikutuksia perinnästä aiheutuviin kustannuksiin. Yrityssaatavien perintä on vähän kannattavampaa kuin kuluttajasaatavien perintä. He eivät näe kuitenkaan suurta eroa pienten ja suurten saatavien perinnän kannattavuudessa. Riidattomia, selviä ja tuoreita saatavia on kannattavaa periä. Kirjeitä lähetetään yksi tai kaksi kappaletta vähemmän kuin aikaisemmin. Perintää tehostetaan myös puhelinperinnällä. Toimenpiteet saatavan perimiseksi eivät kuitenkaan kokonaisuudessaan ole vähentynyt. (B Oy 2016.)

4.3.6 Vakiokorvaus perintäkuluista 10 e § ja EU:n maksuviivästysdirektiivi

Perintälain 10 e § on uusi, ja se on lisätty perintälakiin vuonna 2013. Tämä pykälä on otettu osaksi perintälakia johtuen Euroopan unionin määräämästä maksuviivästysdirektiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohtien (2011/7/EU) täytäntöönpanosta. Maksuviivästysdirektiivin tarkoituksena on vähentää tehokkaammin elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa tapahtuvia maksuviivästyksiä. Tarkemmat säännökset maksuviivästysdirektiivin täytäntöönpanosta Suomessa löytyvät laista kaupallisten sopimusten maksuehdoista. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2013; L 18.1.2013/30; Lindström 2014: 259–260.)

Perintälain 10 e §:n mukaan velkojalla on oikeus saada velalliselta 40 euron vakiokorvaus, jos maksu on viivästynyt siten, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon. Tämä säännös vastaa EU:n määräämän direktiivin (2011/7/EU) 6 artiklan 1 kohtaa. Se, millä perusteella velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, määräytyy korkolain mukaan. Lain 10 e § koskee maksuja, jotka elinkeinonharjoittajan tai hankintayksikön on suoritettava toiselle elinkeinonharjoittajalle vastikkeena ostamastaan tavarasta tai palvelusta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; 2011/7/EU; Lindström 2014: 259–260.)

Velkojan oikeus vakiokorvaukseen syntyy maksuviivästyksen perusteella. Se ei edellytä, että velkoja olisi lähettänyt velalliselle maksumuistutuksen tai ryhtynyt muihin toimiin saatavan perimiseksi. Tämä säännös vastaa EU:n määräämän direktiivin

(2011/7/EU) 6 artiklan 2 kohtaa. Jos velkoja on ryhtynyt perintätoimiin, ja siitä on aiheutunut hänelle 10 §:n nojalla korvattavia perintäkuluja, on hänellä oikeus saada niistä korvaus siltä osalta, kun ne ylittävät 40 euron vakiokorvauksen. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; 2011/7/EU; Lindström 2014: 259–260.)

Velkojalla on oikeus vakiokorvaukseen kunkin viivästyneen maksuerän osalta erikseen, jos maksu on sovittu maksettavaksi useassa erässä. Lain 10 e § on pakottava velallisen hyväksi 2 §:n mukaisesti. Ei ole esimerkiksi mahdollista sopia, että vakiokorvauksen määrä olisi suurempi kuin 40 euroa tai että vakiokorvausta ei vähennettäisi 10 §:n nojalla korvattavista perintäkuluista. Kuitenkaan pakottavuussäännös ei estä ottamasta kahden elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen ehtoa, jonka mukaan on korvattava viivästyssakkoa tai muuta maksuviivästyksen seuraamusta, jos sillä ei ole yhteyttä perintäkulujen korvausvelvollisuuteen. Kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 8–10 §:en mukaan sopimusehdot, jotka ovat kohtuuttomia velkojaa kohtaan, ovat kiellettyjä. Esimerkiksi sopimusehto, jonka mukaan velkojalla ei ole oikeutta perintälain mukaisiin perintäkuluihin, on tehoton, ellei ehdon käyttämiseen ole erityistä syytä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; L 18.1.2013/30; Lindström 2014: 259–260.)

Haastatteluiden perustella vakiokorvausta ei ole otettu vielä yleiseen käyttöön saatavien perinnässä. A Oy kertoo, että heillä vakiokorvaus on osittain käytössä. Sen käyttöönotto riippuu toimialasta ja saatavan suuruudesta (A Oy 2016). Toimeksiantajat käyttävät vakiokorvausta vain osaan saatavistaan (A Oy 2016). Y Oy:n mukaan vakiokorvaus säännöksellä on ollut vaikutusta asiakassopimukseen (Y Oy 2016). Useammat heidän asiakkaistaan eivät kuitenkaan ole ottaneet vakiokorvausta käyttöön (Y Oy 2016). X Oy ilmoittaa, että vain suuret asiakkaat käyttävät vakiokorvausta saatavien perinnässä (X Oy 2016). Heidän mukaan vakiokorvauksen yleisen käytön hyväksyminen Suomessa tulee kestämään vielä kauan (X Oy 2016). B Oy:n asiakkaat eivät käytä vakiokorvausta ollenkaan (B Oy 2016). Vakiokorvaus on Suomessa vielä hyvin vähäisessä käytössä (B Oy 2016).

4.3.7 Perintäkulujen suora ulosottokelpoisuus 10 f §

Lain 10 f § on uusi, ja siihen on vuoden 2013 perintälain uudistuksen yhteydessä osittain siirretty aiemmin voimassa olleen 10 §:n 3 momentin sisältö. Pykälän 1 momentti

vastaa asiallisesti aiemmin voimassa ollutta 10 §:n 3 momenttia. Momentin mukaan suoraan ulosottokelpoisen saatavan perinnästä velkojalle aiheutuvat kulut ovat myös suoraan ulosottokelpoisia. Säännöstä on kuitenkin muutettu siten, että toimeksisaajalla ei ole enää oikeutta hakea perintäkulujen ulosottoa omissa nimissään. Käytännössä velkojan on haettava saatavan pääoman lisäksi myös perintäkulujen ulosottoa toimeksisaajan puolesta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 254–255.)

Velkoja on perintälain mukaan vastuussa niin pääsaatavan kuin velalliselta vaadittavien perintäkulujenkin oikeellisuudesta. Jos velallinen katsoo aiheelliseksi kiistää perintäkulujen oikeellisuuden, hän voi tehdä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun perustevalituksen. Tästä mahdollisuudesta toimeksisaajan on ilmoitettava velalliselle maksuvaatimuksessa perintälain 5 a §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 254–255.)

Lain 10 §:n 2 momentti on uusi. Se koskee sellaisia suoraan ulosottokelpoisia saatavia, jotka eivät ole kuluttajasaatavia. Toisin kuin aikaisemmin, myös näiden saatavien perinnästä aiheutuvat kulut ovat suoraan ulosottokelpoisia 2 momentissa säädettyihin enimmäismääriin asti. Jos perintäkuluja on aiheutunut suurempi määrä, ne ovat ylittävältä osalta ulosottokelpoisia vain, jos niistä on ulosottoaaren 2 luvun 2 momentissa tarkoitettu ulosottoeruste. Ulosottoerusteita ovat esimerkiksi tuomioistuimien antamat tuomiot ja päätökset. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 254–255.)

2 momentin 1 kohdan mukaan muun suoraan ulosottokelpoisen saatavan kuin kuluttajasaatavan perinnästä velkojalle aiheutuvat kulut ovat suoraan ulosottokelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ei ylitä 40 euroa jokaista viivästynyttä maksuerää kohti. Momentin 1 kohta koskee tilanteita, joissa suoraan ulosottokelpoiset yrityssaavat koostuvat 10 e §:ssä tarkoitetuista maksuista. Tällaisia maksuja ovat esimerkiksi eräät vakuutusmaksut. Säännöksen soveltamiseen ei ole vaikutusta sillä, onko velkoja yksilöinyt kuluvaatimuksensa viittaamalla 10 §:n 1 momentin tosiasiallisiin kuluihin tai 10 e §:n vakiokorvaukseen. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 254–255.)

2 momentin 2 kohdan mukaan taas muun suoraan ulosottokelpoisen saatavan kuin 1 kohdassa tarkoitetun yrityssaatavan perinnästä velkojalle aiheutuvat kulut ovat suoraan ulosottokelpoisia siltä osin, kun niiden määrä ei ylitä 10 a §:n 1 momentin 3 ja 7 d)

kohdissa ja 10 d §:n 3 momentissa määriteltyjä perintäkulujen enimmäismääriä. Momentin 2 kohtaa sovelletaan silloin, kun on kyseessä jokin muu kuin momentin 1 kohdassa tarkoitettu suoraan ulosottokelpoinen yrityssaatava. Tällainen saatava voi olla esimerkiksi kunnan jätemaksusaatava elinkeinonharjoittajalta. Tällöin aiheutuneet perintäkulut ovat suoraan ulosottokelpoisia siltä osin, kun ne eivät ylitä suoraan ulosottokelpoisen saatavan perintäkuluille säädettyjä enimmäismääriä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 254–255.)

4.3.8 Perintäkulujen arvonlisävero-osuus

Perintäkulut sisältävät arvonlisävero-osuuden silloin, kun sen suorittamista voidaan vaatia kuluttajalta. Markkinatuomioistuimen, nykyisin markkinaoikeuden, ratkaisun (MT 2001/005) mukaan perintäkulusta velkojalle aiheutuvaa arvonlisävero-osuutta ei saa periä kuluttajavelalliselta silloin, kun toimeksiantajana olevalla elinkeinonharjoittajalla on arvonlisäveron vähennysoikeus. Perintäkulujen arvonlisävero-osuus tulee tällöin laskea toimeksiantajalta. Kun toimeksiantaja saa vähentää perintäkulujen arvonlisävero-osuuden verotuksessaan, voidaan katsoa, että tämä ei ole todellinen kulu vaan niin kutsuttu ”läpikulkuerä”. Käytännössä siis perintäkulujen arvonlisävero-osuus jää veronsaajalta saamatta. (MT 2001/005; Lindström 2011: 234–235.)

Arvonlisävero voidaan periä velalliselta ainoastaan silloin, kun velkoja on kuluttajan asemassa, jolloin hänellä ei ole arvonlisäveron vähennysoikeutta. Yritysten katsotaan olevan kuluttajan asemassa, kun perittävä velka liittyy arvonlisäverottomaan toimintaan. Arvonlisäverotonta toimintaa ovat esimerkiksi terveyden- ja sairaanhoito sekä rahoitus- ja vakuutustoiminta. (MT 2001/005; Lindström 2011: 234–235.)

Perintätoimintaa harjoittava on arvonlisäverolain (1993/1501) mukaan toiminnastaan arvonlisäverovelvollinen. Perintäkulujen arvonlisäveroprosentti on tällä hetkellä 1.1.2013 alkaen 24 prosenttia (Verohallinto 2013). Arvonlisäverotuksellisen perustan perintätoiminnassa muodostaa toimeksisaajan ja toimeksiantajan välinen sopimus. Käytännössä perintätoimisto on tässä tilanteessa myyjä ja velkoja ostaja. Tällöin verovelvollisella perintäpalvelujen ostajalla on oikeus vähentää perimispalveluista aiheutuva arvonlisävero, jos perintäpalvelu on hankittu verollista toimintaa varten. Koska toimeksiantaja saa vähentää perintäkulujen arvonlisävero-osuuden omassa verotuksessaan, eikä

se ole velallisen korvattavaa osuutta, aiheuttaa tämä tilanteen, jossa arvonlisäveroa ei maksa käytännössä kukaan. (MT 2001/005; Lindström 2011: 234–235.)

4.4 Kuluttajasaatavan velkominen tuomioistuimessa 6 §

Ensimmäisen perintälain 6 §:n mukaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei saa vaatia maksua tuomioistuimessa kuluttajasaatavan osalta ennen kuin vähintään yksi kirjallinen maksuvaatimus on lähetetty velalliselle. Lisäksi edellytetään, että määräajat ovat päättyneet saatavan maksamisen ja huomautusten esittämisten kohdalta. Tämä pykälä koskee vain ammattimaisesti perintätoimintaa harjoittavia tahoja. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 296.)

Maksuvaatimuksen toimittamatta jättäminen ei kuitenkaan estä asian vireillepanoa tuomioistuimessa eikä sen käsittelemistä, koska velallinen on saanut saatavaa koskevat tiedot jo haastehakemuksessa. Toimeksisaaja voidaan kuitenkin velvoittaa korvaamaan velalliselle maksuvaatimuksen lähettämättä jättämisestä aiheutuneet kulut. Myös velalliselle tästä aiheutuvat oikeudenkäyntikulut voidaan langettaa toimeksisaajan korvattaviksi, mikäli toimeksisaaja on menetellyt 5 ja 6 §:ssä säädetyn vastaisesti. (HE 199/1996; Lindström 2014: 296.)

Toimeksisaajan velvollisuus lähettää maksuvaatimus ennen oikeudenkäyntiä ei ole kuitenkaan 6 §:n mukaan aivan poikkeukseton. Maksua saa vaatia, vaikka maksuvaatimusta ei olisi toimitettu, mikäli tuomioistuinkäsittelyn siirtyminen aiheuttaisi velkojalle oikeudenmenetyksen tai jos siihen on muu painava syy, kuten saatavan vanhentuminen. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 296.)

Vuoden 2013 perintälain uudistuksen yhteydessä 6 §:n sisältöä täsmennettiin. Pykälän 1 momentin alkuun on otettu täydennys selventämään sitä, että pykälää on noudatettava vain silloin, kun perintätoiminnan harjoittaminen on ammattimaista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Pykälään on lisätty 2 momentti, jonka toinen kohta on uusi. Sen mukaan kuluttajasaatavaa saa vaatia maksettavaksi oikeusteitse, vaikka maksuvaatimusta ei ole lähetetty, jos

velallinen on kiistänyt maksuvelvollisuutensa tai pyytänyt perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Koulu ym. 2013, 38–39.)

4.5 Oikeudenkäyntikulut

Oikeusministeriö on tiedotteellaan 5.7.2012 ilmoittanut, että oikeudenkäyntikuluja alennetaan riidattomissa velkomusasioissa. Oikeudenkäyntikulut ovat muuttuneet alhaisemmiksi oikeusministeriön asetuksella 1.9.2012. Seuraavassa taulukossa on havainnollistettu tällä hetkellä voimassa olevat oikeudenkäyntikulut summaarisissa haastehakemuksissa. Summaarisella haastehakemuksella tarkoitetaan riidatonta velkomusasiaa.

Taulukko 5. Oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäyntikulut			
Pääoma	alle 300 €	300 €–1000 €	yli 1000 €
Perustaksa	50 €	80 €	110 €
Korkeataksa	80 €	120 €	160 €

Taulukossa 5 mainittuihin taksoihin lisätään vaadittaessa myös kantajalta veloittava oikeudenkäyntimaksu 65 euroa (OM A 425/2012). Vastaajan riitauttamasta oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu asiasta peritään 250 euron oikeudenkäyntimaksu (L 11.12.2015/1455). Oikeudenkäyntikulut tuomitaan vaatimusten mukaisesti. Ne tuomitaan kuitenkin joko perustaksan tai korkean taksan mukaisina. Mikäli oikeudenkäyntikuluja ei ole vaadittu, niitä ei tuomita. (OM A 425/2012.)

Oikeudenkäyntikulut tuomitaan joko perustaksan tai korkean taksan mukaan asian vaatimasta työmäärästä riippuen. Perustaksan mukaan oikeudenkäyntikulut tuomitaan silloin, kun asia on tavanomainen. Korkean taksan mukaisina ne tuomitaan vastaavasti silloin, kun asia on tavanomaista vaativampi. Tavanomaista vaativammalla tarkoitetaan esimerkiksi asiaa, jonka käsittely on edellyttänyt sovintoneuvotteluja tai haastehakemuksen erityistä oikeudellista asiantuntemusta vaikean koronlaskennan tai vakuuksien vuoksi. Lisäksi oikeudenkäyntikulut voidaan tuomita korkean taksan mukaisina, jos samaan haasteeseen on kerätty eri velkojilta kantajalle siirtyneitä saatavia. Asiaa ei kuitenkaan katsota tavanomaista vaativammaksi ainoastaan sillä perusteella, että velalliselta vaaditaan samassa haasteessa useampia saatavia, saatavaa vaaditaan yhteisvastuullisesti useammalta henkilöltä tai vuokrasaatavan yhteydessä vaaditaan häätöä. (OM A 14.12.2011/1311; Lindström 2014: 331–333.)

4.6 Varojen kohdentaminen saatavan osille 11 a §

Lain 11 a § on myös kokonaan uusi. Se on lisätty perintälakiin vuonna 2013, ja siinä säädetään, missä järjestyksessä velallisen suorituksia kohdennetaan saatavan eri osille. Sitä sovelletaan sekä velkojan että toimeksisaajan perinnässä. Lisäksi se koskee vain kuluttajaperinnässä kertyvien varojen kohdentamista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 266–267.)

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että perinnässä kertyneet varat saa kohdentaa ensin korolle ja vasta sitten saatavan pääomalle. Säännös koskee saatavan, ja sille kertyvän koron keskinäistä etusijajärjestystä. Lisäksi se koskee perintäkulujen, ja niille kertyvän koron keskinäistä etusijajärjestystä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 266–267.)

Pykälän 2 momentin mukaan varoja saa kohdentaa perintäkuluille, ja niiden koroille vasta sen jälkeen kun saatavan pääoma, ja sen korko ovat tulleet maksetuksi. Edellä mainittua säännöstä sovelletaan vain kuluttajasaatavien perintään. Kuitenkin, mikäli saatava eräänntyy useassa erässä, koskee kohdentamisjärjestys vain sitä saatavan osaa, joka on varojen kertymisaikana eräänntynyt. Velallisen suorituksen saa siten kohdentaa

perintäkuluille sen estämättä, että saatavan pääomasta on suorittamatta sellainen osuus, joka ei ole vielä erääntynyt. Toisaalta taas, mikäli esimerkiksi vakuutuksenottajalta on jäänyt maksamatta jonkin aikaisemmin erääntyneen erän perintäkulut, ja hän uuden vakuutuserän erääntyessä maksaa sen pääoman, hänen suorituksensa on kohdennettava uuden vakuutusmaksuerän eikä perintäkulujen suoritukseksi. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 266–267.)

Kohdentamisjärjestys ei koske tilannetta, jossa on kyse esinevakuusoikeudesta. Tämä johtuu siitä, että esinevakuusoikeuden käyttäminen ei ole perintälaissa tarkoitettua perintää. Esinevakuusoikeuden käyttämistä ei katsota perintälaissa tarkoitetuksi perinnäksi, koska tällöin ei ole kyse vapaaehtoisen maksun vaatimisesta. Jos esimerkiksi vakiintuneen käytännön mukaan pantin myymisestä saatu kauppahinta käytetään ensisijaisesti myyntikustannusten kattamiseen, ja vasta sitten saatavan suoritukseksi, ei kohdentamisjärjestys estä vakiintuneen käytännön noudattamista. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 266–267.)

Lain 11 a §:ssä säädetystä kohdentamisjärjestyksestä saadaan kuitenkin poiketa velallisen hyväksi. Tämä ei estä velkojaa kohdentamasta velallisen suoritusta ensin pääomalle, ja vasta sitten korolle. Kuitenkin sopimus tai muu järjestely, jolla poiketaan kohdentamisjärjestyksestä velallisen vahingoksi, on tehoton 2 §:n nojalla. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 266–267.)

Säännös koskee vain velkasuhdetta velallisen ja velkojan välillä. Sillä ei ole vaikutusta siihen, milloin toimeksisaajalla on oikeus saada velkojalta palkkiota perintätoimeksianton hoitamisesta. Tämä määräytyy toimeksisaajan ja velkojan välisen sopimuksen mukaisesti. Kohdentamisjärjestys on perintälain mukaan otettava käyttöön viimeistään 16.12.2013 jälkeen kertyviin varoihin. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 266–267.)

Lain 11 a § on otettu osaksi perintälakia, koska sen tarkoituksena on yhtenäistää suoritusten kohdentamisjärjestystä vapaaehtoisessa perinnässä ja ulosotossa. Sillä myös ulosottokaaren 6 luvun 4 §:n mukaan ulosottomiehen on kohdennettava varat ensin korolle, pääomalle ja vasta sitten kuluille. Tällä muutoksella vältetään ongelmat, jotka aiheutuvat erilaisesta kohdentamisjärjestyksestä esimerkiksi tilanteissa, joissa saatavaa on

peritty sekä vapaaehtoisen että ulosotto perinnän kautta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Muutoksen tavoitteena on myös lisätä perintäkulujen näkyvyyttä ja turvata siten sitä, että velalliselta ei perintä kohtuuttomia kuluja. Aiemmin käytännössä on kohdennettu velallisen saatavaan tekemät suoritukset ensin pääasiassa perintäkuluille, ja vasta sitten varsinaiselle saatavalle. Kohdentamisjärjestys on johtanut siihen, että jos velallinen on tehnyt saatavaan osasuorituksia, on ne kohdennettu ensin perintäkuluille, joiden määrä on ollut velkojan määrittelemä. Tällöin velallisella ei ole ollut realistista mahdollisuutta valvoa, että hänen tekemiään osasuorituksia kohdennetaan vain asianmukaisille perintäkuluille. Myöskään tuomioistuimella ei velkomusasiaa käsitellessään ole aina ollut mahdollisuutta saada kokonaiskuvaa siitä, kuinka paljon perintäkuluja velalliselta on jo aikaisemmin veloitettu sen lisäksi, mitä kanteessa vaaditaan tuomittaviksi. Käytännössä tuomioistuimen on ollut mahdotonta arvioida, onko perintäkulujen vaatimisessa noudettu perintälaisissa määriteltyjä kokonaiskuluvastuun enimmäismääriä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513.)

Perintälakiin otettu uusi varojen kohdentamisjärjestys on aiheuttanut perintätoimistoissa järjestelmällisiä muutoksia. Tavallisesti perinnässä kertyneet osasuoritukset on ensin kohdennettu perintäkuluille, ja tämän jälkeen varsinaiselle pääomalle. Kuluvan vuoden joulukuun 16. päivänä voimaan tulevan kohdentamisjärjestyksen mukaan velallisen tekemät osasuoritukset on kohdennettava ensin korolle, pääomalle ja sitten vasta perintäkuluille, ja niiden korolle. Kohdentamisjärjestys on varmasti aiheuttanut muutoksia myös perintätoimistojen ja toimeksiantajien välisissä sopimuksissa. Nykyään muun muassa perintäkulut voidaan esimerkiksi joko laskuttaa tai kuitata tilityksen yhteydessä toimeksiantajalta. Perintäkulujen määrä on muuttunut käytännössä näkyvämmäksi sekä velalliselle että toimeksiantajalle.

Haastatteluissa kävi ilmi, että uusi varojen kohdentamisjärjestys on aiheuttanut merkittäviä kustannuksia perintätoimistoille. Kustannukset ovat aiheutuneet tietojärjestelmien kehitystyöstä. (A Oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016.) Y Oy ilmoitti kuitenkin, että heillä varojen kohdentamisjärjestys oli otettu käyttöön jo vuonna 2007, joten heillä tästä aiheutuneet kustannukset oli jo katettu aikaisemmin (Y Oy 2016).

4.7 Perintätoiminnan valvonta, rajoitukset ja rangaistussäännökset

4.7.1 Pakkokeinot 13 §

Kuluttajasuojaviranomaisten mahdollisuudet puuttua epäkohtiin perinnässä ovat olleet rajalliset. Ensimmäiseen perintälakiin otettiin osaksi tästä syystä oma pykälä markkina-tuomioistuimen nykyisin markkinaoikeuden ja kuluttaja-asiamiehen oikeudesta määrätä kielto uhkasakolla tehostaen. (HE 199/1996; Pönkä ym. 2004: 67–68.)

Pakkokeinoista annetun 13 §:n mukaan elinkeinonharjoittajaa, joka kuluttajasaatavaa periessään rikkoo 4, 5 tai 6 §:n säännöksiä hyvästä perintätavasta, maksuvaatimuksen sisällöstä, ja sen lähettämisestä, voidaan kieltää jatkamasta tällaista tai tällaiseen rinnastettavaa menettelyä tai kieltää uudistamasta sitä. Myös elinkeinonharjoittajaa, joka elinkeinotoiminnassa syntynyttä saatavaa periessään toiselta elinkeinonharjoittajalta rikkoo 4 §:n säännöksiä hyvästä perintätavasta, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Jos siihen on erityistä syytä, kielto voidaan kohdistaa myös elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Pönkä ym. 2004: 67–68.)

Kieltoa tehostetaan uhkasakolla, ellei se ole jostain syystä tarpeetonta. Uhkasakko voi olla tarpeeton esimerkiksi silloin, kun yritys on jo lopettanut kielletyn menettelyn. Mikäli elinkeinonharjoittaja ei noudata asetettua kieltoa, hänelle voidaan tuomita maksettavaksi uusi aiempaa suurempi uhkasakko. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–268.)

Vuonna 2013 lain 13 §:n 1 momenttia on täydennetty viittauksilla uusiin 4 b, 4 c sekä 5 a §:ään. Momenttiin on myös lisätty viittaus velallisen tiedoksisaantioikeutta koskevaan 4 a §:ään, jotta laiminlyönteihin myös tämän pykälän osalta voitaisiin tehokkaasti tarvittaessa puuttua. Pykälän 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajaa, joka kuluttajasaatavaa periessään rikkoo 4 §:n hyvän perintätavan, 4 a–c velallisen tiedoksisaantioikeuden, maksuvelvollisuuden kiistämisen ja velallisen perinnän keskeyttämispyyntöoikeuden, 5 maksuvaatimuksen, 5 a maksuvaatimuksen sisällön tai 6 §:n kuluttajasaatava tuomioistuimessa velkomisen taikka 11 a §:n 2 momentin varojen kohdentamisjärjestyksen

säännöksiä, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa tehostetaan uhkasakolla, ellei se ole erityisestä syystä tarpeetonta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–268.)

Lain 13 §:n 2 momenttiin on myös lisätty viittaus uuteen 4 b, 4 a §:ään ja uudistettuun 7 §:ään. Momentin mukaan elinkeinonharjoittajaa, joka elinkeinotoiminnassa syntynyttä saatavaa toiselta elinkeinonharjoittajalta periessään rikkoo 4 §:n hyvän perintätavan, 4 a velallisen tiedoksisaantioikeuden, 4 b maksuvelvollisuuden kiistämisen tai 7 §:n tranan käytön säännöksiä, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Kieltoa tehostetaan uhkasakolla, ellei se ole erityisestä syystä tarpeetonta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–268.)

4.7.2 Kiellon määrääminen 14 §

Ensimmäisen perintälain 14 §:ssä annetaan markkinaoikeudelle oikeus määrätä 13 §:ssä tarkoitettu kiello. Markkinaoikeus voi antaa kiellon myös väliaikaisena, koska käsittely voi joissakin tapauksissa kestää pitkään. Tällöin kiello on voimassa siihen asti, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Kiellon määräämisessä noudatetaan samaa toimintatapaa, jota markkinaoikeudessa käytetään muidenkin sen toimivaltaan kuuluvien asioiden käsittelyssä. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–269.)

Kuluttajasaatavan perintämenettelyyn puututtaessa myös kuluttaja-asiamies voi määrätä 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua kiellon tai antaa kiellon väliaikaisena noudattaen, mitä Kuluttajavirastosta annetussa laissa (1056/1998), nykyisin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetussa laissa (661/2012), säädetään kuluttaja-asiamiehen antamasta kiellosta. Kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon asiassa, joka ei ole lain soveltamisen kannalta tai muutoin merkitykseltään huomattava. Kiello raukeaa, mikäli se, jota kiello koskee, ilmoittaa asetetussa määräajassa kuluttaja-asiamiehen toimistossa kirjallisesti tai suullisesti vastustavansa kiellon määräämistä. Väliaikaisen kiellon antamisen edellytyksenä on tarve lainvastaisen menettelyn estäminen kiireellisesti asian laajuuden tai markkinointitoimen nopean vaikutuksen vuoksi tai muun erityisen syyn vuoksi. Kuluttaja-asiamiehen on tällöin saatettava asia kolmen päivän kuluessa väliaikaisen kiellon antamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi sillä uhalla, että kiello raukeaa. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–269.)

Kuluttaja-asiamiehen mahdollisuuksia puuttua hyvän perintätavan vastaisiin menette-lyihin on haluttu tehostaa vuoden 2013 lakimuutoksella. Kuluttaja-asiamies voi jatkossa kieltää perintätoimintaa harjoittavaa tahoa jatkamasta hyvän perintätavan vastaista me-
nettelyä kuluttajasaatavan perinnässä, mikäli asia ei ole lain soveltamisen kannalta tai merkitykseltään muuten huomattava. Lisäksi kuluttaja-asiamies voi asettaa kiellonsa tehosteeksi uhkasakon. Mikäli asia on kuitenkin merkitykseltään huomattava, kuluttaja-
asiamiehen on haettava markkinaoikeudelta kiellon määräämistä. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–269.)

Kiellon määräämisestä annetun 14 §:n 1 momentin mukaan markkinaoikeus määrää edelleen 13 §:ssä tarkoitetun kiellon. Markkinaoikeus voi määrätä kiellon myös väliai-
kaisena. Tällöin kiello on voimassa, kunnes asia on ratkaistu lopullisesti. Pykälän 1 momentti on siis pysynyt muuttumattomana. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 267–269.)

Lain 14 §:n 2 momentin sisältöä on kuitenkin muutettu. Sen mukaan kuluttaja-
asiamiehen päätökseen ei saa enää hakea muutosta. Toisin kuin mitä kilpailu- ja kulutta-
javirastosta annetun lain 10 §:n 2 momentissa säädetään, kuluttaja-asiamiehen asettama
kiello ei myöskään enää raukea kuten aikaisemmin, elinkeinonharjoittajan ilmoittaessa
vastustavansa kielloa. Asia on asetettava markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän
kuluessa siitä, kun elinkeinonharjoittaja on saanut tiedon kiellosta. Muutoin kuluttaja-
asiamiehen päätös jää pysyväksi eikä siihen voi enää hakea muutosta. Markkinaoikeus
edelleen kuitenkin tuomitsee kuluttaja-asiamiehen asettaman uhkasakon maksettavaksi.
(HE 57/2012; L 22.4.1999/513; L 30.11.2012/661; Lindström 2014: 267–268.)

Lain 14 §:n 3 momentin mukaan kuluttaja-asiamies voi nykyään määrätä 13 §:n 1 mo-
mentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena siten, mitä kilpailu- ja kuluttajavirastos-
ta annetun lain 10 §:n 3 ja 4 momenteissa säädetään. Kuluttaja-asiamies voi, toisin kuin
aikaisemmin, määrätä myös uhkasakon kiellon tehosteeksi. Uhkasakon tuomitsemisesta
tässäkin tapauksessa päättää kuitenkin markkinaoikeus. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513;
Lindström 2014: 267–268.)

Kuluttaja-asiamies voi siis määrätä kiellon väliaikaisena, jos kysymyksessä oleva me-
nettely on asian laajuuden, menettelyn nopean vaikutuksen tai muun erityisen syyn

vuoksi estettävä kiireellisesti. Kuluttaja-asiamiehen on saatettava kieltoa koskeva määräyksensä tässä tapauksessa kolmen päivän kuluessa markkinaoikeuden käsiteltäväksi sillä uhalla, että kielto raukeaa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; L 30.11.2012/661; Lindström 2014: 267–268.)

4.7.3 Korvausvastuu 15 §

Ensimmäisen perintälain 15 §:n mukaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalla on velvollisuus korvata vahinko, joka on aiheutunut tämän lain vastaisesta tai muutoin virheellisestä menettelystä sille, johon perintä on kohdistettu. Perintätoimintaa voidaan pitää ammattimaisena silloin, kun toiminta ei ole satunnaista ja siihen liittyy tarkoitus hankkia tuloa tai taloudellista hyötyä. (HE 199/1996; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 268–269.)

Tämän pykälän nojalla velallinen voi vaatia perintätoimintaa harjoittavalta korvausta hänelle aiheutuneesta taloudellisesta menetyksestä, joka on johtunut toiminnan harjoittajan lain vastaisesta tai muutoin virheellisestä menettelystä. Korvattaviksi voivat tulla puutteellisen, epäselvän tai perusteettoman maksuvaatimuksen selvittämisestä velalliselle aiheutuneet kulut. Lisäksi velkomisoikeudenkäynnistä velalliselle aiheutuneet kulut voivat tulla perintätoimintaa harjoittavan korvattaviksi, jos hän on menetellyt 5 ja 6 §:ssä maksuvaatimuksen sisällöstä, ja sen lähettämistä säädetyn vastaisesti. (HE 199/1996; Lindström 2014: 268–269.)

Lain 15 §:n asiallista sisältöä on muutettu vuonna 2013. Vahingonkorvausta koskevaa säännöstä on haluttu tehostaa. Laki muutoksen johdosta korvausvastuu on nykyään sekä velkojalla että toimeksisaajalla. Tällä muutoksella on voitu estää se, ettei perintätoiminnan ulkoistaminen heikentäisi velallisen korvaussuojaa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 268–269.)

Velkojan korvausvastuusta säädetään pykälän 1 momentissa. Sen mukaan velkoja on vastuussa velalliselle sekä omasta että myös toimeksisaajan virheellisestä menettelystä aiheutuneesta vahingosta. Velallinen voi siis vaatia velkojalta korvausta velkojan käyttämän perintätoimiston hänelle aiheuttamasta vahingosta. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 268–269.)

Pykälän 2 momentin mukaan velallisella on taas myös oikeus vaatia korvausta vahingosta, joka on aiheutunut toimeksisaajan virheellisestä menettelystä suoraan toimeksisaajalta. Vahinkoa kärsinyt velallinen voi siis valita, vaatiiko hän vahingonkorvausta toimeksisaajan virheellisestä menettelystä aiheutuneesta vahingosta velkojalta vai toimeksisaajalta vai kummaltakin yhteisvastuullisesti. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 268–269.)

Velkojan takautumisoikeudesta tilanteessa, jossa velkoja on joutunut korvaamaan velalliselle toimeksisaajan virheellisestä menettelystä aiheutuneen vahingon, säädetään pykälän 3 momentissa. Momentin mukaan velkojalla on oikeus saada velalliselle maksamansa korvaus takaisin toimeksisaajalta. Tästä momentista voidaan kuitenkin poiketa velkojan ja toimeksisaajan välisellä sopimuksella. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 268–269.)

Lain 15 §:n nojalla tulee tavallisesti korvattaviksi esimerkiksi velalliselle aiheutuneet selvittelykulut. Selvittelykuluiksi katsotaan puhelimen käytöstä ja tositteiden hankkimisesta aiheutuneet kulut. Pykälän nojalla on myös korvattava taloudellinen vahinko. Taloudellista vahinkoa on voinut aiheutua esimerkiksi, jos perinnässä on lainvastaisesti käytetty trattaa. (HE 57/2012; L 22.4.1999/513; Lindström 2014: 268–269.)

4.8 Perintäalan kannattavuus

4.8.1 Kannattavuuden määritelmä

Kannattavuus kuvaa yhtiön liiketoiminnan taloudellista tulosta. Se on perusedellytys jatkuvalle liiketoiminnalle. Kannattavuutta voidaan mitata joko absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttista kannattavuutta mitataan liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotuksena eli voittona tai tappiona. Suhteellinen kannattavuus puolestaan kuvaa yhtiön tuottaman voiton tai tappion suhdetta yhtiöön sijoitettuun pääomaan nähden. (Yritystutkimus ry 2011: 60.)

Kannattavuus tarkoittaa sitä, paljonko yhtiö pystyy tuottamaan tulosta pitkällä tähtäimellä suhteessa siihen uhrattuihin kuluihin. Tuloslaskelmasta selviää yhtiön tuottama

tulos eli voitto tai tappio. Kannattavuuden selvittämiseen tarvitaan myös taseen lukuja, jotta saadaan selville yhtiön kyky selviytyä pääoman aiheuttamista vaatimuksista. (Kallunki & Kytönen 2002: 74; Laitinen 2004: 245; Salmi 2012: 133.)

Liiketoiminnan voidaan siten katsoa olevan kannattavaa silloin, kun yhtiö tuottaa enemmän tuloja kuin käyttää tulojen tuottamiseen menoja. Yhtiön tulojen ja menojen vaihteluun vaikuttavat investointien ajoittuminen ja suhdannevaihtelut. Yhtiön tulontuottamiskyvyn ollessa kannattavaa pitkällä tähtäimellä katsotaan yhtiön toiminnan olevan kannattavaa. (Kallunki, Kytönen & Martikainen 1998: 74; Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 180.) Yhden tilikauden kannattavuuden mittaaminen ei kerro yhtiön pitkän aikavälin kannattavuutta. Vertailemalla taas useampaa peräkkäistä tilikautta, voidaan arvioida yhtiön pitkän aikavälin kannattavuutta. (Kallunki ym. 1998: 74; Niskanen & Niskanen 2003: 112.)

4.8.2 Kannattavuuden tunnuslukuja

Yritystutkimus ry:n ohjeistuksissa kannattavuuden tunnusluvut jaetaan tuloksen rakennetta ja pääoman tuottoa mittaaviin tunnuslukuihin. Tuloksen rakennetta kuvaavat tuloslaskelmasta laskettavat prosentuaaliset tunnusluvut, joita ovat myyntikate-, käyttökate-, liiketulos-, nettotulos- ja rahoitustulos prosentit. (Kallunki ym. 2002: 79; Yritystutkimusneuvottelukunta 2005: 55–57; Yritystutkimus ry 2011: 60–65.) Pääoman tuottoa mittaavissa tunnusluvuissa yhdistellään tilinpäätösinformaatiota tuloslaskelmasta taseesta. Pääoman tuottoa mittaavia tunnuslukuja ovat kokonaispääoman tuotto-, sijoitetun pääoman tuotto- ja oman pääoman tuottoprosentti. (Laitinen 2004: 245; Yritystutkimusneuvottelukunta 2005: 55–57; Yritystutkimus ry 2011: 60–65.)

Tutkielmassa on käytetty perintäyhtiöiden liiketoiminnan kannattavuuden arvioimiseksi seuraavia yleisimpiä kannattavuuden tunnuslukuja: käyttökate-, liiketulos-, nettotulos-, kokonaispääoman tuotto- ja sijoitetun pääoman tuottoprosentti. Seuraavaksi esitellään edellä mainittujen tunnuslukumittareiden laskukaavat. Lisäksi kerrotaan tunnuslukujen mahdollisista yleisistä tavoitearvoista, ja niiden tulkinnasta.

$$(1) \quad \text{Käyttökate-\%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Kun liiketulokseen lisätään sitä ennen tuloslaskelmassa olevat poistot ja arvonalentumiset, saadaan käyttökate. Käyttökateprosentti kuvaa yhtiön liiketoiminnan tulosta ennen poistoja ja rahoituseriä. Mittari sopii vertailuun saman alan yhtiöiden kesken. Vertailukelpoisuutta heikentää kuitenkin se, että toiset yhtiöt omistavat tuotantovälineensä itse ja toiset ovat vuokranneet ne joko kokonaan tai osittain. Käyttökateprosentille ei ole olemassa yleistä virallista tavoitearvoa. Yritystutkimus ry on kuitenkin määritellyt palvelualalle käyttökateprosentin vaihteluväliksi 5–15 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2011: 60–61.)

$$(2) \quad \text{Liiketulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Liiketulos poikkeaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta siihen tehtyjen oikaisujen määrällä. Liiketulos kuvaa varsinaisen liiketoiminnan tuottoja ennen rahoituseriä ja veroja. Tunnuslukua voidaan käyttää yksittäisen yhtiön kehityksen seuraamiseen tai toimialavertailuihin. Liiketulosprosentille on määritelyt seuraavat ohjearvot: hyvä yli 10 prosenttia, tyydyttävä 5–10 prosenttia ja heikko alle 5 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2011: 61–62.)

$$(3) \quad \text{Nettotulos-\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Kun liiketulokseen lisätään tuloslaskelman rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut ja verot, saadaan yhtiön nettotulos. Yrityksen nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta yhtiön toimintaa voidaan pitää kannattavana. Muun muassa pääomarakenteen vahvista-

mispyrkimys ja voitonjakotavoitteet vaikuttavat arvioon yhtiön nettotuloksen riittäväydestä ja vaadittavasta vähimmäistasosta. (Yritystutkimus ry 2011: 62.)

(4) Kokonaispääomantuotto-% =

$$\frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12kk)}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Kokonaispääoman tuotto-% saadaan, kun yhtiön tulosta ennen rahoituskuluja ja veroja verrataan yhtiön toimintaan sitoutuneeseen pääomaan. Yhtiön veronmaksupolitiikalla ja yhtiömuodosta johtuvalla verotustekniikalla ei ole vaikutusta kokonaispääoman tuotto-%:n. Kokonaispääoman tuotto-% mittaa yhtiön kykyä tuottaa tulosta kaikelle yhtiöön sitoutuneelle pääomalle. Mittari on sijoitetun pääoman tuotto-%:n luotettavampi tunnusluku silloin, kun jaottelua korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan ei ole saatavilla. Tunnusluvun vertailukelpoisuutta voi heikentää yhtiöiden erilaiset tavat hyödyntää arvonkorotuksia. Kokonaispääoman tuotto-%:lle on annettu seuraavia ohjeita: hyvä yli 10 prosenttia, tyydyttävä 5–10 prosenttia ja heikko alle 5 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2011: 63–64.)

(6) Sijoitetun pääoman tuotto-% =

$$\frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Sijoitetun pääoman tuotto-% mittaa yhtiöön sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle saatua tuottoa. Tunnusluvun luotettavuutta heikentää se, että aina ei ole saatavilla tietoja vieraan pääoman jakautumisesta korolliseen ja korottomaan. Suurilla investoinneilla ja arvonkorotuksilla on myös tunnusluvun käyttökelpoisuutta heikentäviä vaikutuksia. Sijoitetun pääoman tuotto-%:n pidetään välttävänä silloin, kun se on keskimäärin vähintään yhtiön korollisesta vieraasta pääomasta maksaman ra-

hoituskuluprosentin suuruinen. (Yritystutkimus ry 2011: 64–65.) Sijoitetun pääoman tuottoosentti ollessa negatiivinen yhtiöön ei kerry tulorahoitusta. Kun tunnusluvun arvo on taas yli 15 prosenttia, voidaan sitä pitää erinomaisena. Mikäli arvo jää kuitenkin alle 3 prosentin, todennäköisyys rahoituskriisille on suuri. (Balance Consulting 2015.)

4.8.3 Perintäliiketoiminnan kannattavuus

Perintäyhtiöille toteutetuissa haastatteluissa selvisi, että perintälain muutos on vaikuttanut perintäliiketoiminnan kannattavuuteen negatiivisesti. A Oy kertoo perintälain muutoksen vaikutusten olevan pienempiä heillä kuin ehkä muilla toimijoilla. Samalla, kun muut perintätoimistot ovat tehneet muutoksia toimintaansa, se on vaikuttanut positiivisesti heidän toimintaan. He ovat pystyneet tarjoamaan palveluita, joita muut eivät ole pystyneet. Yhtiö ei ole myöskään joutunut vähentämään henkilöstöä lakimuutoksen vuoksi. Perintäkulutason muutos on kuitenkin vaikuttanut oleellisesti kannattavuuteen alalla. Tulos olisi ollut heillä parempi, jos perintälain muutos ei olisi toteutunut. (A Oy 2016.)

Y Oy:n mukaan lakimuutos on vaikuttanut perintäliiketoiminnan kannattavuuteen negatiivisesti. Lakimuutoksen vaikutukset olivat negatiivisia, vaikka yhtiöllä olikin hanke, jolla pyrittiin pienentämään juuri näitä liiketoiminnallisia vaikutuksia. Yhtiö on joutunut myös vähentämään henkilöstöä lakimuutoksen vuoksi. Ilman perintälain muutosta tuloskehitys olisi ollut vielä parempi. (Y Oy 2016.)

X Oy ilmoittaa, että perinnän tuottama tulos on pienentynyt noin puolella perintälain muutoksen jälkeen. Jos ajatellaan perintäkulutuettoja, mitä olisi voinut ennen perintälain muutosta saada, niin puhutaan miljoonista menetetyistä perintäkulutuettoista. Yhtiö on joutunut myös vähentämään henkilöstöä lakimuutoksen vuoksi. Vaikka liiketoiminta ei ole yhtä kannattavaa kuin ennen, se on saatu kuitenkin kannattavaksi uusimalla prosesseja ja sopimuksia sekä säästämällä kustannuksissa. (X Oy 2016.)

B Oy puolestaan kertoo, että lakimuutoksella ei ole ollut merkittävää vaikutusta yrityksen kannattavuuteen. Aikaisemmin perintäliiketoiminta oli erittäin kannattavaa, ja pitivät sitä edelleen vähintään kannattavana. Yhtiö ei ole joutunut vähentämään henkilöstöä lakimuutoksen vuoksi. Muutos ei näkynyt heillä niin vahvasti, koska he tekevät yritys-

ten välistä laskutusta. (B Oy 2016.) Kaikkien haastateltujen perintäyhtiöiden mukaan perintälain muutoksella ei ole kuitenkaan ollut vaikutusta perintämääriin (A oy 2016; B Oy 2016; X Oy 2016; Y Oy 2016).

Suomen Asiakastiedon tilaston mukaan perintäalalla on vuonna 2011 ollut yhteensä 99, vuonna 2012 yhteensä 94, vuonna 2013 yhteensä 86, vuonna 2014 yhteensä 83 ja vuonna 2015 yhteensä 76 yritystä. Voidaan olettaa, että myös perintälain muutoksella on ollut vaikutusta alalla toimivien yritysten vähenemiseen. Varsin pieniä perintätoimistoja ei ole enää markkinoilla, koska niiden kannattavuus pienillä perintätoimeksiantomäärillä on heikkoa.

Seuraavassa taulukossa 6 on esitetty kannattavuuden tunnuslukujen kehittymistä perintäalalla vuosina 2011–2015. Tunnusluvut pohjautuvat Suomen Asiakastiedon keräämään tietoon alalla toimivista yhtiöistä. Kannattavuuden mittareita ovat seuraavat viisi tunnuslukua: käyttökate-, liiketulos- ja nettotulosprosentti sekä sijoitetun pääoman ja kokonaispääoman tuotto-%. Taulukossa esiintyviä perintäyhtiöitä ovat Lindorff Oy, OK Perintä Oy, Cash-In Consulting Oy ja Trust Kapital Group TKG Oy. Lisäksi taulukossa on esitetty perintätoimialan keskiarvo kustakin tunnusluvusta.

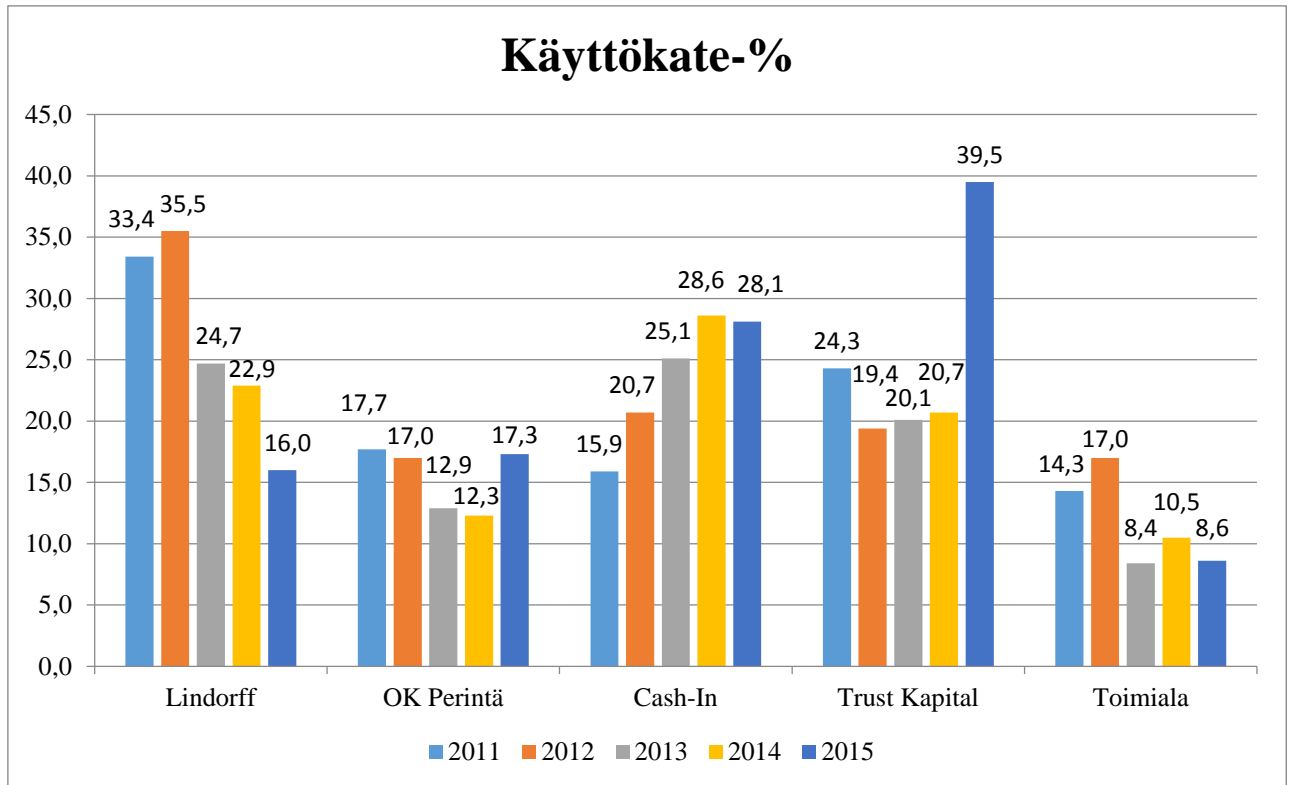
Taulukko 6. Kannattavuuden tunnusluvut.

Vuosi	Käyttökate-%	Liiketulos-%	Nettotulos-%	Sijoitetun pääoman tuotto-%	Kokonaispääoman tuotto-%
Lindorff					
2011	33,4	32,0	32,5	151,5	64,2
2012	35,5	34,0	34,4	172,4	56,7
2013	24,7	23,0	22,9	95,9	39,9

2014	22,9	21,0	21,0	84,0	35,0
2015	16,0	12,0	10,5	28,6	17,5
OK Perintä					
2011	17,7	16,3	11,2	40,7	33,8
2012	17,0	15,7	11,5	41,2	33,9
2013	12,9	12,1	8,8	34,6	29,4
2014	12,3	11,7	9,1	21,1	18,9
2015	17,3	17,0	13,8	23,4	21,0
Cash-In					
2011	15,9	14,5	11,4	93,0	57,1
2012	20,7	20,0	15,3	89,0	60,1
2013	25,1	24,7	18,6	58,5	47,9
2014	28,6	28,1	22,3	52,4	43,8
2015	28,1	27,6	22,1	49,9	42,3
Trust Kapital					
2011	24,3	21,4	15,6	58,3	33,9
2012	19,4	15,2	11,8	26,0	18,6
2013	20,1	15,3	11,2	31,7	24,3
2014	20,7	16,3	9,8	35,2	25,6

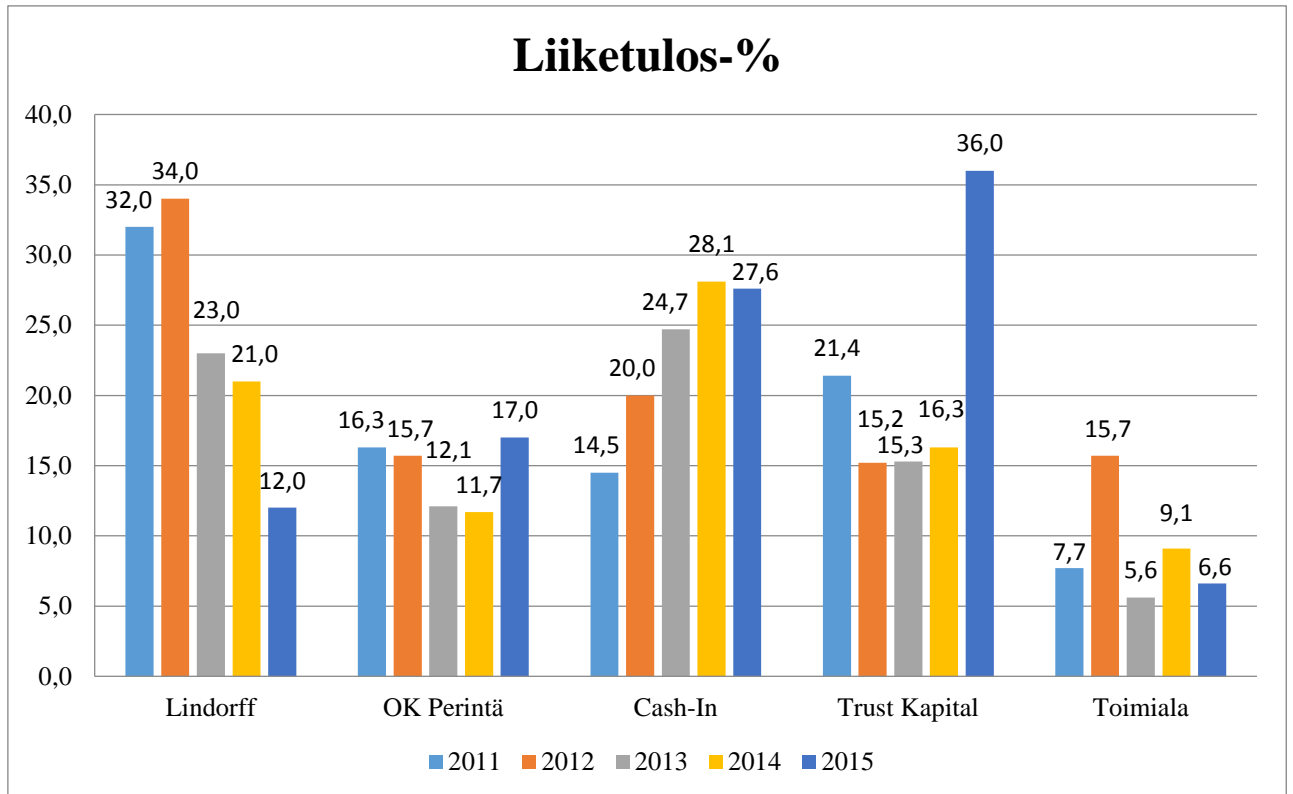
2015	39,5	36,0	26,9	87,2	68,4
Toimiala					
2011	14,3	7,7	4,4	4,9	3,2
2012	17,0	15,7	11,8	14,8	11,8
2013	8,4	5,6	4,6	6,1	6,4
2014	10,5	9,1	6,1	4,2	4,2
2015	8,6	6,6	6,4	7,3	6,9

Seuraavat kuviot 3, 4, 5, 6 ja 7 havainnollistavat graafisessa muodossa kannattavuuden tunnuslukujen kehittymistä neljässä perintäyhtiössä. Lisäksi vertailuarvona on esitetty perintätoimialan tunnuslukujen keskiarvot. Kuviossa esiintyviä perintäyhtiöitä ovat Lindorff Oy, OK Perintä Oy, Cash-In Consulting Oy ja Trust Kapital Group TKG Oy. Osassa perintäyhtiöistä tunnusluvut ovat olleet laskussa ja osassa taas nousussa vuosina 2011–2015. Koko toimialan tunnusluvuissa on havaittavissa sekä laskua että pientä nousua.

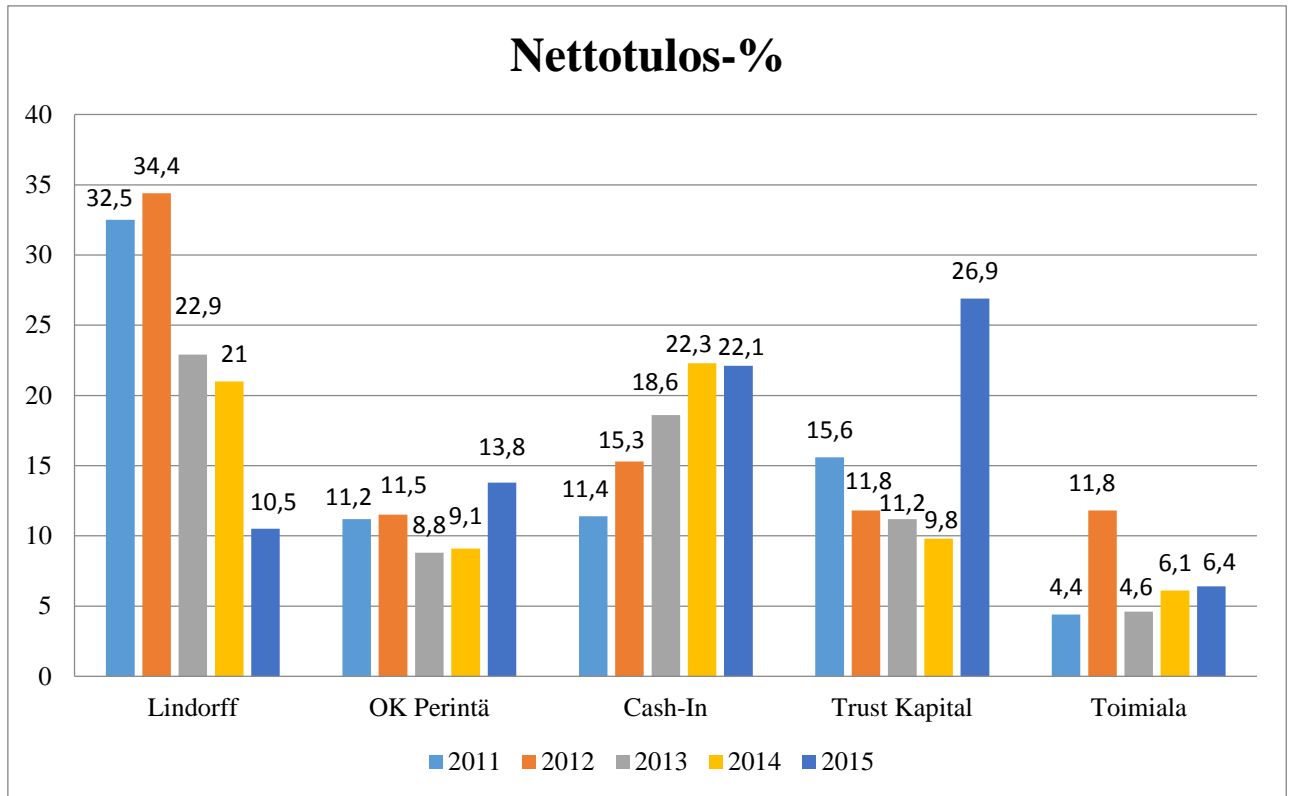
Kuvio 3. Käyttökateprosentti.

Yritystutkimus ry on määritellyt palvelualalle käyttökateprosentin vaihteluväliksi 5–15 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2011: 60–61.) Kaikki kuviossa esitetyt tunnusluvut sijoittuvat edellä mainitulle välille, joten varsin huonoja käyttökateprosentteja ei ole havaittavissa. Lindorff Oy:n ja OK Perintä Oy:n käyttökateprosentit ovat selvästi laskeneet vuodesta 2013 alkaen, jolloin perintälakimuutos tuli voimaan. Cash-In:n ja Trust Kapitalin käyttökateprosentit ovat olleet nousussa perintälainmuutoksesta huolimatta. Syynä tähän voi olla heidän toimintansa keskittyminen taloushallinnon palveluihin. Toimialalla on havaittavissa suuri käyttökateprosentin lasku vuonna 2013. Vuonna 2014 käyttökateprosentti on hieman noussut, ja jälleen vuonna 2015 hieman laskenut.

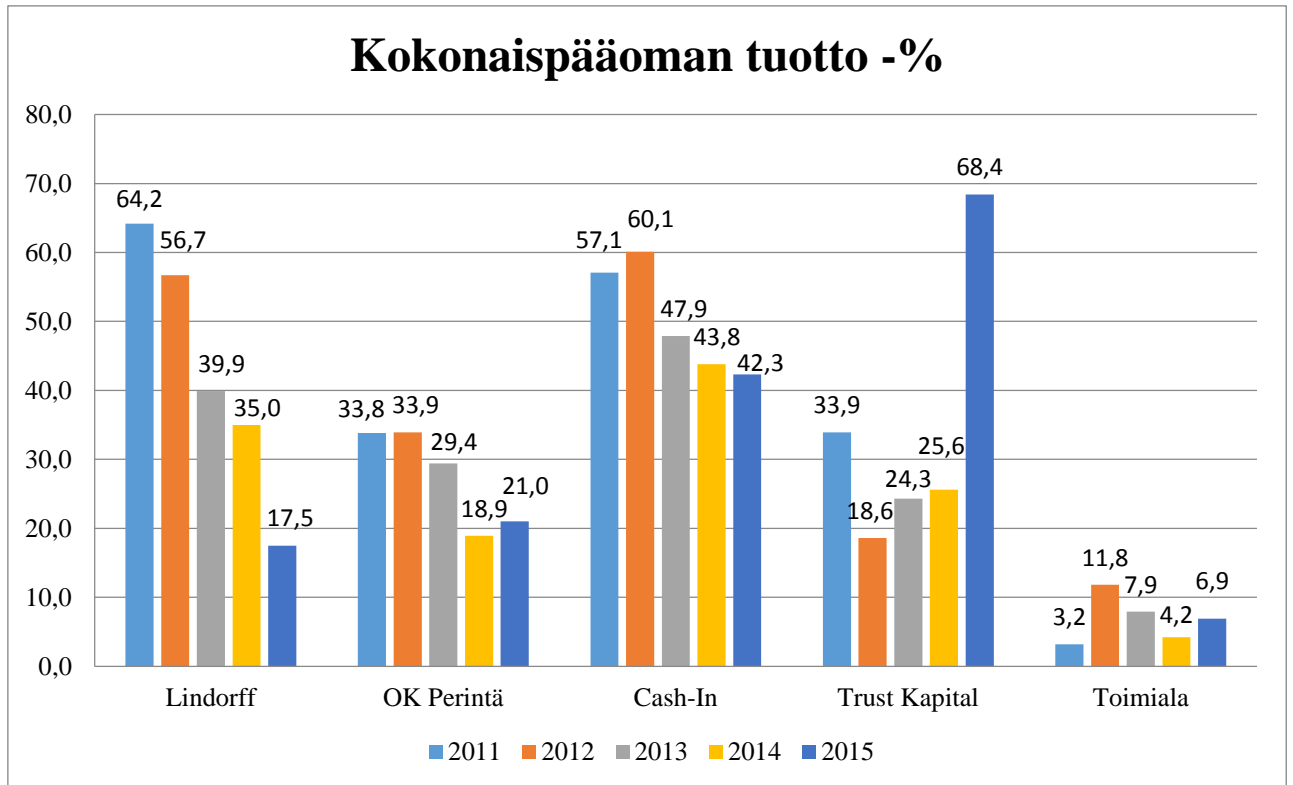
Kuvio 4. Liiketulosprosentti.

Liiketulosprosentille on määritelty seuraavat ohjearvot: hyvä yli 10 prosenttia, tyydyttävä 5–10 prosenttia ja heikko alle 5 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2011: 61–62.) Lähes kaikki kuviossa esiintyvät tunnusluvut ylittävät liiketulosprosentille määritellyn hyvän ohjearvon. Kuitenkin Lindorff Oy:n ja OK Perintä Oy:n tunnusluvuista huomaamme, että ne ovat olleet laskusuunnassa. Puolestaan Cash-In:n ja Trust Kapitalin liiketulosprosentit ovat olleet noususuunnassa. Syynä tähän voi olla heidän toimintansa keskittyminen taloushallinnon palveluihin. Toimialalla on havaittavissa liiketulosprosentin laskua vuodesta 2013 lähtien lukuun ottamatta vuoden 2014 pientä nousua.

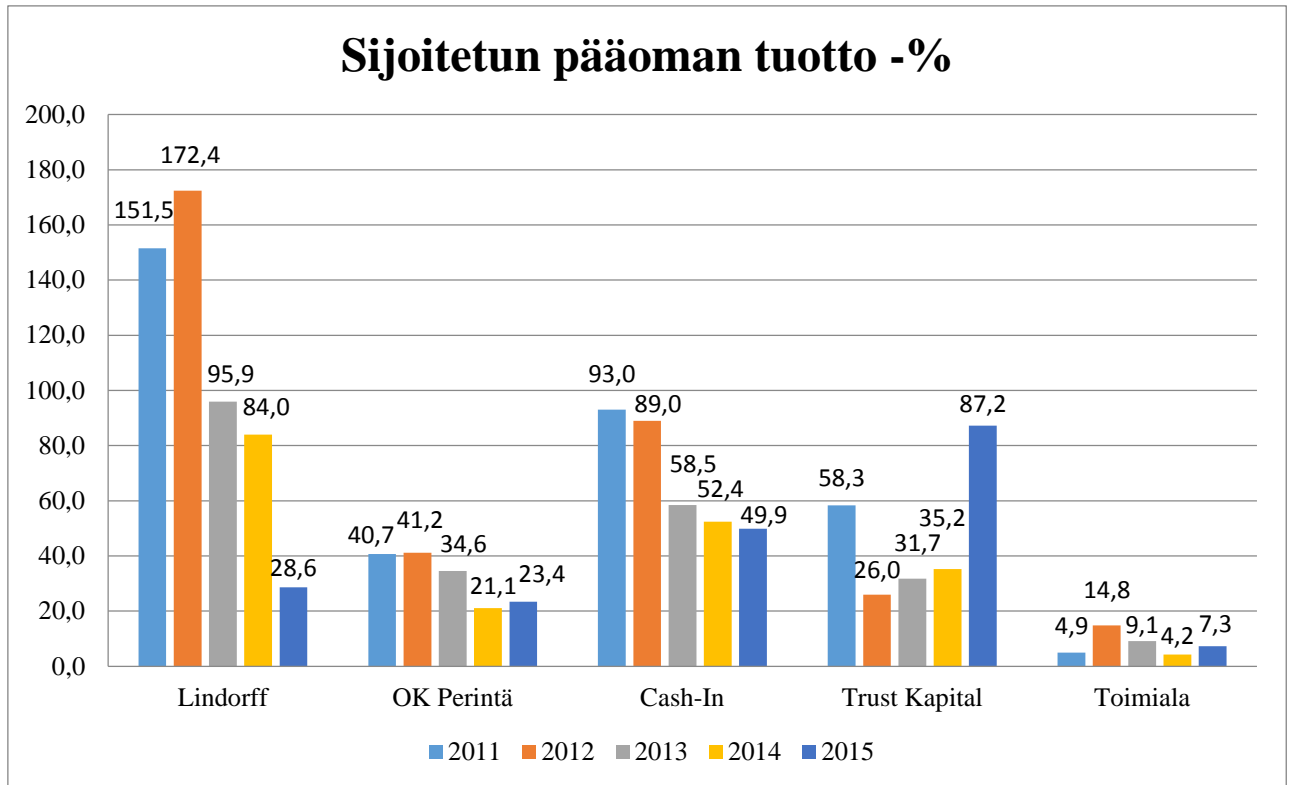
Kuvio 5. Nettotulosprosentti.

Yrityksen nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta yhtiön toimintaa voidaan pitää kannattavana. (Yritystutkimus ry 2011: 62.) Kaikki kuviossa esitetyt tunnusluvut ovat positiivisia, joten yhtiöiden toimintaa voidaan pitää kannattavana. Kuitenkin Lindorff Oy:n, OK Perintä Oy:n ja Trust Kapitalin nettotulosprosentit ovat laskeneet vuonna 2013. Lindorff Oy:llä tunnusluku on jatkanut laskuaan. OK Perintä Oy:n nettotulosprosentti on taas lähtenyt pieneen nousuun vuonna 2014. Trust Kapitalin nettotulosprosentti on myös jatkanut laskuaan, kunnes se on voimakkaasti noussut vuonna 2015. Cash-In:n nettotulosprosentti puolestaan on ollut jatkuvassa nousussa koko ajan. Toimialalla nettotulosprosentti on laskenut voimakkaasti vuonna 2013, ja on sen jälkeen ollut pienessä nousussa.

Kuvio 6. Kokonaispääoman tuottoprosentti.

Kokonaispääoman tuottoprosentille on annettu seuraavia ohjearvoja: hyvä yli 10 prosenttia, tyydyttävä 5–10 prosenttia ja heikko alle 5 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2011: 63–64.) Kokonaispääoman tuottoprosentit ovat kaikilla kuviossa esiintyneillä yhtiöillä laskussa paitsi Trust Kapitalilla. Kokonaispääoman tuottoprosentti on kuitenkin pysynyt kaikilla hyvällä tasolla. Toimialalla kokonaispääoman tuottoprosentti on ollut heikon ja tyydyttävän välillä vuodesta 2013.

Kuvio 7. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentin ollessa negatiivinen yhtiöön ei kerry tulorahoitusta. Kun tunnusluvun arvo on taas yli 15 prosenttia, voidaan sitä pitää erinomaisena. Mikäli arvo jää kuitenkin alle 3 prosentin, todennäköisyys rahoituskriisille on suuri. (Balance Consulting 2015.) Kaikilla kuviossa esiintyvillä yhtiöillä sijoitetun pääoman tuottoprosentti on erinomaisella tasolla. Tunnusluvut ovat kuitenkin olleet laskussa kaikilla muilla yhtiöillä paitsi Trust Kapitalilla. Toimialalla sijoitetun pääoman tuottoprosentti on laskenut vuodesta 2013 alkaen.

4.9 Maksuhäiriöiden ja velkomustuomioiden määrä

Yhteenvedona voidaan todeta, että perintälain muutos on aiheuttanut perintätoimistoille merkittäviä järjestelmällisiä muutoksia. Muutokset ovat aiheuttaneet myös merkittäviä kustannuksia perintätoimistoille. Perintäkulut ovat muuttuneet. Velallisille on tullut oi-

keus pyytää perinnän keskeyttämistä, ja maksuvelvollisuuden kiistäminen otettu osaksi perintälakia. Kohdentamisjärjestys on erilainen, ja maksuvaatimusten sisältö on muuttunut.

Lisäksi muutos on aiheuttanut perintäprosessin nopeutumisen ja mahdollisesti osittain vapaaehtoisten sopimusten vähenemisen. Oikeudelliseen perintään siirrytään nopeammin ja haasteiden sekä maksuhäiriömerkintöjen määrä on jossain määrin kasvanut. Perintäyhtiöille toteutetut haastattelut vahvistavat edellä mainittujen vaikutusten toteutumisen.

A Oy:n mukaan heillä siirtyy nopeammin ja enemmän saatavia oikeudelliseen perintään kuin aikaisemmin. Yksinkertainen perinnän onnistumisprosentti ei heidän mukaan kerro paljon lainsäädännön vaikutuksista, ja sitä käytetään alalla lähinnä mainos- ja myyntiasioissa. Suurin osa saatavista saadaan edelleen perittyä vapaaehtoisen perinnän aikana. Heidän mukaan käräjäoikeudet olivat todella ruuhkautuneet jonkin aikaa. On vaikuttanut myös siltä, että haastehakemuksia tutkitaan vähemmän ja yksittäiset tapaukset ratkaistaan nopeammin. (A Oy 2016.)

Y Oy:n haastemäärät ovat kasvaneet, mutta heidän mukaan se ei välttämättä ole pelkääntään lakimuutoksesta johtuvaa. Kaikkia saatavia ei haasteta, vaan haastamiseen vaikuttaa se, kannattaako siihen investoida rahaa. Nykyään he osaavat paremmin ennustaa, mitkä saatavista kannattaa haastaa. Perintälainmuutoksella ei ole ollut vaikutusta vapaaehtoisen perinnän onnistumisprosenttiin. Tähän vaikuttavat muut tekijät, kuten saatavan koko, ikä, perintätoimenpiteet, laki, talous, julkiset tekijät ja työllisyys. Onnistuminen ei ole vakio. Perintälain muutoksella ei ole ollut vaikutusta perintätoimeksiantojen määrään. (Y Oy 2016.)

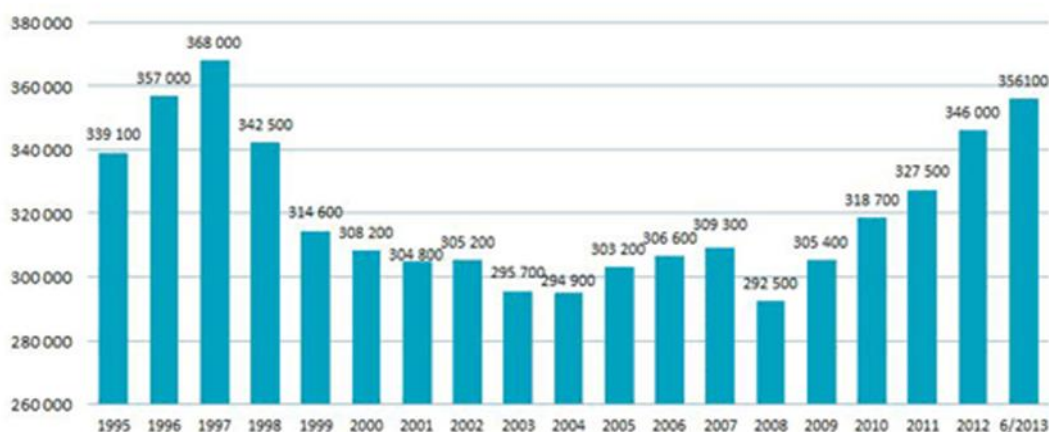
X Oy ilmoittaa, että heillä siirtyy nykyään määrällisesti vähemmän saatavia oikeudelliseen perintään, mutta ne siirtyvät nopeammin. Kuitenkin jälkiperintään siirtyy enemmän ja pääomaltaan pienistä saatavista syntyy luottotappioita enemmän. Myös he pystyvät nykyään paremmin ennustamaan, mitkä saatavista kannattaa haastaa. Vapaaehtoisen perinnän onnistumisprosentti on pysynyt heillä pääpiirteittäin samana. Nykyään saatavan oikeudelliseen perintään siirtämiseen vaikuttaa enemmän saatavatyyppi, velallisen luottotiedot, saatavan koko ja onnistuminen. Käräjäoikeudet ovat suhtautuneet samalla

tavalla velkomustuomioihin kuin aikaisemminkin. Eivät ole havainneet isoja muutoksia. (X Oy 2016.)

B Oy kertoo, että haastehakemuksien määrä on heillä pienessä kasvussa, koska vapaaehtoisen perinnän toimia on rajattu. Intressi siirtää saatava oikeudelliseen perintään ei ole kuitenkaan kasvanut. Toimeksiantaja päättää heillä saatavan siirtämisestä oikeudelliseen perintään. Perinnän onnistumisprosentti on heillä parantunut. He ovat huomanneet, että käsittelyajat ovat käräjäoikeuksissa pidentyneet, ja niissä on eroja käräjäoikeuksien välillä. (B Oy 2016.)

Seuraavat kuviot 8, 9 ja 10 havainnollistavat maksuhäiriömerkintöjen ja uusien velkomustuomioiden lisääntymistä.

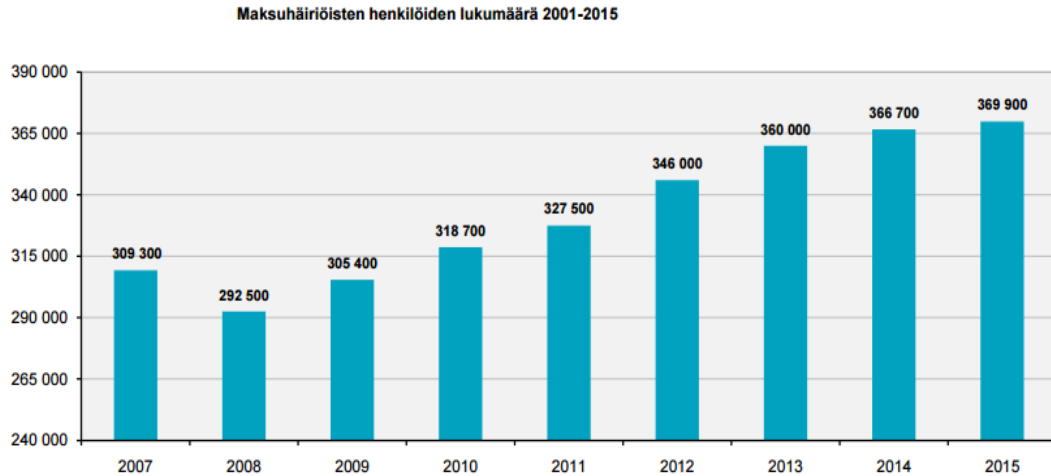
MAKSUHÄIRIÖISET HENKILÖT 1995-2013

Kuvio 8. Maksuhäiriöiset henkilöt 1995–2013. (Suomen Asiakastieto 2013)

Asiakastiedon tutkimuksen (2013) mukaan kuluttajien maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut 2012–2013 välisenä aikana 17 000 henkilöllä. Maksuhäiriömerkintöjä on ollut kesäkuussa 2013 jo 356 100 henkilöllä. Tämä merkitsee sitä, että maksuhäiriöiden määrä on kasvanut lähes viidellä prosentilla. (Suomen Asiakastieto 2013.)

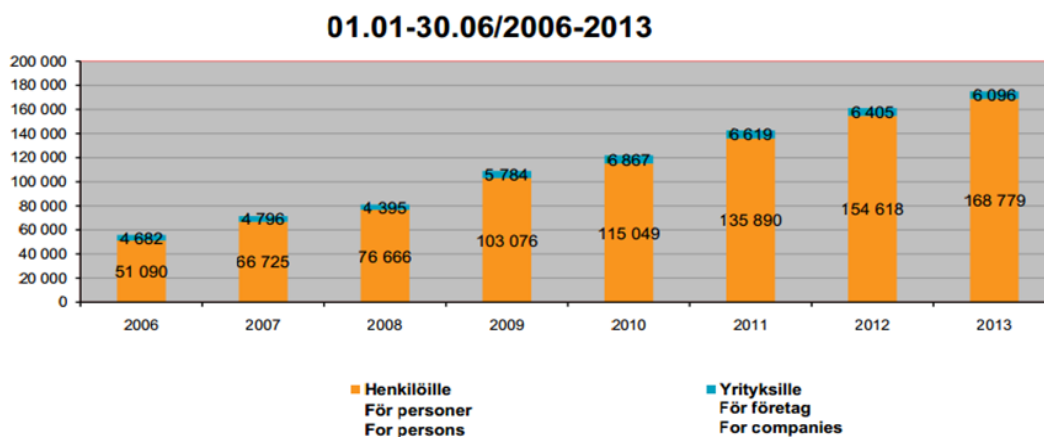
Henkilöt, joilla on maksuhäiriö 31.12.2007-2015 Persons with payment defaults 31.12.2007-2015

Kuvio 9. Henkilöt, joilla on maksuhäiriö 31.12.2007–2015. (Suomen Asiakastieto 2016)

Tuoreimman Asiakastiedon tutkimuksen (2016) mukaan maksuhäiriömerkintöjä oli vuoden 2015 lopussa ennätysmäärä. Tällä hetkellä maksuhäiriömerkintöjä on 369 900 henkilöllä. Maksuhäiriömerkintöjä on noin kaksi prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Asiakastiedon liiketoimintajohtajan Jouni Muhosen mukaan maksuhäiriöiden määrässä ei ole odotettavissa merkittävää myönteistä käännettä vuonna 2016. (Suomen Asiakastieto 2015.)

Uudet velkomustuomiot tammi-kesäkuussa 2006-2012 New judgments by default January - June 2006-2012

Kuvio 10. Uudet velkomustuomiot 2006–2013. (Suomen Asiakastieto 1–6/2013)

Asiakastiedon mukaan vuoden 2013 uusien velkomustuomioiden määrä on 14 161 tuomiota enemmän vuoteen 2013 verrattuna. Vuonna 2012 uusien velkomustuomioiden määrä on ollut tammikuun ja kesäkuun välisenä aikana 154 648 tuomiota. Vuoden 2013 tammikuun ja kesäkuun välisenä ajanjaksona uusia velkomustuomioita annettiin yhteensä 168 779 kappaletta. Uusien velkomustuomioiden määrä on siis kasvanut noin 9 prosenttia. (Suomen Asiakastieto 1–6/2013.) Suomen Asiakastieto ei ole julkaissut päivitettyä tilastoa kuluttajien velkomustuomioista vuosilta 2014 ja 2015.

Lisäksi OK Perintä Oy:n entinen toimitusjohtaja Juhani Ollila sekä Intrum Justitia Oy:n johtaja Juha Iskala ovat havainneet toiminnassaan sen, että yhä useampi saatava päättyy oikeudelliseen perintään. Heidän mukaansa ilmiö johtuu perintälain muutoksen aiheuttamasta perintäprosessin nopeutumisesta. Perinnän onnistumisprosentti on Ollilan mukaan lähes samaa luokkaa kuin aikaisemminkin, mutta yhä useampi saatava siirtyy kuitenkin oikeudelliseen perintään ennen kuin velallinen todellisuudessa maksaa saatavan. (Sivula 2013; Talouselämä 2013.) Ei voida kuitenkaan olettaa, että maksuhäiriömerkintöjen ja uusien velkomustuomioiden lisääntyminen johtuisi ainoastaan perintälain muutoksesta. Vaikuttavia tekijöitä ovat myös heikko yleinen taloustilanne, ylivelkaantuminen, maksuvaikeudet ja työttömyys, jotka ovat heikentäneet kuluttajien maksukykyä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Perintälain muutoksen myötä vapaaehtoinen perintä on nopeutunut. Perintäprosessin nopeutumisen on aiheuttanut maksullisten perintätoimien väheneminen. Maksullisten perintätoimenpiteiden määriä on vähennetty, ja velallisen kokonaiskuluvastuuta rajoitettu. Perintäprosessi on nyt jopa puolet nopeampi kuin aikaisemmin. Maksuvaatimuksia lähetetään vain 1 tai 2, ja maksusuunnitelmia tehdään pääomasta riippuen 1 tai 2. Vapaaehtoisen perinnän nopeutumien on aiheuttanut asioiden aikaisempaa nopeamman oikeudelliseen perintään siirtymisen.

Käytännössä vapaaehtoisesta perinnästä vain muutama prosentti on siirtynyt oikeudelliseen perintään. Perintätoimistojen liiton puheenjohtaja Jyrki Lindström on tuonut ilmi, että suorituksen saamiseksi vapaaehtoisen perinnän aikana ei usein riitä 2 maksuvaatimusta, vaan 3. maksuvaatimus johtaa todennäköisemmin suoritukseen. Perintätoimistoilla pitäisi olla Perimistöimistojen liiton mukaan mahdollisuus tarvittaessa lähettää 3. maksullinen maksuvaatimus. Näin ehkäistäisiin paremmin myös sitä, että velallinen joka olisi maksuhalukas ja maksukykyinen vapaaehtoisen perinnän aikana ei saisi maksuhäiriömerkintää ja joutuisi maksamaan myös oikeudenkäynnistä aiheutuvia kustannuksia. Koska kuluttajavelallisille on nykyään perintälain nojalla annettu oikeus perinnän keskeyttämiseen, takaa tämä säännös mahdollisuuden keskeyttää perintä sellaisissa tilanteissa, joissa velallisella ei oikeasti ole maksukykyä. Perintäyhtiöiden haastatteluissa kävi kuitenkin ilmi, että kolmas maksuvaatimus ei todennäköisimmin johda enää maksusuoritukseen, jos kaksi aikaisempaa kehotusta eivät ole tehonneet.

Lakimuutokset, joiden mukaan perintätoimistojen on täydennettävä maksuvaatimuksessa ilmoitettavia tietoja aiheuttavat perintätoimistoille kustannuksia sekä muutoksia kirjepohjissa. Jatkossa maksuvaatimuksessa on ilmoitettava alkuperäisen velkojan nimi. Lisäksi siinä on ilmoitettava velallisen mahdollisuudesta hakea maksulykkäystä sekä oikeudesta pyytää perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. Myös suoraan ulosmittauskelpoisista saatavista on ilmoitettava, että ne voidaan periä ulosotossa ilman tuomiota tai päätöstä, ja että perinnän keskeytyminen reklamaation vuoksi vaatii perustevalituksen tekemisen.

Perintälaiissa määritelty uusi varojen kohdentamisjärjestys on aiheuttanut perintäyhtiöissä järjestelmällisiä muutoksia sekä merkittäviäkin kustannuksia. Uusi kohdentamisjärjestys on otettu käyttöön 16.12.2013 mennessä. Sen mukaan perinnässä kertyvät varat on kohdennettava ensin korolle, pääomalle, ja sitten vasta perintäkuluille, ja niiden korolle. Aikaisemmin velallisen tekemät suoritukset on kohdennettu pääasiassa ensin perintäkuluille, ja sitten vasta varsinaiselle pääomalle. Uusi kohdentamistapa parantaa velallisen mahdollisuuksia valvoa häneltä vaadittavia perintäkuluja. Kohdentamisjärjestyksen muuttamisella on ollut vaikutuksia myös toimeksiantajan ja toimeksisaajan välisen sopimuksen sisältöön.

Myös se, että perintäyhtiöt eivät saa enää hakea perintäkulujen ulosottoa omissa nimissään, on aiheuttanut muutoksia perintätoimistojen toimintatavoissa. Perintäkulut mahdollisesti laskutetaan muutoksen vuoksi toimeksiantajalta. Jatkossa toimeksiantajat toimivat hakijana ulosotossa, ja hakevat myös perintäkulujen ulosottoa. Perintäkulujen määrän tulee lain mukaan koostua toimeksiantajan todellisesti toimeksisaajalle maksamasta korvauksesta, joka on aiheutunut perintäpalveluiden käyttämisestä.

Perintälain muutos on aiheuttanut perintäyhtiöille kustannuksia sekä merkittäviä järjestelmällisiä muutoksia. Perintäkuluja on rajoitettu. Velallisille on annettu oikeus pyytää perinnän keskeyttämistä. Maksuvelvollisuuden kiistäminen on otettu osaksi perintälakia. Kohdentamisjärjestys on erilainen, ja maksuvaatimusten sisältö on muuttunut. Muutos on aiheuttanut perintäprosessin nopeutumisen ja vapaaehtoisten sopimusten vähenemisen. Oikeudelliseen perintään siirrytään useimmin ja haasteiden sekä maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut.

Perintälain muutos on edellyttänyt sellaisia perintäyhtiöitä, jotka eivät ole aikaisemmin harjoittaneet saatavakauppaliiketoimintaa, laajentumaan myös tälle liiketoimintalueelle. Lakimuutos on vähentänyt perintäalalla toimivien yritysten määrää. Osa perintäalalla toimivista yhtiöistä on joutunut vähentämään henkilöstömääriään. Vuodesta 2013 perintäyhtiöiden määrä on laskenut 86 toimijasta 76 toimijaan. Perintäliiketoiminnan harjoittaminen pienillä perintätoimeksiantomäärillä ei ole enää kannattavaa. Haasteltujen perintäyhtiöiden mukaan perintälainmuutoksella ei ole kuitenkaan ollut vaikutusta perintämääriin. Perintäyhtiöt, joilla laskutus ja taloushallinnon palvelut ovat olleet suuressa osassa liiketoimintakokonaisuutta, ovat osittain säästyneet perintälain muutok-

sen pahimmilta vaikutuksilta. Perintälain muutos on kokonaisuudessaan kuitenkin vaikuttanut negatiivisesti perintäliiketoiminnan kannattavuuteen. Perintäyhtiöiden haastatteluisa kävi ilmi, että lakimuutos on aiheuttanut heille merkittäviä kustannuksia, ja sillä on ollut todella merkittävä vaikutus perintäalan kannattavuuteen.

Kannattavuuden tunnuslukuanalyysissä selvisi, että perintälain muutoksella näyttäisi olevan vaikutuksia perintäliiketoiminnan kannattavuuteen mahdollisten muiden yhtiön toimintaan vaikuttavien tekijöiden ohella. Kaikissa toimialan tunnusluvuissa on havaittavissa laskua vuonna 2013, jolloin perintälain muutos tuli voimaan. Lievään nousuun on päästy kuitenkin osittain jo vuonna 2014. Tunnuslukuanalyysiin valikoituneiden perintäyhtiöiden Lindorff Oy:n, OK Perintä Oy:n, Cash-In Consulting Oy:n ja Trust Kapital Group TKG Oy:n tunnuslukujen kehitymisessä on havaittavissa eroja. Vaikuttaisi siltä, että perintälain muutoksen vaikutukset Cash-In Consulting Oy:n ja Trust Kapital Group Oy:n liiketoimintaan ovat olleet pienempiä kuin Lindorff Oy:n ja OK Perintä Oy:n. Syynä tähän voi olla heidän toimintansa keskittyminen taloushallinnon palveluihin. Lindorff Oy:n ja OK Perintä Oy:n toiminnasta suurempi osa on perintää kuin taas Cash-In Consulting Oy:n ja Trust Kapital Group Oy:n toiminta on pääasiassa keskittynyt taloushallinnon ratkaisuihin, joissa perintä on osana palvelukokonaisuutta. Koska perintäliiketoiminta on vain osa perintäyhtiöiden liiketoiminta-alueista, on mahdotonta esittää tarkkoja tunnuslukuarvoja ainoastaan perintäliiketoiminnan osalta. Tämän vuoksi tunnusluvuista ei ole pääteltävissä perintälain muutoksen todellista vaikutusta perintäliiketoiminnan kannattavuuteen. Arvioin, että lakimuutoksen vaikutukset ovat olleet merkittävämpiä, kuin mitä tunnuslukuanalyysin perusteella on pääteltävissä.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten perintälain muutos on vaikuttanut perintäyhtiöiden toimintaan ja kannattavuuteen. Lisäksi tavoitteena oli selventää, mitä muutoksia ja lisäyksiä perintälakiin on tullut, ja miten nämä muutokset ja lisäykset ovat vaikuttaneet perintään? Koen selvittäneeni perintälain muutosten pääasialliset vaikutukset perintäliiketoimintaan, ja sen kannattavuuteen. Tutkimus tuo julki perintäyhtiöiden näkökulmaa perintälain muutoksen vaikutuksista heidän toimintaansa. Tutkimuksella voi olla lisäksi hyötyä esimerkiksi ohjeistuksen muodossa perintäalan henkilöstölle.

Tutkimuksessa on käytetty apuna lakimuutoksen vaikutuksien pohtimiseen lakeja, hallituksen esityksiä, mietintöjä, Suomen Asiakastiedon tilastoja sekä muutaman perintäyh-

tiön julkaisemia tiedotteita perintälain muutoksesta. Suurena osana perintälain muutosten vaikutusten pohdinnassa on ollut neljälle perintäyhtiölle toteutetut haastattelut. Hallituksen esityksissä sekä mietinnöissä on selvitetty lakimuutoksen vaikutuksia saatavien perintään. Perintäyhtiöiden julkaisemissa tiedotteissa sekä perintätoimistoille toteutetuissa haastatteluissa vahvistetaan lakimuutoksen aiheuttamat vaikutukset perintäprosessin nopeutumisesta sekä maksuhäiriömerkintöjen kasvusta. Asiakastiedon tilastot vahvistavat lisäksi hallituksen esitysten, mietintöjen sekä perintäyhtiöiden kannanottojen selvitykset siitä, että yhä useampi saatava siirtyy oikeudelliseen perintään ja maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvamassa. Ei voitane kuitenkaan olettaa, että maksuhäiriömerkintöjen kasvuun vaikuttaisi ainoastaan perintälain muutoksen myötä nopeutunut perintäprosessi. Asiakastiedon teettämät tilastot eivät anna välttämättä parasta mahdollista tietoa perintäprosessin todellisesta nopeutumisesta. Perintäyhtiöille toteutetuissa haastatteluissa kävi kuitenkin ilmi, että perintäprosessi on nopeutunut yhdestä kahteen kuukaudella aikaisempaan verrattuna. Tarkkoja lakimuutosten vaikutuksia yksittäisen perintäyhtiön suorittamaan vapaaehtoiseen perintään ei haluta tuoda julki, sillä tämä saattaisi tuoda esimerkiksi kilpailuetua muille alan toimijoille.

Kaikesta huolimatta haastateltavat perintäyhtiöt pitävät perintäliiketoimintaa edelleen kannattavana. Perintälain muutos on edellyttänyt heiltä muutoksia tietojärjestelmiin, asiakassopimukseen, toimintatapoihin ja prosesseihin. Aikaisemmin perintäliiketoiminta on ollut todella kannattavaa. Nyt voidaan ajatella, että toiminta on järkevöitynyt. Tekniikan kehittymisen myötä ei enää ollut tarvetta periä yhtä suuria kustannuksia saatavan perinnästä kuin aikaisemmin. Perintälain muutos on osaltaan luonut enemmän markkinarakoa yrityksille, jotka tarjoavat myös taloushallinnon palveluita. Useat toimeksiantaja-asiakkaista, jotka ovat ulkoistaneet taloushallintonsa haluavat keskittää myös perintäpalvelun samaan yhtiöön. Vuoden 2013 perintälain muutos on ollut merkittävin haaste perintäalalla sitten ensimmäisen perintälain säätämisen.

LÄHTEET

Kirjat

Aarnio, S. & Vahvelainen, J. (1994). Hyvä perintätapa – käytännön sopimus- ja perintäoikeutta. Juva. WSOY.

Annola, V.A. (2003). Sopimuksen dynaamisuus. Turku. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut.

Annola, V. (2015). Sopimustulkinta: teoria, vaiheet, menettely. 1. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.

Aurejärvi, E. & Hemmo, M. (2006). Luotto-oikeuden perusteet. 2. painos. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Bärlund, J., Nybergh, F. & Petrell, K. (2013). Finlands civil- och handelsrätt – En introduction. 4. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.

Kallunki, J-P. & Kytönen, E. (2002). Uusi tilinpäätösanalyysi. 3. painos. Jyväskylä. Talentum Media Oy.

Kallunki, J-P., Kytönen, E. & Martikainen, T. (1998). Uusi tilinpäätösanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Koulu, R., Havansi, E., Lindfors, H. & Niemi-Kiesiläinen, J. (2005). Insolvenssioikeus. Helsinki. WSOYpro.

Koulu, R. & Lindfors, H. (2010). Maksukyvyttömyys yritys velkojana ja velallisena. Helsingin Kamari Oy.

Koulu, R. & Lindfors, H. (2013). Velkavastuun toteuttaminen luottoyhteiskunnassa. Helsinki. Unigrafia Oy.

Laitinen, E.K. & Laitinen, T. (2004). Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Lehtonen, Y. (1988). Yrityksen perintäopas. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Lehtonen, Y. (1996). Yrityksen perintäopas. Juva. Tietosanoma Oy.

Lehtonen, Y., Mökkönen, K., Töyrylä, K., Seulu, M. & Tammenkoski, R. (2001). Perintä ja luotonhallinta. Helsinki. Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. (2000). Tilinpäätöksen tulkinta. Porvoo. WSOY.

Lindström, J. (2000). Luotonvalvonta ja saatavien perintä. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

- Lindström, J. (2005). Luotonvalvonta ja saatavien perintä. 2. uud. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Lindström, J. (2011). Luotonvalvonta ja saatavien perintä. 3. uud. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Lindström, J. (2014). Luotonvalvonta ja saatavien perintä. 4. uud. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Lindström, J. & Kivelä, O. (1993). Saatavien perintä. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lindström, J. & Kivelä, O. (1998). Saatavien perintä. 2. uud. painos. Helsinki. Kauppa-kaari Oy.
- Linna, T. (2012). Prosessioikeuden oppikirja. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Muttilainen, V. (1990). Perintäala kuluttajien velkojana. Helsinki. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Niemi, M-L. (2014). Luotto-oikeus – Luottotyypit, perintäprosessit ja takaisinsaanti. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Niemi, J., Väkiparta, H. & Tarkkala, H. (2009). Asiamieskielto ja perintäkulut. Helsinki. Hakapaino Oy.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. (2003). Tilinpäätösanalyysi. Helsinki. Edita.
- Norri, M. (2009). Johdatus siviilioikeuteen. Hämeenlinna. Helsingin Kamari Oy
- Norros, O. (2010). Johdatus velvoiteoikeuteen. Helsinki. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut.
- Norros, O. (2012). Velvoiteoikeus. Helsinki. Sanoma Pro Oy.
- Ojajärvi, J. & Vainio, S. (2002). Ammattikorkeakoulun juridiikka I. Keuruu. Otava.
- Perimistoimistoryhmä. (1998). Perintätoiminnan luvanvaraisuus. Helsinki. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Edita.
- Pönkä, P. & Willman, P. (2004). Käytännön perintäopas. Helsinki. Edita.
- Pönkä, P. & Willman, P. (2005). Käytännön perintäopas. Helsinki. Edita.
- Rikalainen, E. & Uitto, T. (2008). Pakkokeinot ja saatavien perintä. Helsinki. Kiinteistöalan Kustannus Oy.
- Saarnilehto, A. (2009). Sopimusoikeuden perusteet. 7. uud. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.
- Salmi, I. (2012). Mitä tilinpäätös kertoo?. Porvoo. Edita.

Suviala, R. (2014). Velkaorjuudesta hyvään perintätapaan. Perinnän historia. Helsinki. Auditorium.

Tuomisto, J. (2010). Sopimus ja insolvenssi. Turku. Helsingin Kamari Oy.

Uitto, T. (2009). Maksuvelvollisuuden lakkaamisesta. 1.painos. Turku. Kiinteistöalan Kustannus Oy.

Willman, P. (1999). Perinnänoas. Helsinki. Edita.

Yritystutkimusneuvottelukunta. (2005). Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 8. korjattu painos. Tampere. Gaudeamus.

Yritystutkimus ry. (2011). Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki. Gaudeamus.

Lait

L 30.12.1993/1501. Arvonlisäverolaki. Finlex. [Viitattu 15.7.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>>

L 22.4.1999/523. Henkilötietolaki. Finlex. [Viitattu 25.9.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523#L3P13>>

L 27.3.1987/355. Kauppalaki. Finlex. [Viitattu 10.6.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/1987035>>

L 18.1.2013/30. Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista. Finlex. [Viitattu 10.9.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130030>>

L 30.11.2012/ 661. Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta. Finlex. [Viitattu 20.9.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120661>>

L 20.1.1978/38. Kuluttajansuojalaki. Finlex. [Viitattu 20.9.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038>>

L. 22.4.1999/517. Laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta. [Viitattu 17.6.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990517>>

L 22.4.1999/513. Laki saatavien perinnästä. Finlex. [Viitattu 5.10.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990513>>

L 22.4.1999/513. Laki saatavien perinnästä. Finlex. [Viitattu 29.9.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990513>>

L 18.1.2013/31. Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 10.10.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130031>>

L 21.1.2005/ 28. Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 20.7.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050028>>

- L 29.9.2008/568. Laki saatavien perinnästä annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 26.6.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080568>>
- L 9.11.2001/964. Laki saatavien perinnästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 25.6.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010964>>
- L 28.12.2001/ 1538. Laki saatavien perinnästä annetun lain 14 §:n muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 24.6.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011538>>
- L 30.11.2012/681. Laki saatavien perinnästä annetun lain 14 §:n muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 27.6.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120681>>
- L 9.8.2002/672. Laki sakon täytäntöönpanosta. Finlex. [Viitattu 20.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020672>>
- L 22.12.1978/1061. Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Finlex. [Viitattu 10.6.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990517>>
- L 15.8.2003/728. Laki velan vanhentumisesta. Finlex. [Viitattu 18.4.2016]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030728#P11>>
- L 29.6.1961/367. Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin. Finlex. [Viitattu 20.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1961/19610367>>
- L 15.6.2007/706. Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta. Finlex. [Viitattu 9.4.2016]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070706#P9>>
- L 11.5.2007/527. Luottotietolaki. Finlex. [Viitattu 20.7.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070527#L4P14>>
- L 1.1.1734/4. Oikeudenkäymiskaari. Finlex. [Viitattu 12.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1734/17340004000#L21>>
- L 19.12.1889/39. Rikoslaki. Finlex. [Viitattu 15.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L30>>
- L 11.12.2015/1455. Tuomioistuinmaksulaki. Finlex. [Viitattu 9.4.2016]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151455#Pidp3359152>>
- L 28.6.1994/543. Vakuutusopimuslaki. Finlex. [Viitattu 20.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940543#L5P40>>
- L 5.8.2005/609. Veronkantolaki. Finlex. [Viitattu 20.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050609>>

Hallituksen esitykset

HE 57/2012. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista, laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi niihin liittyviksi

laeiksi. Finlex. [Viitattu 2.10.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120057>>

HE 21/2004. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta. Finlex. [Viitattu 30.9.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2004/20040021>>

HE 199/1996. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. [Viitattu 25.7.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960199>>

Asetukset ja direktiivit

Asetus 14.12.2001/1311. Oikeusministeriön asetus vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa. Finlex. [Viitattu 15.10.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011311>>

Asetus 29.6.2012/ 425. Oikeusministeriön asetusvastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta. [Viitattu 15.10.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120425>>

Asetus 19.9.2002/789. Valtioneuvoston asetus sakon täytäntöönpanosta. Finlex. [Viitattu 20.8.2013]. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020789>>

Maksuviivästysdirektiivi 2011/7/EU. Euroopan Unionin virallinen lehti. 2011. [Viitattu 10.9.2013].
<<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:048:0001:0010:FI:PDF>>

Mietinnöt ja vastaukset

EV 302/1998. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. [Viitattu 20.6.2013].
<<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/akxhref.sh?%7BKEY%7D=EV+302/1998>>

LaVM 30/1998. Lakivaliokunnan mietintö 30/1998. [Viitattu 20.6.2013].
<http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/lavm_30_1998_p.shtml>

Oikeusministeriö. Maksuviivästys työryhmän mietintö 54/2011. [Viitattu 2.10.2013].
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/542011maksuviivastystyoryhmanmietinto/Files/OMML_54_2011_tyoryhman_mietinto_134_s.pdf>

TaVM 11/2008. Talousvaliokunnan mietintö – Hallituksen esitys laiksi kuluttajan-suojalain 2 luvun muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. [Viitattu 14.11.2013].
<http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tavm_11_2008_p.shtml>

Oikeustapaukset

HelHO 27.1.2012 210. Helsingin hovioikeuden päätös. [Viitattu 3.9.2016].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2012/helho20120210>>

HelHO 6.9.2012 2357. Helsingin hovioikeuden päätös. [Viitattu 3.9.2016].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2012/helho20122357>>

I-SHO 25.11.2013 903. Itä-Suomen hovioikeuden päätös. [Viitattu 3.9.2016].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2013/i-sho20130903>>

KKO 1987:105. Korkeimman oikeuden päätös. [Viitattu 14.6.2013].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1987/19870105>>

KKO 2005:108. Korkeimman oikeuden päätös. [Viitattu 3.9.2016].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2005/20050108>>

KKO 2009:12. Korkeimman oikeuden päätös. [Viitattu 3.9.2016].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2009/20090012>>

KKO 2012:19. Korkeimman oikeuden päätös. [Viitattu 3.9.2016].
<<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2012/20120019>>

MT 2001:005. Markkinaoikeuden päätös. [Viitattu 15.7.2013].
<<http://www.oikeus.fi/markkinaoikeus/10011.htm>>

Elektroniset julkaisut

Balance Consulting, Kauppalehti Oy. (2015). Tunnusluvut. [Viitattu 17.4.2016].
<http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/sijoitetun_paaoman_tuotto>

Cash-In. (2015). Yritys. [Viitattu 12.11.2015]. <<http://www.cash-in.fi/fi/yritys/>>

Cash-In. (2015). Palvelut. Tietoa Palveluista. [Viitattu 12.11.2015]. <<http://www.cash-in.fi/fi/palvelut/tietoa-palveluista/>>

DL Software. (2015). DL Software yhtiöt. [Viitattu 12.11.2015].
<<http://www.dlsoftware.fi/home-3/>>

Elinkeinoelämän keskusliitto. (2012). Maksuviivästysdirektiivi pannaan täytäntöön – muutokset voimaan maaliskuussa 2013. [Viitattu 10.9.2013].
<http://www.ek.fi/ek/fi/yrittajyys_ym/maksuviivastysdirektiivi_pannaan_taytanton_muutokset_voimaan_maaliskuussa_2013-10322>

Karttunen, K. (2012). Perintätoimistot: Lakimuutos voi viedä lähes miljoona maksuhäiriöistä oikeuteen. [Viitattu 3.10.2013]. Talouselämä.
<<http://www.talouselama.fi/uutiset/perintatoimistot+lakimuutos+voi+vieda+lahes+miljoona+maksuhairioista+oikeuteen/a2133842>>

Kauppalehti. (2014). Tulostiedotteet. Lievästä kasvusta huolimatta Lindorff konsernin tulos heikkeni selvästi. [Viitattu 8.11.2015].
<<http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/tulostiedote/tiedote.jsp?selected=kaikki&oid=20150601/14344660132810>>

Kauppalehti. (2014). Yritykset. Lindorff Oy. [Viitattu 5.11.2015].
<<http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/lindorff+oy/01403514>>

Kauppalehti. (2014). Yritykset. OK Perintä Oy. [Viitattu 12.11.2015].
<<http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/ok+perinta+oy/08737250>>

Kauppalehti. (2014). Yritykset. Cash-In Consulting Oy. [Viitattu 12.11.2015].
<<http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/cashin+consulting+oy+ab/06461158>>

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. (2014). Kuluttaja-asiamiehen linjaus – Hyvä perintätapa asiamiesperinnässä. [Viitattu 30.5.2016]. <<http://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/julkaisut/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/aihekohtaiset/hyva-perintatapa-kuluttajaperinnassa/>>

Lindorff. (2015). Tietoa meistä. [Viitattu 5.11.2015].
<http://www.lindorff.com/suomi/yrityksesta/tietoa_meista/Tausta>

Lindorff. (2015). Ratkaisut. [Viitattu 5.11.2015].
<<http://www.lindorff.com/suomi/ratkaisut>>

Oikeuslaitos. (2013). Riita-asian valmistelu. [Viitattu 20.8.2013].
<<http://www.oikeus.fi/5855.htm>>

Oikeusministeriö. (2006). Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen. [Viitattu 2.9.2016].
<http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200615riidattomienevlkomusasioidenkasittelynkehittaminen/Files/OMTR_2006_15_Riidattomien.pdf>

Oikeusministeriö. (2011). Maksuviivästystyöryhmän mietintö. [Viitattu 2.9.2016].
<http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/542011maksuviivastytyoryhmanmietinto/Files/OMML_54_2011_tyoryhman_mietinto_134_s.pdf>

Oikeusministeriö. (2012). Riidattomien velkomisasioiden oikeudenkäyntikuluja alennetaan. [Viitattu 12.8.2013].
<<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2012/11/6C7HpIfj2.html>>

OK Perintä. (2014). Vuosikertomus. [Viitattu 12.11.2015].
<https://www.okperinta.fi/fin/yritys_fin/in-brief_fin/vuosikertomus_fin>

OK Perintä. (2015). Palvelut. [Viitattu 12.11.2015].
<https://www.okperinta.fi/fin/palvelut_fin/perintaepalvelut_fin>

Savon Sanomat. (2014). Trust Kapital tähtää alansa markkinajohtajaksi. [Viitattu 6.3.2016].
<<http://www.savonsanomat.fi/talous/Trust-Kapital-t%C3%A4ht%C3%A4%C3%A4-alansa-markkinajohtajaksi/515501>>

Sivula, P. (2013). Kaleva. Laki lisää maksuhäiriöitä. [Viitattu 30.10.2013].
<<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/laki-lisaa-maksuhairioita/643729/>>

Suomen Asiakastieto. (2013). Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää. [Viitattu 18.10.2013]. <http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/ajankohtaista/-/asset_publisher/gxzzwXCm45vn/content/maksuhairioisia-kuluttajia-17-000-vuodessali-saa?redirect=http%3A%2F%2Fwww.asiakastieto.fi%2Fweb%2Ffi%2Fasiakastieto%2Fajankohtais-ta%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_gxzzwXCm45vn%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1>

Suomen Asiakastieto. (2013). Maksuhäiriötilastot 1–6/2013. [Viitattu 18.10.2013].
<<http://www.asiakastieto.fi/documents/46608/48898/Maksuh%C3%A4iri%C3%B6tilastot+062013/39e66354-4a0a-4b73-bd93-89bf76251c98>>

Suomen Asiakastieto. (2013). Monella luotonhakijalla velkakierre on jo alkanut. [Viitattu 30.10.2013]. <http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/ajankohtaista/-/asset_publisher/gxzzwXCm45vn/content/monella-luotonhakijalla-velkakierre-on-jo-alkanut?redirect=http%3A%2F%2Fwww.asiakastieto.fi%2Fweb%2Ffi%2Fasiakastieto%2Fajankohtais-ta%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_gxzzwXCm45vn%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1>

Suomen Asiakastieto (2015). Neljännesmiljoona kuluttajaa sai viime vuonna maksuhäiriömerkintöjä. [Viitattu 8.2.2016].
<<http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/uutishuone#/pressreleases/neljaennesmiljoona-kuluttajaa-sai-viime-vuonna-maksuhairioemerkintoej-1287445>>

Suomen Asiakastieto (2016). Yksityishenkilöiden maksuhäiriömerkinnät 2015. [Viitattu 8.2.2016].
<<http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/uutishuone#/documents/suomen-asiakastieto-oy-yksityishenkiloiden-maksuhairioemerkinnat-2015-52069>>

Suomen Asiakastieto (2016). Yritystietojen tarkastusraportti. Cash-In Consulting Oy. [Viitattu 13.9.2016]. <<https://www.asiakastieto.fi/yritykset/tuotteet-ja-palvelut>>

Suomen Asiakastieto (2016). Yritystietojen tarkastusraportti. Lindorff Oy. [Viitattu 13.9.2016]. <<https://www.asiakastieto.fi/yritykset/tuotteet-ja-palvelut>>

Suomen Asiakastieto (2016). Yritystietojen tarkastusraportti. OK Perintä Oy. [Viitattu 13.9.2016]. <<https://www.asiakastieto.fi/yritykset/tuotteet-ja-palvelut>>

Suomen Asiakastieto (2016). Yritystietojen tarkastusraportti. Trust Kapital Group TKG Oy. [Viitattu 13.9.2016]. <<https://www.asiakastieto.fi/yritykset/tuotteet-ja-palvelut>>

Talouselämä. (2013). Maksuhäiriömerkintöjen määrä kasvaa: Perintälaki syypää. [Viitattu 30.10.2013].
<<http://www.talouselama.fi/uutiset/maksuhairioiden+maara+kasvaa+perintalaki+syypaa/a2212262>>

Taloussanomat. (2015). Trust Kapital Group TKG Oy. Taloustiedot. [Viitattu 6.3.2016].
<://yritys.taloussanomat.fi/y/trust-kapital-group-tkg-oy/kuopio/2205905-4/>

Trust Kapital. (2015). Palvelut. [Viitattu 6.3.2016].
<<https://www.trustkapital.fi/fi/palvelut>>

Trust Kapital. (2015). Yritys. Konserni. [Viitattu 6.3.2016].
<<https://www.trustkapital.fi/fi/yritys/konserni>>

Trust Kapital. (2015). Yritys. [Viitattu 6.3.2016]. <<https://www.trustkapital.fi/fi/yritys>>
Työ- ja elinkeinoministeriö. (2010). Perintätoiminta. [Viitattu 18.6.2013].
<<http://www.tem.fi/?s=2369>>

Verohallinto. (2012). Muutoksia arvonlisäverotuksessa 1.1.2013. [Viitattu 15.7.2013].
<http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Muutoksia_arvonlisaverotuksessa_112013%2825044%29>

Muut lähteet

A Oy. (2016). Haastattelu 15.8.2016.

B Oy. (2016). Haastattelu 11.4.2016.

X Oy. (2016). Haastattelu 11.4.2016.

Y Oy. (2016). Haastattelu 2.6.2016.

LIITTEET

LIITE 1. Haastatteluiden kohderyhmä.

(piilotettu)

(piilotettu)

(piilotettu)

LIITE 2. Kyselylomake.

Kyselylomake perintätoimistoille

1. Minkälaisia haasteita vuoden 2013 perintälain muutos on tuonut teille?
2. Miten lakimuutos on vaikuttanut perintäliiketoimintaanne? Entä, miten se on vaikuttanut yrityksenne kannattavuuteen?
3. Liikevaihtonne ja nettotuloksenne kehitys vuosina 2010–2015? Miten perintälain muutos on vaikuttanut yhtiön tulokseen, ja sen muodostumiseen?
4. Onko lakimuutos aiheuttanut liiketoimintanne uudelleen järjestelyä?
5. Henkilöstömääränne kehitys vuosina 2010–2015?
6. Mikä on näkemyksenne perintäliiketoiminnan kannattavuudesta ennen lakimuutosta, ja sen jälkeen?
7. Millaisia kustannuksia perintälain muutos on aiheuttanut teille? Esimerkiksi maksuvaatimuksen sisällön muuttuminen, uusi varojen kohdentamisjärjestys sekä uudet perintäkulujen ja -toimenpiteiden enimmäismäärät?
8. Miten lakimuutos on vaikuttanut sopimuksiin toimeksiantajienne kanssa? Esimerkiksi seurauksena perintäkulujen laskemisesta ja perintäkuluosuuden ulosottohakijan muuttumisesta?
9. Kuinka paljon perintätoimeksiantoja vastaanotatte kuukaudessa? Onko perintätoimeksiantomäärissä tapahtunut muutoksia?
10. Minkä tyyppisiä saatavia on mielestänne kannattavaa periä? Onko kuluttaja- ja yrityssaatavien perinnän kannattavuudessa eroja?
11. Mikäli teillä on eri liiketoiminta-alueita, oletteko havainneet eroja niiden kannattavuudessa?
12. Onko perintäprosessi nopeutunut perintälain muutoksen jälkeen? Eli perintäprosessinne ennen ja nyt?
13. Millaisia toimenpiteitä teette perintätoimeksiannon perimiseksi? Entä ovatko yksittäiseen perintätoimeksiantoon tehtävät toimenpiteet vähentyneet?
14. Oletteko tehneet kustannuslaskentaa, kuinka paljon yksi perintätoimeksianto maksaa teille? Ovatko yhdestä perintätoimeksiannosta aiheutuneet kustannukset muuttuneet lakimuutoksen jälkeen?
15. Onko vapaaehtoisen perinnän onnistumisprosentti pysynyt samana? Toisin sanoen mitkä ovat vapaaehtoisen perinnän ja oikeudellisen perinnän suhteelliset osuudet?
16. Missä määrin velalliset käyttävät oikeuttaan keskeyttää vapaaehtoinen perintä? Ja millä aikavälillä saatava siirtyy silloin oikeudelliseen perintään?
17. Onko uusi säännös maksuvelvollisuuden kiistämisestä vaikuttanut jotenkin toimintaanne?
18. Miten perintälakiin lisätty säännös vastuullisesta suhtautumisesta maksujärjestelyihin ja vakiokorvauksesta on vaikuttanut toimintaanne?
19. Miten käräjäoikeudet ovat suhtautuneet lakimuutokseen? Ovatko haastehakemusten määrät kasvaneet?